



“Imao sam sve u zivotu”

/izvod iz recenzije/

Svetlana Popović darivala nas je knjigom iz koje možemo naučiti da življenje treba shvatiti kao aktivni i pokretački princip svijeta i da je smisao života nedostižan bez borbe. Svi koji ne znaju i ne umiju da organizuju i osmisle svoje živote, svi koji žive od danas do sutra, ne misleći na svoju privremenost i prolaznost, morali bi pročitati ovu knjigu o besprijekornom vršenju roditeljskih dužnosti jedne žene i neprikosnovenoj težnji za održavanjem, razvojem i jačenjem životne moći koju je kroz sve dane svog zemaljskog života ispoljavao jedan dječak. Stotinu života u priči koja će pronijeti slavu čovjeka i čovječnosti. Takvu do sada nijeste čitali. Gordijev čvor života i smrti. Žena i dječak koji nijesu htjeli da se predaju bez borbe i pristanu da samo biološki održavaju život, prazno i površno čekajući smrt. Gledajući zlu u oči okrenuli su se radosti postojanja, svijetu i njegovim čudesima, misterijama i zagonetkama, dokazujući da je življenje onoliko vrijedno koliko nas napora staje. Hrabro i dostojanstveno, ne povijajući glavu pomogli su jedno drugom da svijet i sebe u svijetu razumiju i podnesu, dajući svojim životima smisao i veličinu.

Dječak je izdigao sebe iznad pasivnosti i slučajnosti svoje egzistencije. Žena je pokazala je kako ljudsko biće ponašajući se po svojoj savjesti i volji prevazilazi sebe. U okviru svakog zajedničkog dana ostvarili su malo življenje, veće i kreativnije od života kakve smo promatrali u fikcijama literata i sineasta.

Smisleno žive samo oni koji imaju visok stepen savjesti, znanja, karaktera, morala, dostojanstva i ponosa. Onaj ko je ima sreću da živi sa ili pored dobrih ljudim njemu drugog blagoslova ne treba. Svetlana i Jovan tako su živjeli.

Vlatko Simunović

Zadnja stranica iz Jovanovog dnevnika koju je napisao 21.10.2009.g
(preminuo je 12.11.2009)

SRIJEDA, 21. OKTOBAR 2009.

KRENUO SAM PONOVO PISATI SVOJ DNEVNIK. NADAM SE DA ĆU GA OVOG PUTA ZAVRŠITI.
DNEVNIK ĆU POCETI SA JEDNIM VRLO TEŠKIM POJMOM: "ŽIVOT", ŠTA JE ŽIVOT?
NIKADA SA OVIH 15 GODINA NISAM SHVATIO ŠTA ZNAČI BORITI SE ZA ŽIVOT. ŽIVOT JE
TUGA, ŽIVOT JE RADOST, ŽIVOT JE OSMIJEH, ŽIVOT JE PLAČ, ŽIVOT JE SVE.
ALI KADA NADE IMA ,SVA TUGA I BOL NESTANE

ANDJEO JOVAN

POSLAO JE BOG JOVANA NA ZEMLJU,
DA POKAŽE SVIMA KAKO ŽIVOT DA SE VOLI.
KOLIKO JE MALO POTREBNO ZA SREĆU,
I KAKO NIŠTA NE TREBA DA BOLI.

SAKRIO MU KRILA, DOK BORAVI SA NAMA
SVOM ANĐELU DRAGOM, NAJDRAŽEM OD SVIH,
NA TAJNOM ZADATKU BIO JE TIH DANA,
ANĐEO BEZ KRILA, AL' IPAK JEDAN OD NJIH.

SVAKOM OSMJEH PRUŽI, KAO LIJEK ZA LOŠE DANE,
PORED NJEGA SVE PROCVJETA, I ZARASTU BAŠ SVE RANE.
POGLEDOM TE RAZORUŽA, I SVAKI SIVI OBLAK PLAVI,
SA OSMJEHOM KAO MAČEM, JOVAN BJEŠE VITEZ PRAVI.

MUZIKU JE VOLIO VIŠE OD SVEGA,
TE MALE NOTE DUŠE, ODLIČNO JE ZNAO,
JER ANĐELI LJUDE, PJESMOM UVIJEK BRANE
DA NEVOLJE DOĐU, JOVAN NIJE DAO.

TU JE BIO NEKO VRIJEME, SAMO DJEČAK U OSNOVNOJ ŠKOLI,
SAKRIVENIH KRILA IZA ĐAČKE TORBE, UČIO JE LJUDE KAKO DA SE VOLI.

SVOJ ZADATAK VRŠIO JE ČASNO, PA BOG POSLA DRUGE ANĐELE DA UČE,
KAKO TREBA ŽIVOT DA SE ŽIVI, KAKO LAKO, DA SE NEVOLJA PRETUČE.

AL' DOŠLO VRIJEME, DA KRILA PORASTU, VELIKA I BIJELA, KAO LABUD ŠTO IH IMA.
KRENU NAZAD JOVAN MEĐU SVOJE, DA SE OPET DRUŽI S' ANĐELIMA.

SERGEJ CETKOVIC



“ TI TO MOZES”

(“majka- genijalka”-tako me je zvao)

Smatrali su nas posebnim ili drugačijim, Jovana kao dijete nevjerovatne snage i duha, a mene kao majku kojoj treba dodijeliti "nagradu" za sve što je pružila svom djetetu. Često mi je smetala takva pohvala. Ništa nijesam bila veća niti bolja majka od svake druge koja vodi brigu o djetetu.

Jovan I ja bili smo drugačiji, iz razloga što nijesmo dozvolili da nas bolest pobijedi. Prihvatili smo je i hrabro se nosili sa njom.

Želio je da napiše knjigu o svom životu ali je strahovao da ga niko neće ozbiljno shvatiti, jer je dijete, a drugi problem je bio kako je početi.

Sa istim problemom i ja počinjem pisati.

Kako početi?

Šestog januara 1994.g. na Badnji dan na Cetinju, rodila sam muško dijete, teško 3,350 gr, 51 cm dug. To su bili prvi podaci koje sam saznala o njemu. Ime sam mu sama dala, nekoliko minuta nakon porođaja. Kakva simbolika, pomisila sam. Sada kada stvari posmatram sa ove distance sigurna sam da je taj datum i odredio naš put.

Da se vratim samom činu Jovanovog dolaska na svijet.

Bolno je donijeti dijete na svijet, ali radost koja slijedi nakon bola natjera vas da taj bol brzo zaboravite.

Teško je dijete donijeti na svijet, to je bol koji se zaboravlja, ali ispratiti svoje dijete sa ovoga svijeta je bol koja vječno ostaje. Tri dana u bolnici grčila sam svoje dijete, došla i sreći nije bilo kraja. Četvrtog dana medicinska sestra koja je donosila bebe na podoj nije se zaustavila pored mog kreveta. U njenim rukama primijetila sam nema moga sina. Šok, bol i strah, u tom momentu bila su to osjećanja koja su se smjenjivala. Zašto ga nema?. Nedugo zatim, doktorka me je obavijestila da je Jovan prebačen za Podgoricu zbog promjena koje su se pojavile na koži. Izašla sam iz porodilišta... Sama!

Najteži bol koji može majka da ima je izaći iz porodilišta praznih ruku. Bog nas je podario posebnim osjećajima, samim tim što smo majke koje oca nikada ne mogu ispuniti, ali tako ih je poštedio i boli sa kojim se samo majka može nositi.

Nemoguće je opisati stanje i osjećaj koji sam tada doživjela. Htjela sam u toku noći pješke poći iz Cetinja za Podgoricu. Sestre su me tješile, kao, biće sve dobro.

Izašla sam iz bolnice i ušla u kuću u kojoj nije bilo njegovih stvari i krevca kojeg sam spremila. Nijesu mi dali da ga vidim u bolnici neko vrijeme. Kada sam odlučila da pođem, doktori su mi bez ikakvog okolišavanja rekli: "Gospođo vaše dijete će umrijeti, pitanje je dana, možete ga i u Ameriku povesti, ali spasa mu nema".

Bila sam neuračunljiva, vrištala i plakala, znala sam da do Amerike ne mogu stići, ali isto tako sam znala da ga ne smijem izgubiti, nemam prava da se predam bez borbe. Ne smijem odustati, a da baš ništa ne pokušam. Na moju inicijativu uz veliko protivljenje ljekara, uzela sam dijete iz bolnice i sa njegovim ocem helikopterom ga prebacila do Beograda. Bio je star 23 dana. Tada počinje naša borba, teška, duga i nepredvidljiva protiv neprijatelja kojeg ne poznajem. Borba za svaki otkucaj srca, za svaki treptaj oka, za svaki novi dan. I ako sam ga u par navrata do našeg polaska za Beograd gledala na Neonatologiji, ja još uvijek nijesam znala koliki je i kakav zapravo njegov problem. Znala sam samo da se bolest zove epidemoliza. Kada samo stigli u Beograd, na Institut "Majka i dijete", prvi put su ga odmotali od pelena. Bila sam šokirana, kožu je imao samo na stomaku, sve ostalo bilo je golo meso. Smjestili su nas u boks u kojem je bio samo krevetac. Kreveta za mene nije bilo. Samo sam u toku noći mogla da uzmem stolicu na kojoj nijesam mogla da sjedim, jer mi je tada krevetac bio visok, pa njega nijesam mogla vidjeti. Presvlačenje beba u bolnici bilo je u 06,00 h ujutru i u 18,00 h naveče. Godinu 1994. obilježila je nemaština, bolnice nijesu imale ni braumile, ni pelene, oskudijevali su u svemu. Njemu nijesam mogla stavljati Pampers pelene, iz razloga što papirić na ivici pelene bio oštar, pa mu je stvarao bol jer ga je vrijeđalo na njegovo i tako ranjivo tijelo. Znala sam da je previjanje dva puta dnevno za njega bilo jako bolno. Nijesam imala drugi izlaz nego sam bila prinuđena i zajedno sa spremačicom koja mi je čuvala stražu krala sam pelene i jod. Po nekoliko puta dnevno polivala sam ga jodom i prepovijala samo da ne dođe do infekcije. Toliko sam samo tada znala o tome. Sestre mi nijesu htjele pomoći, sa objašnjenjem: "Majko, zašto ste uz njega, pa radite sve što treba".

Tako je bilo od prvog do poslednjeg dana, sama u borbi za njega.

U Podgorici je bio hranjen na sondu, što Beograd nije dozvolio. Donosili su mi flašicu, ali on nije imao osjećaj za cuclu jer sam od šoka izgubila mlijeko. Došla sam na ideju i kapaljkom za oči hranila ga kap po kap po cijeli dan.

Na nogama koje su od silnog stajanja toliko natekle da papuče 45 broj nijesam mogla obući. Vukla sam noge koje su bile teške kao olovo i debele kao balvani. Spavala sam rijetko i to samo onda kada me san savlada na stolici naslonjena na ivicu krevca.

Nikada neću prestati da se zahvaljujem bogu za svaki novi dan koji nam je dao. Bilo ga je teško prepoviti. Trebalo ga je podići da mu se stave one "ukradene" pelene, a nemate ga gdje uhvatiti, jer gdje god se takne bilo je golo meso, a to znači bol.

Njegov plač nijesam doživljavala kao plač bebe da je gladna, žedna ili mokra, nego kao plač boli. I kasnije kada je odrastao, kada bi zbog nečega zaplakao sva bih se ustresla jer strah od plača nikada me nije napuštao.

Doktor ga je pogledao kada smo stigli. Dao mu je rok nedelju dana. To mi je rekao tek po izlasku iz bolnice. Svaka vizita bila je razgovor sa mnom. Bojao se za mene jer je ishod za Jovana tada navodno znao. Bojao se jer je imao loše iskustvo sa majkom i djetetom koje je imalo epidemoliza, izvršila je samoubistvo. Naravno takve stvari meni nijesu padale napamet, ali on to nije znao. Doktor Ignjatović bio je divan ljekar, ali njegova ljubaznost i znanje nijesu nam bila od velike pomoći.

Na nogama, bez sna, kap po kap mlijeka u usta, prepovijanje kradom da niko ne vidi, problem gdje bi bacila pelene koje su bile pune joda, prolazili su dani. Prošla je ta nedelja za koju je doktor dao kao rok, pa još jedna, pa još jedna i tako mjesec i nešto preko. Nakon tog vremena,, vidjevši da se nešto dešava, što u samom početku nije obećavalo, doktor je tražio da se Jovan ponovo odmoti i da mu pregleda tijelo.

Kada sam ga odmotala, doktor šokiran prizorom koji je vidio, a to je da je veliki dio tijela koji je bio prekriven otvorenim ranama, počeo da zarasta. Pogledao me je u čudu. Sve što sam mu rekla u tom momentu bilo je: "Živjeće on još".

Kasnije sam mu priznala šta sam sve radila. Na rastanku nam je rekao "Pamtiću vas i svojom rukom ću u knjigu medicine koja govori od epidemolizi upisati vaše ime i rečenicu: "U stadijumu pri sedimentaciji l2o moguće je spasiti život-iskustvo iz prakse". Nakon mjesec I po napustili smo Beograd i neočekivano za sve, vratili se u Podgoricu.

Na aerodrumu su nas čekali Jovanov otac i stric.

Osjetila sam veliku potrebu i želju da Jovana prvo odvedem kod babe i đeda na Medun. Tamo mu je mjesto, tamo su njegovi korijeni, pomislila sam. Svekra i svekrvu sam ih izuzetno voljela, a kasnije je i Jovan bio mnogo vezan za njih, i ako sudbina nije dozvolila da provodi vremena sa njima koliko je želio.

Prvo smo svratili u našu kuću u Zagoriču. Svjetla pogašena, kuća bez grijanja, ni mlijeka za Jovana. Bio mi je tužan prizor kada sam sve to vidjela. To je bio prvi znak da nijesmo na pravoj adresi i da tu neće biti još dugo naš dom. Na Medunu su mu se baba i đed obradovali.

Poslije godinu i dva mjeseca, napustili smo tu kuću i prešli u garsonjeru da ostatak života nastavimo sami. Od tog momenta u stanu od 2l m2, počinje naša borba.

Taj prostor "naša kućica", kako ju je kasnije zvao, bio je za nas dovoljno veliki. Pošto je u pitanju bilo potkrovlje, za njega u ljetnjem periodu bez klime i zbog bolesti, to je bio veliki problem. Zbog vrućine bili smo prinuđeni da cijeli dan provodimo u parku. Tu je u kolicima i spavao.

U takvim situacijama čovjek se nalazi na raskrsnici, momenat kada popriča sam sa sobom. Imaš dvije mogućnosti huliti na boga, žaliti nad svojom sudbinom i pustiti da se paučina po tebi hvata, ili prihvatiti problem i nositi se sa njim, a ostatak dana i života, uživati u svim ostalim stvarima koje je on kao dijete pružao i živjeti život kao da je sve u redu.

Normalno, izabrala sam ovaj drugi put.



Kao majka bila sam potpuno ispunjena. Od njega doživjela sam sve. Zagrljaj, poljupce, radosti za rođendan i 8 mart. Zvao me je "genijalkom", "njegovim životom" i "radosti". Volio me je uvijek vidjeti dotjeranu i našminkanu. Govorio mi je koliko je ponosan na mene, a ja sam bila na njega ponosna i ako je problem bio težak. Ne mogu reći da je život uz svakodnevno previjanje gaze, kupanje i borba za svaku ranicu koje su bile po čitavom tijelu da se ne inficiraju bio lak.

Izuzetno je teško odvojiti pažljivo svaku gazu, koja se zalijepila za njegovo tijelo, govoriti mu da ga neće boljeti, a znam da ga lažem. Previjanje je trajalo svako jutro više od jednog sata.

Drhtala sam od napetosti , a on od straha hoće li ga boljeti. Često nam je krevet bio krvav.

Naučili smo se tada, kada se završi taj dio posla koji je bio mnogo bitan više na njega ne mislimo.

Ostatak dana provodili smo kao da ni jednu gazu, niti jednu ranu nema na svom tijelu.

Koristili smo svaki dan, maksimalno.

Nikada se od prvog do posljednjeg dana prema njemu nijesam ponašala kao prema djetetu koji ima hendikep. Nijesmo koristili riječ "bolest". Kako je rastao umjesto "bolest" , koristila sam pred njim riječi "problem od rođenja", koje je i on kasnije prihvatio. Upravo zbog takvog odnosa prema njemu , on je rastao u psihički zdravo dijete koji nije smatrao da je drugačiji od ostale djece , izuzev tog "malog problema". Znao je reći da on nije bolestan, da nema temperaturu, niti da kašlje. Kako je rastao ja sam ga učila da može raditi sve kao i druga djeca, samo da možda za neke stvari njegovom drugu koji nema problem te vrste da bi riješio neki problem treba jedan dan, a njemu jedan mjesec. Pitanje je njegove volje i upornosti hoće li biti dovoljno uporan tih mjesec dana i savladati prepreku ili ne. Kada bi i naišao na zaista za njega veliki problem, uvijek sam ga hrabrila riješima da on to može, pa je kasnije znao i sam sebi to govoriti. U trenucima kada bi vidio da mu je nešto zaista problem ponavljao je moje riječi koje su mu davale novu snagu. I mogao je.

Prohodao je sa petnaest mjeseci i to nam postaje novi problem. Nije smio pasti. Pad i kasnije bilo kakva povreda stvarala mu je dodatne rane. Taj period za mene bio je za mene prava mora. Hoće da hoda, a ne smijem da ga pustim. Mislim da sam tih godina išla više savijena nego ispravljena pazeći na njega da ne padne. Epidermoliza je bolest koja se manifestuje pojavljivanjem plihova po tijelu, koji pucaju, koje sam ja sama znala probijati sterilnom iglom. Na tom mjestu stvara se rana koja kasnije ima proces zarastanja, kao i svaka druga rana. Problem je , pošto se rana zamota , zavoj se zalijepi na to mjesto i svako sljedeće previjanje stvara dodatni bol i krvarenje. Isto tako je koža jako osjetljiva i rane se stvaraju i prilikom najblažeg udarca ili češanja jer je propraćena svrabom.

Kako god strašno izgledalo, Jovan se hrabro nosio sa bolešću. Imati jedan žulj , ili jednu ranu , pa svako ko vam priđe vidi po izrazu lica da vas boli. Jovan je imao takvih rana po cijelom tijelu , ali to po njegovom licu nije niko primijetio.

Njegovo lice bi bilo nasmevano, njegova priča je bila duhovita, i znao je reći da i pored svega on je izuzetno sretan. I jeste bio. Bio je srećno dijete koje se znalo radovati i najmanjim sitnicama, interesovalo ga je sve (putovanje, pozorišta, film, muzika, a iznad svega religija).

Teško je shvatiti i povjerovati i da je neko mogao da se nosi sa takvim problemom , a da pritom uživa i bude srećan u životu.

U našoj kući se nije pričalo o epidermolizi. Svi su se prema njemu ponašali i doživljavali ga kao da je sve u potpunom redu.

Prihvatao je pohvale, kada je trebao biti pohvaljen, ali isto tako i trpio kritike kada je za njih bilo mjesta.

Zvala sam ga od malena "Rara", ni dan-danas ne znam zašto, niti što to znači. Znao je da ako ga ne zovnem Rara nego Jovane, ili sam ja nešto ljuta, ili je on nešto zgriješio. Najviši stepen mog bijesa je bio kada bi mu se obratila sa "Popoviću"!

Progovorio je kasno, ono tipično crnogorski jer nije imao primjedbe. Prva rečenica mu je bila "Mama daj jaje". Kako je tu rečenicu rekao više nije prestajao sa pričom. Pričao je i u snu. Kažu da je po tome bio na mene.

Kako nije išao u vrtić čuvale su ga žene.

Jedna je pila, druga cijeli dan spavala, treća nas je pokrala, ali zato četvrta ostala do dana današnjeg, kao naš član porodice - Sabiha Berišaj sa Konika. Nijesam očekivala da će ona moći voditi brigu o Jovanu na odgovarajući način, a ostala je sa nama do njegovog polaska u školu. Kada otpustim jednu ženu, a dok ne nađem drugu, s obzirom da sam radila, bili smo prinuđeni da on ostaje sam kući. Trčala sam na pauzu da ga obiđem. Samo bog zna kako smo taj period pregurali. Ni brojeve nije znao. Memorisala sam mu telefonski broj kod mog načelnika, priprijetila da ga smije pritisnuti samo ne daj Bože kad je nešto hitno, ali dijete, kao dijete. Prvu priliku je iskoristio i pritisnuo dugme. Načelnik se javio, a on mu se šapatom obrati rekavši: "Šefe, ovdje Jovan, hoćete li mi javiti kad moja majka krene kući da se sakrijem, da misli da sam negdje otišao". Šef mi je znajući svu situaciju prihvatio igru i javio mu. Bio je inače zaključan u stanu. Kada sam ušla u stan, on se sakrio, tako što je sve jastučice stavio na glavu. Ja sam iscenirala zabrinutost gdje je, da bi on pobacao jastučice rekavši: "A, prepala si se da me nema". Imao je tada 5 godina. Silom prilika tako je počeo da stiče svoju samostalnost. I kasnije je znao sa puno odgovornosti da ostane sam kada je za to iz nekih razloga bilo potrebe.

S obzirom da nije išao u vrtić, a da bi prihvatao drugu djecu, kao i druga djeca njega, onih malih 2l m² prihvatao je svu djecu iz okoline. Znalo ih je na tom prostoru biti i po četrnaestoro.. Rođendani, kao i svaki povod za slavlje, a tražili smo ga u svemu, u svakoj petici, uspješno odigranoj predstavi, mom rođendanu, vjerskim praznicima, Novoj godini ...

Za njihovu ljubav pravila sam im žurke, pidžama parti, bila pjevačica, organizovala maskenbale, on je držao kurseve utorkom i četvrtkom u pet o udvaranju, gdje su na vrata dolazila djeca u zakazano vrijeme, a on ih učio tome kako se treba udvarati ženi, što joj reći, a sve su to vježbali sa jednom staklenom ružom, sa svojih samo 5 godina.

Sve sam činila da bude sretan, da mu nikada ne padne napamet da razmišlja o gazi, zavoju, previjanju, i čini mi se da sam uspijevala u tome.

Jovan nije propustio ni jednu pozorišnu predstavu, ni jedan luna-park, niti jednu manifestaciju u gradu. Sa pet godina krenuo je u školicu stranih jezika, ne da bi znao da kaže "My name iz Jovan", nego da se uključuje u sredinu, da mijenja okruženja, da upoznaje novu djecu i oni njega.

Išli smo na kurseve, čitali knjige, ali nam ni kafići, ni kafane nijesu bile strane.

Njegov prvi izlazak u kafić sa drugaricom je bio vrlo galantan. Poveo ju je u kafić, zasjeo u fotelju i kada im je prišao konobar Jovan ga je pitao "Pošto je voda". Kada mu je konobar rekao da je besplatna, obratio se drugarici i rekao "Saro, pičeš vodu". Konobaru je to bila izuzetno interesantna situacija, gest jednog džentlmena, pošao je do šanka i donio im dva soka. Lijepo su se proveli za nikakve pare. Tako je on to protumačio.

Nikada nije imao komplekse što je njegov problem vidan. U međuvremenu je došlo i do kontrakture na rukama (prsti su mu se savijali). To njemu nije predstavljalo problem, na iznenađenje svih imao je divan rukopis, služio se sam i ako je na prvi pogled sve to djelovalo nemoguće. Te šake smo često operisali, ali ispravljeni prsti njemu nijesu bili prirodni i dalje se služio kao da su mu savijeni. Danas mislim da je te operacije i radio samo zbog mene.

Znao je često da mi kaže da savijem prste u šaku i da uzmem nešto. Naravno da to nijesam mogla. Tada bi mi rekao "E, tako je meni kad mi ti operišeš šake pa ispraviš prste, to meni nije prirodno". Prema njegovim riječima ja sam ga operisala i ja ga natjerala da ima prave prste, a njemu takvi ne trebaju.

Sa kontakturama na šakama imao je divan rukopis, svirao je klavijature, služio se priborom, održavao je higijenu. Sve je to uspio zahvaljujući onoj rečenici "Ti to možeš".

Prijavljivao se na sva takmičenja, bez obzira da li fizički to može. Uvijek je govorio "Da probam". Nikada ga nijesam sputavala u tome, i ako sam bila svjesna da neće moći, ali u suštini skoro sve je mogao, na svoj način. Znao je stati u red da se prijavi za takmičenje, a ne zna ni iz koje je oblasti takmičenje. Na pitanje iz čega se takmičiš, odgovorio mi je: "Sada će mi reći". Bilo mu je bitno da učestvuje, a ni sam ne zna u čemu.

Sa pet i po godina počeo je u predškolsko, učiteljicu Jasnu volio je iznad svega. Osjećao se velikim jer sada i on ide u školicu. Sa njom je učio prva slova, brojeve, vjesnike proleća ... Učiteljica je pored njega kao grupu za predškolsko uporedo držala časove IV razredu osnovne škole. Jovan nije uspio da nauči ko su vjesnici proleća koje je imao i nacrtane, ali je zato zapamtio cio proces fotosinteze koje je učiteljica predavala četvrtom razredu.

I tako nadalje u životu uvijek su ga mnogo više zanimale stvari koje nijesu bile obavezne nego ono što je morao da nauči.

On je imao svoju teoriju o nastanku čovjeka. Darvina nikada nije priznavao, niti je htio da odgovara o onoj "smiješnoj teoriji nastanka čovjeka od majmuna", niti da je zemlja nastala "hlađenjem usijane mase".

Sa šest i po godina krenuo je u prvi razred. Primijetio je da je situacija sada ozbiljnija nego u predškolskoj. Imao je najljepšu učiteljicu na svijetu, Jadranku Radulović. Toliko je bio opčinjen njenom ljepotom da uopšte nije bilo bitno što ona predaje. Znala je učiteljica za to, te mu je obećala dati njenu sliku da je gleda kući, a na času da je sluša.

Najbolji drug iz škole bio mu je Nemanja Vlahović. Zajedno su provodili od predškolskog do zadnjeg dana njegovog života. Jovan mu je pomagao u prepisivanju još od prvog razreda. Tako je u prvom razredu tekst Nemanjine čestitke za 8. mart majci glasio "Mama, voli te tvoj Jovan".

Naravno da Nemanja nije ni po koju cijenu htio priznati učiteljici da je prepisao od Jovana, niti je Jovan to htio potvrditi.

Jovan je njemu pomagao u školi, on Jovanu u životu. Branio ga je u svađama sa ostalom djecom. Jovan je znao provocirati i bio je spreman potući se, samo iz razloga što je znao da je Nemanja uz njega. Pomagao mu je i što je trebalo i što ne, jer je Jovan znao zloupotrijebiti njegovu dobrotu, pa i ono što je mogao lakše mu je bilo da mu Nemanja to uradi. Zajedno su ljetovali, odlazili na rođendane, na izlete kod Nemanjine babe i djede ... Za Nemanju su znali svi.

Veliku ulogu u njegovom životu odigrali su te dve divne učiteljice Jasna i Jadranka. Temeljno znanje koje je dobio tada, kasnije je lakše mogao nadograđivati.

U starijim razredima, volio je sve profesore i znao ih je često vrlo uspješno imitirati.

Ali kao najbolji među najboljim profesorima, bio je njegov profesor i razredni starješina Zoran Bošković.

Kao profesor književnosti, doživljavao ga je kao jednog tihog, mirnog i staloženog čovjeka. Kad bih ga pitala što su radili na času književnosti, tako mi je dočaravao taj čas, da sam imala osjećaj da im je još samo violina nedostajala.

Kod njega je osjećao veliku sigurnost i zaštitu. Kada bih pokušala da neki problem koji sam imala sa Jovanom riješim uz pomoć razrednog starješine, on mi je znao reći: "Džabe ti je majko, on će uvijek biti na mojoj strani".

Putovali su zajedno na ekskurzije i izlete.

Od mene je tražio da uvijek kada govorim o profesoru, to mora biti sa velikim poštovanjem.

Igrao je u nekoliko predstava, takmičio se u kvizovima znanja, recitalu, pjevao je i u horu.

Prijavio se za opštinsko takmičenje u šahu. Kada mi je to rekao bila sam van sebe, jer ona nikada nije igrao šah, niti zna kako se to igra. Objasnio mi je kako će on "provaliti" par caka, pa će naučiti , a morao se prijaviti jer je nagrada bila novčana.

Sve je želio u životu probati, njegov hendikep ga ni u čemu nije sputavao.

Jednog dana prijateljica mi je došla i začuđena što sam u stanu, a ne pratim gradske karaoke na gradskom trgu. Tada mi je rekla da je sreła Jovana i da joj je rekao da se prijavio na takmičenje. Pronašao je sam kafić gdje se vršilo prijavljivanje i sa sedam godina pošao i prijavio se . Bila sam uznemirena. Nikada ga nebih sputala da se ne prijavi, ali za takve masovne nastupe uvijek sam ga pripremala , da u slučaju da se desi neki ekces , neko neumjesno dobacivanje, on na to ne obraća pažnju, iz razloga što takva djeca nijesu vrijedna da se zbog njih pokoleba. Za ovaj nastup nijesam znala. Istrčala sam iz kuće, i našla ga u gomili djece i roditelja. Bili smo uzbuđeni. On zbog nastupa , a ja zbog neizvjesnosti kako će se to sve završiti. Bilo je izuzetno mnogo djece. Kada je došao 39. po redu, popeo se na binu. Voditeljka ga je pitala da li treba da mu pomogne da pridrži mikrofon (mislíci zbog kontraktura), na šta je on rekao "Zbog čega da mi pomognete". Voditeljka se povukla, a on je počeo uz matricu da pjeva. Od silnog uzbuđenja pjesma mi je djelovala toliko duga, kao da pjeva o smrti majke Jugovića. Nikada da je završi. Poslije prve strofe publika je propratila gromoglasnim aplauzom, što je i njemu dalo dodatno samopouzdanje, te je nadalje pjesmu propratio i sa svojom koreografijom. Nastup je izgledao fantastično, ali mene je trema i dalje držala. Kada je bilo proglašenje pobjednika, Jovan je osvojio treće mjesto i kao nagradu dobio rolere. Tekst o njegovoj pobjedi izašao je u novinama, što smo naravno pokupovali i prosljedili svim prijateljima.

Dobijanje petice proslavljali smo vrlo burno, zakačila bih svesku na šoferšajbnu auta i tako smo se vozili od škole do kuće da cijeli grad to vidi. Bivao je presrećan zbog toga. Proslavljali smo ih i na drugi način. Odlaskom u kafane koje je mnogo volio. To je bila naša tajna. Objasnila sam mu da to učiteljici ne smije reći da ga majka časti za peticu tako što ga vodi u kafanu, jer to druge majke ne rade. Tada mi je rekao da ću vremenom shvatiti da , niti je on kao druga djeca, niti sam ja kao druge majke. Tek kada sam ga izgubila to sam shvatila.

Tako mali bio je drag i muzičarima i konobarima. Vjerujem da ovo nije podatak sa kojim bi se trebala hvaliti, ali bio je interesantan. Ponašao se kao odrastao čovjek u poodmaklim godinama, kome je u životu sve propalo, i kao jedina utjeha ostala mu je kafana. Omiljena pjesma mu je tada bila: "Na vratima mojim piše, ne stanujem ovdje više".

Kada bi ulazili u baštu lokala , orkestar bi prestajao da svira započetu pjesmu i pozdravljajući ga pri ulasku započeo njegovu. On je prihvato podignutih ruku i razbijajući prvu čašu koju je dohvatio. Kada

je dolazio u fazu, kako bi on rekao "da padne u trans", da ne bi razbijao čaše , konobari su mu donosili pletene korpe za hleb koje je umjesto čaša bacao.

Jovanu je bilo poznato sve, od uličnih kafana, ekskluzivnih restorana do Šeratonu. Sve je obišao. Bio je gost kafane "Puca Matovića", ali isto tako i Hotela "Sheraton" i muzeja "Madame Tussands".

Kažu da bog određuje koliko ćemo živjeti, a mi sami kako ćemo taj život proživjeti.

Jovanov put je bio kratak, ali ga je zaista ispunio maksimalno i doživio što možda neki ni u svojoj dubokoj starosti neće proživjeti.

I ako je za njega nešto bilo komplikovano , pogotovo ako to treba da uradi neko drugi a ne ja, nijesmo dozvolili da to bude razlog da ne ode na neki izlet ili ekskurziju.

Gurao se svuda , bez obzira da li će to nekom ko bi trebao da vodi brigu o njemu predstavljati

problem. Govorio je "Svako svoj posao". Tako je odlazio na sve ekskurzije , izlete, ljetovanja.

Nikada se sa tih putovanja nije vratio da mi od svog skromnog džeparca nije kupio poklon. Uglavnom je to bio nakit, jer je volio da me vidi uvijek dotjeranu.

Imao je šest godina kada smo prvi put otišli u London gdje smo proveli dva mjeseca. Utisci su mu bili nezaboravni, jer prvu put se vozio autobusom na sprat, krstarilo Temzom, video Muzej voštanih figura, vozio se specijalnim vozicom London kroz istoriju. Obišao je najveći akvarijum u Evropi, prvi put vidio metro i prvi put vidio aparat u koji ubaciš funtu, a izađe ti Coca Cola. To mu je bio poseban doživljaj. Tamo je i prvi put vidio crnca. Pitao me je ima li i crnac problema sa kožom kao i on. Ubrzo su mu crnci postali veliki prijatelji. Divio se uličnim muzičarima i svirao bi sa njima.

Jednom prilikom sjedio je na klupi jedne od ulica u Londonu, dok sam ja obilazila obližnje izloge. Kako je imao zavoje na šakama, sejeći na jednoj klupi želio je da i on pjeva kao i oni muzičari koje je upoznao. Kao i svaki veliki Crnogorac u sred Londona zapjevao je pjesmu o Kralju Nikoli. Englezima je melodija te pjesme , s obzirom da tekst nijesu razumjeli. a i on nije bio neki pjevač, djelovalo kao da on "kuka" i počeli su da mu ostavljaju novac. Vidjevši šta ljudi rade , brzo je shvatio da oni misle da on prosi, te je uznemireno i poniženo skočio i rekao "Oni misle da ja pjevam za pare". Uzeo je novac i odmah ga dao prvom muzičaru koji je svirao na ulici. Od tada više nikada nije smio zapjevati na ulicama Londona. Vrlo brzo savladao je jezik.



U Londonu je upoznao i svoju veliku prijateljicu , a kasnije djevojčicu u koju je bio zaljubljen KRISTINU GLIGORI, iz Hrvatske, sa Paga. Ova mala damica sa šešikom i palerinom , po njegovom mišljenju bila je vrlo razmažena , ali mu je postala izuzetno draga. Bio je ubijeđen da je njoj bila dozvoljena mnogo veća sloboda nego njemu. Omiljena Kristinina pjesma bila je "Bubamara". Toliko je često pjevala , da mu je stvarala blagu nervozu. Kristina inače ima istu dijagnozu koju je imao i Jovan. Kako su oboje imali intervenciju na šakama, Kristini je bilo dozvoljeno da je voze u kolicima dok je on morao ići pješke. Nervozan gurajući je ulicama Londona, obučenu u palerinu i sa šešikom na glavi, nervozno ju je pitao :”Da ne bi da ti nešto otpjevam”. Svi smo očekivali da će joj zapjevati njenu "Bubamaru". Naravno ona je na to pristala ali on zapjeva:”Jesi l' mala ljubila do sada, jesi, jesi, al' Crnogorca nisi”. Inače Kristina je iz Hrvatske sa Paga.

Nastao je opšti smijeh. Tu su počele da se javljaju prve emocije . Dok bi sami sedjeli u sobi , a u to vrijeme je vladao embargo u našoj zemlji i vezesu bile pokidane,, Kristina ga je pitala kako će u takvoj situaciji doći kod nje na Pag, a obećao joj je, a on joj je odgovorio :”Plivat ću ka’delfin”. Tada su imali šest godina i to prijateljstvo trajalo je do njegovog zadnjeg dana, a Kristina danas ima svog anđela koji će je i dalje u životu čuvati.

Kako su rasli, tako je i prijateljstvo bilo sve čvršće, a emocije kod njega sve jače posebno u pubertetskim danima. Nalazili su se kad je god za to bilo prilike. Dolazila je u Zagreb da bi se samo sa njim vidjela. Njegovom uzbuđenju nije bilo kraja. Mnogo je bilo neprespavanih noći , zureći u jednu tačku, slanje poruka do kasno u noć. Snimio je i CD na kojem su bile sve pjesme koje su bile posvećene imenu Kristina. Jednom je u nekoj svojoj 11-estoj godini čvrsto riješio da je oženi, pa čak da živi i na Pagu. Kada je očekivao da će Kristina pristati i reći ono sudbonosno “da” , na to mu je ona odgovorila:”Ti nijesi normalan”. Bio je razočaran, ali ubrzo je i on shvatio da je još uvijek rano za to.

Dijelila je sa njim sve svoje kreme, zavoje, gaze, jer su bile bolje i kvalitetnije nego što je on imao, da bi i ona njemu olakšala i učinila da i njega što manje boli.

Poklanjali su jedno drugom darove, uglavnom sa jasnim porukama. Kristina je divno slikala i naslikala mu je jednu svoju sliku sa ribom kao motivom.

Predpostavljam da je poruka bila: kako god da nam je, i ti i ja ćemo plivati i isplivati.

Ona je uspjela i dalje pliva, ali Jovan nije. Dok ona “pliva na zemlji, on sada kao anđeo leti nad njom, ali sigurno i dalje su povezani”.

Sa 11 godina prvi put je otputovao za Švajcarsku bez moje pratnje. Bilo ga je teško nagovoriti da od tog putovanja odustane, jer je mene bilo strah kako će se obaviti sva njega oko njega koja se ni slučajno nije smjela zanemariti. Redovna kupanja i previjanja bila su sastavni dio njegovog dana, ali on nije dozvolio da to bude razlog da ne vidi Švajcarsku.

Tako je zajedno sa učiteljicom Jasnom i još stotinu djece iz Crne Gore otputovao na taj put.

Ja sam ostala kući, boga da molim da mi se sretno vrati. Po povratku iz Švajcarske doživljaje je prepričavao ne danima i nedeljama, nego godinama. Doživljaji u druženju sa djecom, vojskom (jer je bio smješten u vojnom kampu) , vožnja vojnim helikopterom, jahanje konja, obilazak švajcarskih planina, vožnja žičarama, kampovanja, izleti i mnogo toga još.

Naravno, i sa ovog putovanja vratio se sa poklonom. Kako je Švajcarska poznata po mlijeku , siru i čokoladi, ja sam ovog puta dobila na poklon malo zvonce za kravu, to je bio suvenir koji je bio karakterističan za Švajcarsku. Bio mi je posebno interesantan njegov komentar: “Majko, kupio bih ja tebi i veće zvonce, ali nijesam imao para”.

Nakon dvije godine ponovio je svoj odlazak za Švajcarsku. Oogj puta u drugi grad, sa djecom iz bivše Jugoslavije. Za njega je bio poseban doživljaj upoznati jednog Makedonca, Bosanca, Albanca... novi utisci i nova iskustva. Ovog puta nijesam dobila na poklon zvono za kravu, što mi je ostao izuzetno interesantan i drag poklon, ali, dobila sam stalak za čačkalice sa grbom Švajcarske.

Izuzetno je volio da putuje, ni jedna destinacija mu nije bila ni naporna ni daleka. Znao je u osam sati naveče da mu se javi ideja da vozom u 1o sati istog dana odemo kod babe, djede i ujaka da bi ih iznenadili. I onda nastaje trka u spremanju i za jedan sat mi smo na željezničkoj stanici i krećemo na put dug 1200 km u oba pravca. Ali njemu je to bilo sve tu.

“To nam je tu”, kako je znao da kaže, bio je u Zagrebu i Mostaru i Sarajevu i Splitu i Sinju i Slavonskom Brodu i proputovao je kroz mnogo gradova.

Zadnje putovanje. Zadnje putovanje, a njemu jedno od najljepših je obilazak Budimpešte, Bratislave i Praga.

Vidjevši reklamu na stablu drveta o ovom aranžmanu riješili smo da pođemo. Telefonski smo rezervisali dva mjesta i tek pred sam put, kada smo trebali da predamo pasoš za viziranje, obavijestili su nas da je to putovanje koje organizuju studenti podgoričkog fakulteta.

Naravno, kao i uvijek, on nije htio da odustane i tako smo nas dvoje krenuli na putovanje sa grupom studenata podgoričkih fakulteta.

Putovanje do Budimpešte trajalo je oko 20 sati. Sa lakoćom podnosio je put i uživao u atmosferi koja je vladala u autobusu. Nakon obilaska Budimpešte u toku dana i krstarenje noću, na diktafonu je bilježio svoje utiske , koje ja sada u momentu kada ovo pišem nemam snage i hrabrosti da preslušam. Još uvijek nijesam spremna da čujem njegov glas.

Osjećao je, da je ravan društvu koje ga je zaista divno prihvatilo, pa sam mu ja u jednom momentu predstavljala i višak. Družio se sa njima i kada bih im ja prišla zakolutao bi očima i govorio :”Evo je opet”. Zнала sam da mu smetam u tom društvu, ali zaista nemam poznatih u Budimpešti da bih provodila vrijeme na drugom mjestu, te je morao silom prilika da me trpi.

Nakon Budimpešte otputovali smo u Bratislavu. U svim gradovima i pored toga što mu je brzo hodanje predstavljalo napor , trudio se svom silom da pri obilasku gradova nikada ne kasni za grupom. Nakon Bratislave obišli smo i Karlove Vari. Najveću banju u Evropi. Svuda je bio oduševljen građevinama, parkovima i dosta toga što sada nije imao prilike da vidi. Najljepši dio vremena proveo je u Pragu. Krenuli smo u redovan obilazak grada. Najviše su mu se dopale crkve. Tako, ušavši u jednu dok je on obišao sve i završio svoju ceremoniju molitve, kada smo izašli shvatili smo da smo se izgubili. Lutajući Pragom koji je bio preplavljen turistima , činilo mi se da je svaka grupa koja je naišla naša, jer smo bili prilično brojni , tako da nijesam uspjela zapamtiti svaki lik. Više me nije mogao slušati i objašnjavati da naša grupa nema ni Kineza ni crnaca, što ih ja nijesam ni registovala. U

toku jednog dana, u Pragu su se mijenjala sva četiri godišnja doba. Od jakog sunca do snijega. Tako da nam je u jednom momentu i vejalo. Tumarali smo tako gradom, bilo nam je čudo i smiješno što smo se izgubili. Na vratima jednog lokala čuli smo čovjeka koji je govorio naš jezik. Jovan mu je prišao, objasnio da smo se izgubili i pomenuti gospodin nam je pomogao da stignemo do hotela gdje smo bili smješteni. Povratak do hotela bio je nešto pješke, nešto autobusom, nešto metroom. Uglavno, tako-ovako stigli smo do hotela. Došavši tamo, umorni, iscrpljeni i žedni sjeli smo u bar da se osvježimo. Tada shvatamo da smo u metroou džepareni i da kod sebe više nemamo ni eura. Vjerovatno što smo bili puni divnih utisaka, uopšte se nismo uzrujali zbog te činjenice da u bijelom svijetu sjedimo u lokalu bez prebijene pare. Jedini komentar mu je tada bio: "Neka ide život". Za naš slučaj ubrzo je saznala cijela grupa. Došao nam je vođa puta, rekavši da uzmemo pare koje nam je nudio, a po povratku u Podgoricu taj dug regulisaćemo sa agencijom. Bez razmišljanja sam prihvatila ponudu i tako mi dalje nastavljamo našu avanturu.

Oduševljavale su ga zgode koje su pravili studenti, neki polupijani, obilazio je sa njima klubove i čuvene češke pivnice. Naučio je i pjevao sa njima pjesme koje do tada nikada nije čuo. Ali po običaju sve što je lijepo ima kraj, pa i ovo naše putovanje. Došlo je vrijeme povratka u Podgoricu. Put je trajao 24 časa. Kada smo stigli u Podgoricu, došlo je vrijeme da se rastanemo. Počeo je plakati, misleći da Milana, Ivu, Jasnu, Anđu i sve njih koje je zavolio na tom putovanju. U Podgorici nas je dočekao vlasnik agencije "Gallileo", sa kojom smo putovali i pitao kako smo zadovoljni, s obzirom da smo ipak bili specifični putnici u odnosu na cijelu grupu.

Zahvalila sam mu jer je agencija zaista sve ispoštovala i objasnila da ću dug koji imam prema njima doći da regulišem. Tada mi je vođa puta rekao: "Pošto su se svi studenti razišli sada mogu da Vam priznam. Vi nemate nikakve obaveze prema agenciji. Novac koji smo Vam dali sakupili su studenti. Nijesam smio da vam to kažem, jer su se bojali da će vam biti neprijatno i da će te zbog toga odbiti". Ostala sam skamenjena gestom te mlade djece. Ne samo što su toliku pažnju tokom puta poklonili Jovanu, nego još i novac. Sada je Jovan plakao zbog straha da ih više neće vidjeti, a ja plakala jer sam bila zganuta njihovim gestom.

O cjelokupnom događaju obavijestila sam novinare, tako da je priča o nama i gestu koji su učinili studenti izašla u štampu, a to je bio jedini način da im se svima zahvalim. Njegovo prijateljstvo sa studentima nije se zvršilo dolaskom u Podgoricu. Obavještavali su ga o svim putovanjima koje su organizovali jer su mu obećali da nigdje neće bez njega putovati.

Organizovano su došli na njegovo matursko veče, a isto tako organizovano su došli i da mu se poslednji put poklone.

Biću im vječno zahvalna za te divne momente koje je proveo sa njima.

Jovan i ja živjeli smo sami, šesto kilometara daleko od moje porodice koja je koristila svaki mogući momenat da budu uz nas, posebno moja majka uz koju je Jovan napravio prve korake, naučio prvo

slovo, prvo psovku i tokom njegovog života njegova baba Nevenka mu je bila veliki oslonac. Mnogo je volio i puno mu je značio svaki njen savjet. Bila mu je velika podrška.

Sa njegovim djedom,, mojim ocem, imao je drugarski odnos. Od malena ga je više doživljavao kao druga, a ne kao djeda. Živio je za dane kada će djeda na bilo koji način prevariti , napraviti mu neku "zvrčku", šalu koja bi bila puna duha i humora. Ni djed mu nije ostajao dužan, tako da se cijeli njegov život odnos zasnivao na spletkama i šalama.

Za ujaka je bio izuzetno vezan, bio mu je ponos i uzor, divio se njegovoj građi, visini, ponosio se što je odbojkaš. Davao mu je savjete kako treba da se ponaša prema ženama. Ujko mu je ispunjavao svaku želju. Kada je bio u prvom razredu, trebao je da ide na jednodnevni izlet sa školom, pozvao je ujka i rekao mu: "Pođi sa mnom i mojom školom na izlet, provešćeš se kao nikad u životu". Naravno ujko je, njemu za ljubav , pošao na izlet sa njim i punim autobusom djece. Proveo se "kao nikad u životu". Pošto je igrao tada za "Budućnost" u periodu kada je Jovan imao dvije godine, živio je u Podgorici. Sa svojih 18 godina , koliko je ujko tada imao, vodio je brigu o njemu. Čuvao ga je , previjao, znao je kada bih ostajao da prespava kod nas, da spava na podu da bih se kroz krevetac držali za ruke dok spavaju. Bili su izuzetno vezani do poslednjeg dana.

Ali, koliko god su svi oni činili da mu uljepšaju djetinjstvo , primarnu ulogu u njegovom životu imao je njegov djedo, njegov drugi djed. Samim tim što je bio stariji od mojeg oca, i pored ljubavi koju je imao prema Jovanu sa svojih 80 godina , nije mogao se igrati sa njim kao moj otac, ali Jovanova ljubav prema njemu bila je ogromna. Volio je i svoju babu koja je umrla kada je bio mali, a djed je bio osoba koju smo morali čuvati kao "porcelansku lutku". Vodio je brigu i svaki dan ga zvao na Medun da provjeri da li je ručao, je li zdrav. Želio je da ga preselimo u naš mali stan, da bi on vodio birgu o njemu. Njegova slika nalazi se uramljena u njegovoj sobi. Niko nije smio da kaže da je djedo star jer ga je to asociralo da će možda umrijeti. Kako nije mogao često da ide kod djeda na Medun , a to je žarko želio, jednom prilikom, mali sa možda sedam godina uzeo je taksu , objasnio taksisti da ga samo povede do Meduna da vidi svog djeda i da ga vrati na isto mjesto. Pogođen njegovom tužnom pričom i vidjevši ogromnu želju djeteta da pođe kod djeda Milije, taksista ga je povezao. Bio je pogođen prizorom koji je vidio pri susretu sa djedom i njegov šok kada je vidio da je sam došao. Bili su neko vrijeme i sa po bocom rakije koje su dobili od djeda, Jovan i taksista vratili su se kući.

Pošto mu je profesor fizike rekao da mu poznaje djeda, Jovan je to prenio djedu koji mu je obećao da će mu srediti da ima pet iz fizike. Jovan je mislio da to znači da će petica biti bez potrebe da uči, tako da se oslonivši na djedovo obećanje fizika nije učila, dok nije došlo vrijeme ocjenjivanja i on dobio jedva trojku. Ljut na djeda , tjerao ga je da sa 85 godina, sa Meduna ide kod profesora Čeda i reguliše ono što je obećao. Stvar sam morala uzeti u svoje ruke objasnivši mu da se i pored djeda fizika mora naučiti , te shativši to, naučio i dobio pet, ali je "izgubio povjerenje"u djeda i njegov autoritet kod profesora.

Svako je morao, pri pomenu imena njegovog đeda da pokaže ogromno poštovanje, a šale na đedov račun nije prihvatao, za razliku od moga oca, sa kojim je cijeli život pravio neke spletke i zavrzlake. Mog oca je zvao "deda", a dedu sa Meduna "đedo".

Nažalost, umjesto da on isprati svog đeda Miliju od 90 godina, dedu Stevu od 71 godinu i babu Nevenku od 66 godina, oni su ispratili njega, sa njegovih samo 15,5 godina.

Samo bog zna zašto je to tako moralo biti.

Žao mi je samo što je otišao željan svoga oca. Volio ga je , a vjerujem sigurno i on njega, ali životna sudbina bila je surova kada su njih dvojica bili u pitanju. Par mjeseci prije smrti, Jovan mi je možda prvi put u životu otvorio dušu i rekao sve što mu je bilo teško, ali o tome sigurno neću sada pisati, možda kad budem jednom pisala knjigu koju ću posvetiti cjelokupnom našem životu. Jedino sigurno znam, otišao je i pored toga što ga nije vidio poslednjih mjeseci pun ljubavi prema njegovom Rakunu.

Žao mi je , što je i pored velike porodice bio sam, ali bog ga je pogledao i njega i mene i podario nam divne prijatelje. Ljude koji su sa nama dijelili i najljepše , kao i one zadnje, najteže dane.

Porastao je uz Marka, Milicu, Saru, Anđelu, Cecu, Miloša, Jelenu, Maju...



Sa njima je dijelio sve, od dječjih igračkaka do CD-a , kompjuterskih igrica... Iviček su imali razumijevanje prema njemu , ali u isto vrijeme i nije se pored njih osjećao da je drugačiji. Jovan to nikada nije dozvolio da iko pokaže sažaljenje prema njemu. Objasnio bi svakom djetetu koje je upoznao da mu je to problem od rođenja i nije se dalje opterećivao sa tim kako će ko to prihvatiti. Apsolutno nikada nije imao kompleks zbog hendikepa jer sam ga vaspitavala da ljepota čovjeka nije njegov fizički izgled. On je svojim ponašanjem, kulturom ophođenja , svojom svestranošću , humorom plijenio ljude oko sebe, te se njegovom hendikepu nije pridavala nikakva pažnja.

Njega je trebalo samo upoznati. Žao mi je da oni, koji su ga mogli bolje upoznati tu priliku nijesu iskoristili dok je boravio na zemlji, ili su pojedini, pa i oni najbliži, o njemu čuli mnoge stvari , tek u oproštajnim govorima koji su pred njegov odlazak držali ljudi koji su ga najbolje poznavali. Oni koji su poznavali jačinu njegovog duha i volju u odnosu na njegovo tijelo, koji su bili svjedoci koliko ljudski duh može biti jači od svih životnih problema.

Koliko mu je Nemanja bio najbolji drug iz školskih dana, toliko veliki značaj u njegovom životu imao je Marko sa kojim je porastao živeći u stanu do stana, što će reći dijelili su od zajedničkih igračkaka, ručkova, garderobe, svađa, rođendana, maskembala, putovanja, čak su dijelili i Markovu rođenu sestru Milicu. Jovan je kao mali strašno želeo da Milica i njemu bude sestra. On mu je pomagao sve što mu je trebalo, bez i jednog trenutka da mu se činjelo da je to Marku teško. Zadnju godinu , kada se Jovanovo stanje počelo pogoršavati, vodio ga je na terapije u bolnicu. Osoblje u bolnici je bilo ubijeđeno da je Marko njemu brat, a ne drug.

Organizovali su mu iznenađenje i žurke prilikom njegovog povratka iz bolnice.

Zajedno su se radovali , zajedno plakali. Drago mi je što je sa 15 godina uspio da izgradi pravo prijateljstvo, u ovom i ovakvom današnjem svijetu u kojem je prijateljstvo teško izgraditi među odraslima, a kamoli djecom.

Kako nije smio da se povrijedi, drugari su sve igre prilagođavali njemu. Tako su fudbal , umjesto sa teškom kožnom loptom igrali sa plastičnom, jer je on bio uporan i u tome da hoće da igraju fudbal.

Da ga u toku igre ne bi gurnuli, kao sigurniju opciju postavili su ga da brani na gol. Kako je znao sebe čuvati od povreda , čim mu nastane gužva pred golom , okrenuo bih se i pobjegao sa gola. Tada je nastajala svađa, drugovi su se ljutili što ne brani, a njegov komentar je bio :”Što je sigurno-sigurno, bolje je da viču na mene, no da me zveknu loptom”.

Tada sam ga učila da ne može tražiti da se sva djeca povinuju njemu i igraju se sa njim samo ono što on može da igra. Oni moraju imati slobodu i da se on uklopi u tu igru, pa ako ne može da brani, neka bude sudija, ili publika. Tako će i on biti uključen u igru, neće njih ljutiti, a neće se ni povrijediti.

Omiljena igračka mu je bila trotinet. Čini mi se da je više prešao trotinetom nego pješke. Najtužniji dan mu je bio kada su mu ispred ulaza zgrade ukrali trotinet. Tražio je od mene da pođemo u policiju da prijavimo krađu i da moje kolege nađu trotinet, jer mi smo zaduženi za krađu. Kako sam ga odbila, krišom je iz mog telefona uzeo broj mobilnog mog šefa. Jednog dana čujem razgovor šefa i nekog Jovana, ne sluteći da se radi o mom Jovanu, sve dok se u razgovoru nije pomenuo trotinet. Prijavo je šefu krađu, tražio da mu se trotinet nađe. Kada mu je šef rekao da nije smio ostavljati trotinet, bio je ljut, što po mišljenju šefa kriv je on što je ostavio trotinet, a ne onaj što ga je ukrao. Vrhunac njegovog bijesa je bio, kada mu je šef rekao da pokuša da sazna ko bi to mogao da uradi, i oni će onda poći po trotinet. Iznerviran mu je tada rekao: "Vama hvala, ali kad saznam ko je ukrao trotinet, poćiću sam po njega i vi mi tada ne trebate".

Nakon nekog vremena, sreli smo mog šefa u gradu. Tada sam ga upoznala sa njim. Bio je vrlo ljut na njega, jer mu još nije oprostio za trotinet. Vidjevši njegov bijes, rekla sam mu da je šef dobio malu bebu – sina. Na to će on: "E baš volim, sad će da vidi kako će mu biti kad njegovom sinu budu ukrali trotinet".

Nikad u životu ga nijesam sputavala da nešto neće moći da uradi. Naprotiv, govorila sam mu suprotno da će sve moći, ako bude uporan. Jedino što sam mu rekla da neće moći i da ne smije, to je da trenira karate, džudo i sve te druge sportove, i ako mu je to bila velika želja u ljubav. Još kao dječak govorio je da će trenirati "karater", nije znao ni pravilno izgovoriti, na šta sam mu stalno odgovarala da to zaboravi.

*Vrijeme je prolazilo, a ta ga želja nije napuštala. Potajno ju je čuvao u sebi, a kasnije mi je priznao da je često molio Boga da mu omogući da i on trenira karate, i ako je bio svjestan da to neće moći **IVAN STRUGAR i PEDJA RADOSEVIC** su mu bili uzori. Drago mi je što su mu u životu bili uzori kvalitetni ljudi, kao što su i **njlh** dvojica.*

Njegova priroda bolesti je bila takva, da su djeca sa dijagnozom bulozne epidemolize završavala u invalidskim kolicima, iz razloga što zbog pasivnosti dolazilo je do kontraktura na nogama. Da ne bih doživjeli tu sudbinu, od malena sam ga tjerala da vježba, ali ne u pravcu "ti to moraš", jer se tada kod djece stvara odbojnost prema svemu što moraju. Kako živimo na trećem spratu u prizemlje nam je bio drakstor. Često sam ga u toku dana po nekoliko puta slala da mi nešto kupi (uglavnom nešto što mi nije trebalo, biber, prašak za pecivo, kafu, cigarete), tako da bi što češće išao gore – dolje, a da pri tome ne shvati da to namjerno radim. Jednom prilikom mi je rekao da se sjetim od jednom sve što mi treba, jer ne može više da trčka gore dolje. Hvalila sam ga da ja imam samo njega, i da mi on jedino može pomoći i da je on najposlušnije dijete, te je on i pored toga što mu je bilo prilično naporno i dosadno, meni za ljubav išao je često, a samim tim vježbao. Redovno smo šetali i trčali, radili

vježbe, navodno da bi mi pravio društvo da ja vježbam jer sam morala da oslabim , i tako nesvesno vježbao je u stvari samog sebe. Kako je porastao , shvatio je svrhu vježbanja i da sve što smo radili do sada , radimo u stvari zbog njega. Onda je i on i preko volje radio jer je znao da je to za njega dobro.

Tako ga je i jednog dana Marko poveo da ga gleda na trening karatea. Pošao je sa njim i oduševljen vratio se sa treninga. Ponašao se čudno. Stalno je išao za mnom kroz stan, bio uz mene, i osjetila sam da ima nešto da mi kaže. Kada je skupio hrabrosti , seo me je da porazgovaramo. Znajući moj odgovor unaprijed , pripremio me je rečenicom: "Nešto ću ti reći, ali nemoj da vrištiš. Ja ću da treniram karate. Treniraću ono što mogu i koliko mogu. Tvoje je samo da razgovaraš sa trenerom i objasniš mu. Ti znaš da si mi stalno govorila za neke stvari da ja to mogu".

Nijesam imala kud, morala sam pristati. Ali sada je bio moj problem , kako poći kod trenera i reći mu da će moje dijete trenirati karate , a pri tome svjesna mogućnosti svog djeteta i toga da se ne smije povrijediti. Skupi snage i zajedno s njim pođoh na trening. Ušla sam u sportsku salu i zatekla oko dvadesetak djece u kimonima sa svojim trenerom. Trener se obradovao kada je ponovo vidio Jovana , ne znajući da on ovoga puta nije došao da gleda trening , nego da trenira. Zamolila sam ga da izađe iz sale, da bih porazgovarali. Objasnila sam mu da sam potpuno svjesna mogućnosti svog djeteta , ali da ga molim da mu omogući da dolazi na trening, jer bi to bio više psihološki efekat , da bude obučen u kimono, dođe u njemu do sale sa drugovima, pa rekoh neka "šantrlja" kako bilo. Meni je pored tog psihološkog efekta bila bitna bilo koja i bilo kakva fizička aktivnost , nego pasivno sjedenje , koje bi dovelo do kobnih posljedica.

Kada sam očekivala da će trener reći : "Žao mi je gospođo", on mi je objasnio da prvo i prvo Jovan neće "šantrljati", nego trenirati karate i da se on u potpunosti prihvata rada i odgovornosti za njega. Bila sam blago reći šokirana. Tada sam osjetila da će taj čovjek odigrati veliku ulogu u njegovom životu.

Priznala sam mu da se potajno bojim kako će biti prihvaćen od toliko djece i sljedeći njegov odgovor me je oduševio: "Ja nijesam trener kojem je bitno koliko će ova djeca donijeti zlatnih medalja sa takmičenja, nego koliko ću od njih ljudi stvoriti".

Tada sam 100% bila sigurna da mi je Jovan na pravom mjestu i pravim rukama.

Redovno je odlazio na treninge, maksimalno davao sebe da ne bi razočarao trenera. Na bilo koje javne nastupe , gdje je odlazilo petnaest najboljih takmičara , među njima bio je i Jovan. Naravno da on nije mogao biti najbolji u klubu , ali jeste najbolji u lekciji o tome da bilo kakav problem , koliko god bio težak ne mora biti prepreka da čovjek ostvari svoje snove.

Trener VESELIN PILETIC postao je jedan od ključnih ljudi u njegovom životu. Njegov veliki uzor, autoritet , vrijedan dubokog poštovanja.

Jačao mu je vjeru i samopouzdanje u sebe govoreći da on sve može postići radom i upornošću.

Jovanova ljubav prema karateu bila je ogromna. Ja sam lično vrlo često "koristila" karate u ostvarivanju svojih ciljeva. Za sve što je trebao da uradi , a nije rado činio , ucjenjivala sam ga da neće ići više na trening. Možda nije pedagoški , ali kod mene je "palilo sto posto ". Krajem juna završavali su se treninzi za sve članove kluba izuzev Jovana. Tokom cijelog ljeta , izuzev 15 dana kad odlazimo iz Podgorice na odmor, Vesko je zajedno sa njim svakog jutra na stadionu "Malih sportova" držao trening. Jovan je ustajao rano , jer su mu vrućine jako smetale, i bez ikakvih problema , što mu je u svakoj drugoj situaciji bio problem ustati rano, odlazio da trenira.

Trener je postao i naš kući prijatelj , jer bez njega nije moglo proći ni jedno slavlje. Volio ga je bezgranično.

Lično sam Bogu zahvalna, što nam je dao mogućnost da upoznamo takvog čovjeka i da jedan takav čovjek bude dio života mog sina.

Kada je Jovan pao u komu (čuo je , ali nije mogao da odgovori; tako su barem ljekari rekli) trener je bio zadnji glas kojeg je Jovan telefonski čuo.

Samo trzajem njegovog tijela primijetila sam da je bio uzbuđen i prepoznao čiji je to glas.

Lično sam mu zahvalna što mi je usrećio sina i pružio mu mogućnost da mu se ostvari najveći san da I on, pored svih zavoja na tijelu, postane karatista.

Najbitniji dio njegovog života je njegova čvrsta vjera u boga.

Još kao mali sa tri godine govorio mi je : "Nešto ima gore". Tada je boga zvao "nešto". Radovao se kada je prvi put trebao letjeti avionom, jer je čvrsto vjerovao da će to "nešto" vidjeti. Tada na tu njegovu priču nijesam obraćala posebnu pažnju. Kako je rastao , tako se povećavala i njegova vjera. Kao mali, kada je naučio čitati, pročitao je i "Bibliju". Tada je došao na pravi put.

Krenuo je u školu i tamo učio o nastanku čovjeka. Darwinovu teoriju nikada nije prihvatio. Objašnjavao mi je da čovjek nije mogao postati od majmuna, jer da je to istina i danas bi od nekog majmuna mogao postati čovjek. Samo jedno je moguće, a to je da je čovjeka stvorio bog. Čak i na času nije htio odgovarati lekciju o Darwinovoj teoriji. Pitao je profesora "Da li je taj Darwin još živ". Kada mu je profesorica rekla da nije , njegov odgovor je bio: "E, hvala bogu da mu još kakva glupost ne padne napamet". Kao što nije prihvatao Darwinovu teoriju, tako nije prihvatio ni teoriju da je zemlja nastala hlađenjem usijane mase. Bio je čvrstog uvjerenja da je bog jedini tvorac svega.

Do danas nijesam mogla da shvatim odakle njemu takvo ubjeđenje i razmišljanje. Njegova razmišljanja na temu života i smrti, bila su daleko , daleko od razmišljanja djece njegovog uzrasta koja je inače i kao tema bila daleka djeci. Djeca su to prepoznala kod njega, pa su ga okarakterisala na njihov poseban način: "Kako je on nekad uman". Tako su govorili, a ja samo prepostavljam šta su time htjeli reći.

Pokazivao je nezadovoljstva prema ljudima koji na tu temu nijesu razmišljali kao on , koji nijesu vjerovali u Boga. Bila sam sretna , što je negdje toliko pronašao sebe.

Prilikom jednog boravka na VMA, imao je desetak godina, saznao je da je u bolnici na liječenju patrijah Pavle.

Svakodnevna vizita bila je praćena njegovom molbom doktoru Marjanu Novakoviću, da ga povede da vidi patrijaha.

Kad više nije imao izlaza pokušao je ,ali ali procedura doći do patrijaha, bila je izuzetno komplikovana. Bez odobrenja Uprave VMA, nije se moglo doći do njega. Kada je saznao, bio je razočaran, ali se sve tješio: "Daće Bog priliku, vidjeću ga kad-tad".

I tako i bi.

Iznemada dr Marjan dolazi u nasu sobu i saopštava Jovanu da će raditi patrijahu neku malu intervenciju pod lokalnom anestezijom u operacionoj sali br...

Radosti nije bilo kraja. Patrijahu se radi intervencija pod lokalnom anestezijom, ali Jovan je toga dana imao previjanje pod totalnom anestezijom. Jos uvijek ošamićen, teturajući se hodnicima, bez ikakve šanse da se mogao zastaviti da ne podje ,krenuo je tražiti salu br... Našao je.

Otvoraju se vrata. U kolicima ,koje je gurala med. sestra ,bio je On, patrijah Pavle. Mislila sam, srušiće se, ali ovog puta ne od anestezije nego od uzbuđenja. Lično i sada dok pišem, ponovo i sama imam onaj isti osjećaj uzbuđenja kao tada .U tom momentu, Jovan se baca na njegovo krilo. Kako je to samo patrijah umijo, blago ga je pomilovao po glavi. Nasta pomjetnja.

Sestre su se uznemirile komentarisajući da je dogovor da niko ne bude u blizini. Jovanov doktor je samo dodao: "Pa on je samo dete."

Iznerviran takvom reakcijom, Jovan je pogledao u sestru i to kako je samo on umijo, preko naočara i rekao: "Pa od koga ga čuvate, On i postoji zbog nas" Patrijah ga je nežno pomilovao, pozelio mu brz oporavak i sretne Božićne praznike. Često se u zivotu prisjećao njegovog blagog lika i najneznijeg dodira. Jovan je umro 12.11.2009god, a patrijah Pavle 15.11.2009.god. Pošao je, da ga i tamo dočeka, kao onda pred vratima operacione sale .

Sa osam godina pošli smo u Zagreb na operaciju. Kao što se kaže : "Čudni su putevi Gospodnji ", takav je bio i naš. Nijesmo imali smještaj u Zagrebu, ali uz božju pomoć završili smo u samostanu časnih sestara Služavke Maloga Isusa. Od tog perioda počinje najljepši i najkvalitetniji dio njegovog života.

Jovan Popović, pravoslavno dijete iz Crne Gore, u vrijeme kada rane iz prošlosti još nijesu zarasle, dočekan je kao božji dar u jednoj katoličkoj crkvi i samostanu u središtu Hrvatske – u Zagrebu.

Ni sami nijesmo bili svjesni šta nas je snašlo.

Toliko ljubavi, pažnje i brige od strane nama nepoznatih žena na jednom mjestu nijesmo doživjeli, a imali smo osjećaj kao da smo cijeli život uz njih proveli. Tu noć smjestili su nas u svoje prostorije. Sjutradan Jovan je imao operaciju.

Ujutru rano jedna od časnih sestara obavještavala je koje su države i gradovi završili molitve. Nismo znali šta to u stvari znači. Kasnije smo shvatili da su se sve crkve u tim državama i gradovima tog jutra molili za Jovana i njegov srećan odlazak na operaciju.

Sestra Sandra, s. Marijana, s. Krucefiksa, s. Irena, s. Doloroza..... i ovaj niz je vrlo dug , divnih časnih sestara katoličke crkve , koji su mom Jovanu od prvog dana susreta sa njim do njegovog posljednjeg, a meni i dan-danas poklonili neizmjernu ljubav, pažnju i brigu.

Borili su se zajedno sa mnom da mu se omoguće operacije, da mu se nabavi sanitetni materijal koji je bio potreban za njegovo liječenje. Vodili su brigu o njemu nakon operacije, kako to samo časne sestre umiju i znaju.

Divili su se njegovoj ogromnoj vjeri u boga, njegovoj inteligenciji, smislu za humor, hrabrosti sa kojom se nosio kroz život. To su javno pokazivale , a time njemu ulivale pouzdanje i vjeru u sebe.

Jedno sam sigurna, da je uzaludno da riječima na papiru iskažem kolika je bila ta njihova ljubav prema Jovanu, koliko su se borili za njega, koliko su mu pružile sretnih dana, prilika da proputuje i upozna divne ljude i prekrasnu djecu.

Nikada neću zaboraviti Jovanovo poznanstvo sa jednom djevojčicom njegovih godina i njene riječi:”Znaš Jovane, možda tebi tijelo pati , ali ćemo mi svi učiniti da ti duša ne pati”. I uspjeli su u tome.

Toliko velike riječi za jedno dijete.

Djeca Osnovne škole “Marjan” iz Splita, su mu redovno slali svoja pisma podrške , za Božić, Uskrs, Novu godinu

Tako su i meni , nakon njegove smrti, poslali pedesetak pisama u kojima su izrazili svoje saučešće i podršku da nadalje nastavim putem kojim je Jovan krenuo.

Ja sam možda bila temelj , ali su one bile kuća njegovog života.

Izgradile su od njega čvrsto, stabilno, hrabro i sigurno dijete koje je i pored svog velikog problema sa kojim se nosio, čvrstom vjerom u boga , hrabro išao i uživao u životu.

Bile su dio svakog segmenta njegovog života. Znale su sve što mu se dešava u školi, poznavali njegove prijatelje, kao i njegovu veliku ljubav Kristinu.

U svojim uniformama, nimalo lako, trčale su zajedno sa Jovanom da bi stigle na vrijeme u hotel u kojem ga je čekala Kristina. Pri tome su se trudile da mu pronađu poklon, jer je susret bio iznenađan, da bi ga on poklonio Kristini.

Znale su za svaku njegovu tugu, bol, problem i zajedno pokušavali ili da ga riješe ili da ga utješe.

Zvao ih je “moje časne”. Njihove slike bile su uramljene u njegovoj sobi.

Dok smo naveče sjedjeli u našem malom stanu znao je iznenada , bez povoda reći:”Kako sam ih poželio. Hajdemo majko do Zagreba da ih iznenadimo”. Pokušavala sam da ga ubijedim da ne idemo, da nemamo para i da bih iznenadili , a pri tome ne poremetili njihovim obavezama, moramo stići ujutru u Zagreb, vidjeti ih i poslije tri sata biti ponovo u vozu za Beograd.

Rješavao je problem po problem. Otvorio bih svoj žuti novčanik, koji je rijetko otvarao, i dao sve pare koje je štedio i time riješio problem za vozne karte; tvrdio da mu neće biti teško putovati. Trebali smo

naveče krenuti iz Podgorice za Beograd, u Beogradu provesti cijeli dan, jer smo morali čekati noćni voz za Zagreb, kako bih u Zagreb stigli ujutru, jer stižemo "na prepad" i ponovo nakon tri sata vratiti se nazad Zagreb-Beograd-Podgorica.

Kao i uvijek poslije sat vremena ubjeđivanja bili smo na podgoričkoj stanici.

Noć-dan-noć puta, zaista mnogo.

Kada smo prešli granicu i ušli u Hrvatsku od silnog umora smo zaspali. Ujutru nas je budio čovjek u malo čudnoj uniformi. Bunovni, pitali smo ga kada stižemo u Zagreb, rekao nam je: "Vi ulazite u Sloveniju". Ne znam kako, ali bez imalo treme i straha, čak sa smijehom što smo promašili stanicu, izašli smo u šest ujutro iz voza na velikoj poljani. U daljini se vidjela samo mala tačkica svjetlosti prema kojoj smo krenuli. Na našu sreću to je bila željeznička stanica. Do nje smo došli idući po šinama cijelim putem.

Jutro, bunovni hodajući po pruzi išao je, a kako bi sva situacija bila još interesantnija zapjevao je čuvenu dedinu pjesmu: "Ide mile Lajkovačkom prugom, ide Mile još sa jednim drugom".

I tako ja i "Mile" stigismo u Zagreb, ali ne iz pravca Beograda, nego iz pravca Ljubljane. Kako-tako, mi smo stigli. Došli smo do naših časnih i kao što je bilo zaočekivati bile su oduševljene. Uvijek su govorele: "Stiglo nam naše zlato".

U stvari one su bile naše zlato.

Danas imam osjećaj kad ono neko kaže: "dao bih život za nekog", ja sad imam taj osjećaj da bih dala život za svaku od njih, jer sam sigurna da su one njemu dale svoja srca, ali da je zatrebalo, dale one bi i život.

Takve su.

U kuću časnih sestara u jednoj sobi ležao je operisan Jovan i ja, a soba do nas jedan sveštenik. Nismo ga vidjeli, ali smo znali da je sveštenik. Tada ni sanjala nijesam da će on, taj sveštenik, biti najbitnija i najvažnija osoba u njegovom životu, fra Božo Vuleta.

Sada tek shvatam koliko je teško emocije prenijeti na papir. Kako riječima iskazati sve ono što je on osjećao prema fra Božu i fra Boža prema njemu, a da se to doista doživi. Kada je nakon oporavka, izašao iz svoje sobe fra Božo je u početku postao dio ovog prelijepog druženja sa časnim sestrama, a vrlo brzo i glavna ličnost u početku u ovoj priči, a vrlo brzo i u njegovom životu.

Ljubav i ruke jednog sveštenika ne mogu se opisati, jedino se mogu doživjeti. Moj Jovan je imao tu sreću da to doživi. Da jedan katolički sveštenik postane njegova opsesija.

Vjerovatno je u njemu našao ono što mu je u životu nedostajalo. Postojanje muškarca na kojeg može da se osloni, sa kojim može da porazgovara, koji ga može posavjetovati, koji će imati razumijevanja prema njemu.

Danas iz ove pozicije kažem da se nešto veliko i čudno dešavalo među njima, osjećali su jedan drugog, razumijevali se i brinuli jedan za drugog.

Sva ta ljubav časnih i fra Boža bila je toliko velika da sam u jednom momentu pomislila da su oni u nekoj zabludi. Ipak, Jovan je dijete druge vjere. Oni u Hrvatskoj imaju dosta djece kojima treba njihova ljubav i pomoć, a toliko su se vezali za Jovana.

Kada je fra Božo održao svoju prvu misu nakon operacije na kojoj smo mi bili prisutni , prije samog početka rekla sam mu :”Fra Božo, Jovan je pravoslavane vjere”. Samo me je potapšao po ramenima. Pamtim i danas prve rečenice njegove mise:

”Ko je odakle došao, da li neko bogat ili siromašan, ko je koje vjere, tu razliku među ljudima stvorili su sami ljudi. Pred bogom svi smo isti i danas se molimo za vas”.

“Pred bogom svi smo isti”.

Tu rečenicu je Jovan zapamtio i cijeli život to mu je bila glavna linija vodilja. Htio je da svi ljudi budu jednaki, da se ne prave razlike na bogate i siromašne, na lijepe i ružne, na bolesne i zdrave, na pravoslavce i katolike, jer pred bogom smo svi isti.

Znao je kao mali da kaže fra Božu da ga vodi na sva svoja putovanja kao što je Isus vodio svoje učenike.

Na tom njihovom prvom susretu dobio je od fra Boža privezak-krst sa srcem u sredini. Stavljene tada o njegovom vratu, a sa njega skinut 12.11.2009.g. kada je umro i vraćen fra Božu da ga on dalje čuva i privezak i sjećanje na njega.

Kožica na kojoj je stajao privezak, koja je visila oko njegovog vrata, koje je često bivalo u ranicama, bila je ulepljena od ranica, smetalo mu je i stvaralo bol, ali ni jedna sila nije postojala koja mu je taj privezak mogla skinuti sa vrata.

Skidali su mu da ne zna na operaciji zbog anestezije. I tako još bunovan i ošamućen od anestezije iznenada je skakao , hvatao se za vrat i vikao:”Gdje je krst”. Kada bi ga osjetio ponovo bi utonuo u postoperativni san.

O fra Božu je morao da zna sve u svako doba gdje je i kako je . Prvom prilikom kada je upoznao njegovu majku gledao ju je vrlo čudno. Primijetivši to rekla sam mu da ne gleda ženu , nego da priča nešto sa njom. Sve što je uspio reći bilo je:”Hvala Vam što ste mi ga rodili”.

Kad god mu je bilo teško, odlazio je u svoju sobu i telefonom kontaktirao fra Boža . Znao je da kaže : “Da mu otvorim dušu”. Govorio mu je sve svoje tajne , čak i neke koje je od mene krio. Dijelio je sa njim probleme u školi, ljubavi, bolesti, patnju za tatom i uvijek je završavo razgovore i zadovoljan , jer je na svako svoje pitanje od njega dobijao odgovor.

Smatrao je da fra Božo samo njemu pripada. Nikada nije mogao da se pomiri sa tim da on u svom životu ima još nekog dječaka kao prijatelja izuzev njega.

Samim tim, mislio je da će i fra Božu da bude teško i da će biti ljubomorani ako sazna da je on bio u kontaktu sa još nekim svještenikom. Zato je krio od njega , ako bih otišao na misu koju je držao neki drugi svještenik. Jednom mu je slučajno otkrio da je bio na misi. Kako je fra Božo znao da on krije to , pitao ga je ko je držao misu. Ne znajući u tom momentu šta da kaže, a da ne otkrije da je bio neki drugi

svještenik i tako ga povrijedi rekao je: "Časne". Na njegovo pitanje kako časne, kad one ne mogu držati misu, odgovorio je: "Pa, probale".

Fra Božo je jedina osoba koja je sto posto poznavala Jovana i svaki segment njegovog života. Jovan je neke stvari krio od mene iz straha da ja ne patim, ali zato se fra Božu u potpunosti otvarao.

Propratio je svaku njegovu operaciju, obilazio ga bez obzira gdje bio i koliko je obaveza imao nalazio je vremena za njega.

Pamtim prvu razglednicu koju je poslao Jovanu pred operaciju u Zagrebu. Na njoj je bila slika malog vrapca na grani i tekst: "Kad ti kažem samo hrabro, rekao sam ti nisi sam".

Odlazili smo redovno u njegov samostan i mislim da je tada bivao najsrećniji. Kao da je tada, na njegovom terenu, htio svima reći: "Gledajte, on je samo moj, i ja sam samo njegov".

Kada bi fra Božu prišlo neko dijete, tada bih mu proradila ljubomora i govorio mi: "Majko, vidiš li ti isto što i ja", misleći na dijete koje je bilo u njegovoj blizini.

Kad smo bili njegovi gosti u Splitu, šetajući gradom, fra Božo je želio da mu nešto kupi. Očekujući da će kao dijete tražiti kamiončić, auto, ili bilo kakvu drugu igračku, Jovan je rekao: "Kupite mi Isusa, ali ne na raspeću, nego samo glavu Isusovu, hoću da mu dobro vidim oči".

Uz mnogo truda našli smo "Glavu Isusovu" i od tada svaku molitvu u svojoj sobi obavljao je držeći Isusovu glavu i moleći.

Vrlo često ga nijesam razumjela, nijesam znala odakle ta njegova ogromna vjera u boga. Hiljadu puta sam se pitala: "Bože zašto, kada te tako voli i vjeruje"? Tada nijesam znala, sada mi je sve kristalno jasno.

Njihovi razgovori trajali su satima, danima. Često su pričali o životu, bogu, ljudima. On je bio neko kome je Jovan puno vjerovao. Učio ga je kako da što lakše prođe kroz život, učio ga je kako opraštati, voljeti ljude, pa i one koji njega ne vole. Poštovao je i divio se Jovanovim razmišljanjima, pogledom na život, i sve što on nosi sa sobom. Divio se njegovoj snazi i jačini duha sa kojom je nosio težinu svojeg hendikepa.

Putovali su zajedno po gradovima Hrvatske i Bosne gdje je Jovanu o crkvama govorio, o vjeri u boga, o vječitom životu, o jedinstvu hrišćanstva...

Želio je da proučava kliničku smrt. Govorio mu je da bi volio da doživi kliničku smrt u toku noći, da bi povezao neke stvari koje mu gore baš nijesu jasne, a i da se probudi u zoru da mu se majka ne bi uplašila.

Fra Božo i časne sestre omogućile su mu svako ljetovanje u Lastvi u njihovoj kući, jer mu je more odgovaralo, a tu je imao i svoj mir. Zahvaljujući fra Božu imao je prvi u gradu svoj kompjuter. Volio je da mu dolazi fra Božo u Crnu Goru kako bi mu pokazao sve ljepote Crne Gore. Vodio ga je na Lovćen, Rijeku Crnojevića, obilazili su sve znamenitosti na Cetinju ...

Razgovarao je sa svještenicima u Tuzima da mu fra Boža prebaci iz Splita u Tuzi, što mu baš nije pošlo za rukom.

Govorio mu je da će on pošto fra Božo nema sina nastaviti njegovo djelo tamo gdje on bude stao. Kada je fra Božo dolazio u Podgoricu sa svoja dva prijatelja, koja su pokušali da ga časte novcem kako bih on kupio nešto za sebe kao poklon od njih, vraćao je novac govoreći :”Vi ste meni donijeli najljepši poklon”, misleći na fra Boža.

Veliku uramljenu sliku na kojoj su njih dvojica, držao je okačenu u svojoj sobi.

Svako jutro budio se i svako večer zaspjivao s pogledom na tu sliku.

Osjećao se pored njega sigurno. Znao je da bez obzira gdje je, fra Božo je uvijek uz njega. U svojim pisimima njemu često je govorio:”Vi se molite za mene, a ja ću za Vas”.

Živo je za dan kada će ga vidjeti. Niti je bio njemu daleko Split i Sinj, niti fra Božu Podgorica.

Jovana nije interesovalo podjeljenost na pravoslavnu i katoličku. Iako je govorio da on pripada pravoslavnoj vjeri, interesovalo ga je hrišćanstvo, jedinstvo vjere u boga.

Pošto u meni tada nije mogao naći adekvatnog saradnika, po pitanju vjere , i ako se sada duboko kajem , tada sam bila kivna na boga. Razmišljala sam zašto mu je bog pored epidemolize kao njegove osnovne bolesti , pri kraju života dodavao nove muke (problem sa srcem, plućima, konstantne temperature, da bih na kraju otkazali bubrezi).

Jedino pitanje mi je bilo: “Zašto?. I kada sam to pitanje postavila fra Božu odgovorio mi je : “Ja ti odgovore ne mogu dati, ali će ti se jednom sve reći samo i dobićeš odgovor na sva ta pitanja koja meni postavljaš”. I dobila sam.

Cijeli svoj život maštao je o tom putu, o bogu, o vječitom životu. I otišao mi je na taj put i ako za to nijesam bila spremna.

Objašnjavao mi je kao laiku , kako me on doživljavao da me ne buni to što su hrišćanstvo podijelili u dvije vjere. Govorio je :”To ti je majko kao Momir i Milo. Nekada su bili jedno, a onda sa istim idejama posvađani pošli na dvije strane”.

Ne postoji neko ko je znao za Jovana Popovića, a da pri tome nije znao ko je fra Boža Vuleta.

Svugdje i na svakom mjestu isticao ga je kao svog velikog prijatelja.

Jovan je, kada moli, uvijek želio gledati u nebo. Kaže da tako boga najbolje osjeti.

Problem mu je bio naš mali stan, koji je bio sav u lamperiji, pa je uvijek želio da nađemo stan sa balkonom. Nijesam mu uspjela ostvariti tu želju.

Zahvaljujući njegovom prijatelju Marku uspjeli smo sagraditi malu drvenu kuću na Radovče.

Zidali smo je sami i to je imalo svoju posebnu draž. Nije bilo lako, ali uspjeli smo.

Tako je dobio ne samo mali prostor neba iznad balkona , nego je cijelo nebesko pronstranstvo bilo njegovo. Zvao ju je “Kućom snova”. I danas na temelju kuće stoji urezano:”Jovan 13.o7.2oo7”.

Bio je ponosan na mene, što sam uz veliki napor uspjela da mu ostvarim i taj san. Odlazili smo u nju često. Govorio bi:”Da napunimo baterije”.

Učio me je kako da uživam u nebu. Kako da primam povratne signale sa nega. Ništa ga tada nijesam razumjela.

Danas, ja redovno odlazim u našu "Kuću snova". Naučila sam uživati u nebu i primati povratne signale sa neba. Sada znam i ko mi ih šalje.

Nikom nije jasno, što u toj kući radim sama. Teško mi je da im objasnim, mada nemam ni razloga za to, da se u toj kući osjećam najljepše. Stvorili smo je on i ja, uvijek je bio sretan u njoj, uživao u prirodi, ležeći na travi, posmatrajući i nebo i ptice i leptire. Sve je to doživljavao na svoj način.

I danas nastavila sam i dalje da idem u "Kuću snova", da sadim cvijeće, kosim travu, uživam u onom istom nebu, pticama i leptirima u kojima je i on uživao, jer znam da bih on to sigurno želio.

Možda me danas sve to i drži "normalnom" u životu, jer živim nadalje samo onako kako bi on poželio. Osjećam njegovo prisustvo svuda i na svakom mjestu. Znam da bi on bio duboko nesretan, da je oko kuće snova zarastao korov, a oko ulaznih vrata paučina.

I kao što je i zaočekivati u "Kuću snova" doveo je i fra Boža kako bih zadovoljstvo bilo potpuno.

Fra Božo je provodio neko vrijeme sa njim u njegovoj "Kući snova". Razgovori su im trajali satima. Mislim da nije bilo teme koja u toj tišini prirode i njegovom nebu, nije bila duboko analizirana. Provodili su to po nekoliko dana, gdje sam im ja bila apsolutni višak.

Fra Božo se bavi ekologijom, tako da su imali dovoljno materijala za proučavanje na Radovču.

Volio je da prave roštilj i piju bezalkoholno pivo. Za to pivo davno je čuo od fra Boža, kada toga još kod nas nije bilo i to je nadalje ostalo njihovo tradicionalno piće.

Tu su imali svoje zajedničke molitve.

Kao majka, gledajući Jovanovu sreću kada je sa njim, bila sam zahvalna bogu što nam je poslao u život čovjeka kao što je fra Božo.

Na svim fotografijama vidi se njihova ljubav i sreća. Na svakoj su njih dvojica nasmijani i zagrljeni.

Ne mogu pronaći prave riječi da bih iskazala koliko ga je on naučio u životu, o životu, koliko mu je pružio ljubavi i pažnje, koliko je bol dijelio sa njim, koliko je proputovao sa njim, koliko se lakše liječio sa njim.

Desetak dana pred tog kobnog dana, jedno večer u telefonskom razgovoru, fra Božo ga je pitao hoće li sutra moći doći na kafu kod nas. Jovan je neozbiljno prihvatio to i obećao da može. Nijesmo očekivali ni on ni ja, jer Sinj nije grad blizu Podgorice, nego grad blizu Splita, da bih neko tek tako došao na kafu.

Kao što ranije rekoh, niti je Jovanu Split bio daleko, niti fra Božu Podgorica. Sutra popodne fra Božo je pio ne kafu nego čaj u našem stanu u Podgorici.

Ovaj dolazak bio mi je vrlo čudan. On bi ranije kada bih dolazio, ostajao po par dana kod nas, ali da pređe toliki put zbog samo par sati, bilo je čudno. Tada čudno, danas ne.

Kako je Jovan volio da ga neko češka po tabanu, govorio je kako ga je baba naučila da to znači putovaće negdje, ovog puta češkao ga je fra Božo punih pet sati bez prestanka i izgleda spremao na onaj put bez povratka.

Fra Božo se ponašao čudno, u dijelu razgovora gdje znam da bi se suprostavio Jovanu i nekim njegovim razmišljanjima, on mu je sve odobravao.

Čula sam kada mu je Jovan šapnuo da ga nije strah smrti, ali nešto nijesam tome pridavala posebnu pažnju, misleći da je to jedan od Jovanovih razgovora koje je vodio sa njim, jer tada tako nešto nijesam mogla ni sanjati da se Jovanu može desiti. Ni slutila nijesam da je to njihov posljednji susret. Samo fra Božo zna koji je on signal dobio sa neba, te je došao na samo par sati da ga "počeška po tabanima".

Desetak dana kasnije, fra Božo je ponovo došao u Podgoricu, ovog puta ne na čaj nego da se pozdravi sa Jovanom i isprati ga tamo gdje se cijeli svoj život pitao "Kako je"?

Poslao ga je u vječni život u koji je i sam čvrsto vjerovao.

Kako je cijeli svoj život govorio da je bog jedan za sve, da ne postoji pravoslavni i katolički bog, da se svi molimo jednom bogu, uspio je tu poruku poslati i tog zadnjeg momenta kada je njegov kovčeg iznijet iz kapale i kada je fra Božo održao svoj oproštajni govor kao da je rekao: "Gledajte i slušajte ga. Shvatiće te sve što bude rekao i vi sami to mislite, a on je katolički sveštenik, a mi pravoslani narod. Znaćete tada da svi vjerujemo u istog boga". Fra Božo se oprostio od Jovana svojim govorom.

"Nije me strah umrijeti Fra Božo, mene zaista nije strah smrti! Te mi je riječi u podužem prijateljskom razgovoru Jovan ponovio nekoliko puta kad sam ga posjetio prije desetak dana. Izgovarao je to tiho da ne bi tim riječima povrijedio mamu. Iako tiho izrečene, ali možda baš zato, te su riječi sadržavale ogromnu snagu kojom se, rečeno Isusovim riječima, mogu "gore premještati". I evo, desetak dana kasnije, Jovanova je duša "premjestila" njenu neopisivo drage gore još draže mu Crne Gore. Čudesnom snagom slobode kojom je bila nabijena svaka njegova riječ Jovan se otisnuo u ona predivna prostranstva svoga sna koja je vidio u snu koji je sanjao prije nekoliko mjeseci dok je s majkom bio u bolnici u Beogradu.

Jovan je sanjao da je umro. Našao se u predivnom okruženju. Shvatio je da je u raju. Obuzela ga je neopisiva radnost. Odjednom je začuo prijekoran glas. "Jovane, zašto si došao? Potrebno je da još budeš dolje da proslaviš moje ime!" Jovan je u snu shvatio da je to božji glas. Rastužio ga je taj prijekor i bilo mu je silno žao što nije mogao prići bogu.

Ima snova koji su odraz događaja ili stanja našega svakodnevnog života. Ima snova kroz koje se u našu svakodnevnu stvarnost "umiješa" nadnaravna stvarnost. Ima snova kojima tražimo značenje. Ima onih koji postaju stvarnošću. Jovanov san sadrži sve te dimenzije. Svi mi sanjamo raj. Neki ga uzaludno pokušavaju stvoriti na zemlji. Niz zgoda iz Jovanova života potvrđuje da je njegova duša već u djetinjstvu imala razvijene senzore komunikacije s onostranim, transcendentnim, s bogom. Jovan je kao dijete znao promatrati nebo tako da ne bi nikoga oko sebe primjećivao niti se ičim dao omesti. To su bila njegova gotovo ekstatička stanja. interpretirajući nedavno ta svoja stanja rekao je

:"Ja sam Ga gore mogao ne samo zamisliti već skoro vidjeti. Mogao sam ga skoro dohvatiti!"
Govoreći o vjeri u boga , Jovan je znao reći da to nije naučio, i da se to ne može naučiti, već da on to u sebi osjeća. Kad bi došao na sveta mjesta , u crkvu ili hram, sbrao bi se u molitvi kao najsvetiji monah. Iz tih je mjesta uvijek izlazio natraške. To je bio njegov izraz poštovanja prema svetim mjestima. Na dan svoje prve sv.pričesti , tj kad je u posvećenom kruhu primio tijelo Kristovo, bio je iznimno uzbuđen jer je bio totalno usredotočen na susret s Isustom u posvećenom kruhu. Naravno da nije ništa čudno što je Jovan mogao sanjati raj, onaj nebeski.

I za razliku od mnogih snova koji se pretvore u pustu tlapnju Jovanov se san ostvario.

Ostvario se ponajprije u Jovanovu ovozemaljskom životu. Može vam zaparati uši, može vas ubosti u srce, ali ipak ću reći: Jovan je proslavio boga! Proslvio ga je svojom patnjom. Ona je iznjedrila njegov san o raju. Ali taj san nije projekcija, ali nije samo projekcija raja na nebu. On je odraz stanja njegove duše. Jovan sebe nikad nije doživljavao patnikom niti je to kada o sebi rekao ili dao reći. Naprotiv, svojim istaknutim smislom za humor mnoge je zabavljao. Usprkos određenim ograničenjima zbog bolesti epidermolize buloze bezbroj puta je znao reći da je u životu sve imao i sve doživio: putovao , prijateljevao , zaljubljavao se, itd.

Primijetio sam, a vjerovatno i vi, da sam govorio o Jovanovim fazama djetinjstva kao da govorim o odrasloj osobi a ne o petnaestogodišnjaku.

Jest , po godinama je on bio dijete, ali njegova je bolest u svakom pogledu intezivirala njegov život. U petnaest godina je sazeo mudrost odrasle inteligentne, odgovorne i nadasve poštene i istinoljubive osobe. Ako bih ga s nekim u tome uspoređivao, usporedio bih ga najprije s pokojnim don Brankom Zbutegom. Svojom je mudrošću privlačio pozornost svojih liječnika i medicinskoga osoblja; novinara i njihovih slušatelja; svećenika, časnih sestara i vjernika pred kojima je javno nastupao; suputnika na brojnim putovanjima, a nadasve kruga obiteljskih prijatelja. U ovom svijetu u kojem velik broj ljudi živi kao da nitko drugi oko njih ne postoji, Jovan je izgradio nevjerovatnu osjetljivost za drugoga. S iskrenim zanimanjem raspitivao se za sve prijatelje i znance. Uvijek je znao pronaći znak pažnje prema drugima. A za njegovu prijateljsku privrženost i ljubav teško je naći usporedbu. To su samo neki od pokazatelja da su se ispod njegove jobovski izranjene kože nalazila rajska prostranstva istine, dobrote i ljubavi. A sve su to božanski atributi. Sve je to slava božja . Sve je to raj čovjekova duha na zemlji.

Jovan je imao toliku ljubav da nije mogao ne vjerovati u Ljubav (velikim slovom), u boga. Nije mogao ne vjerovati u vječni život jer ljubav nikada ne umire. Ne može ne prispjeti u vječno odredište ljubavi, u raj nebeski.

Dragi Jovane, kao da cijelo vrijeme dok govorim o tebi čujem tebe kako mi govoriš: Nemojte tako, fra Božo. Mnogo ste prećerali. Nisam ja takav. A time, Jovane, urpavo potvrđuješ istinitosti ovog što govorim. Jer veliki ljudi nikada ne misle da su veliki, dobri misle da su grešni, nesebični da nisu zaslužili dobro.

Dragi Jovane, tvoje ime znači da je Bog milostiv. I doista je bio milostiv kad je tebe darovao ovom svijetu, tvojim roditeljima, rodbini, prijateljima. Hvala Mu što je i mene upoznao s tobom. Tebi hvala za brojne nezaboravne razgovore iz kojih sam uvijek odlazio obogaćen s više pitanja nego što bih tebi dao dogovora. Te ćemo razgovore nastaviti.

Veselio se i svakom susretu "Prijatelja Maloga isussa". Dragi prijatelju, nećemo se susresti sljedeće godine na tom skupu, ali ti uživaj u društvu Isusa, svoga i našega boga. Dok ti duša uživa u ljepotama raja, neka tvom umornom tijelu bude laka crnogorska zemlja na koju si bio ljubomorno ponosan.

Dok tvoja majka Svetlana, otac Radovan, rodbina i prijatelji tuguju za tobom neka ne zatome ponos na tebe i zahvalnost Bogu što te je takvoga stvorio.

Počivaj u miru Božjem. Amen".

Zadnja godina njegovog života bila je izuzetno teška za njega, a i za mene. Znao je reći :”Od kada sam se razbolio...”, a to je mislio na taj period , jer kao što se zna , on sebe nije smatrao bolesnim. Provodili smo dane u podgoričkj bolnici, više nego kod kuće. On bespomoćan na bolničkom krevetu, a ja do njega u dječjem krevetu. Tako smo spavali.

Problemi su počeli sa visokom temperaturom kojoj se uzrok nije znao , pa onda nadimanje i gušenje. Nijesmo se odvajali od boce sa kiseonikom.

Koliko god sam bivala do tada u nekim težim momentima vezano za njegovu bolest, hrabra, jer sam uvijek negdje nalazila izlaz. Ovog puta osjećala sam da gubim kontrolu nad situacijama. Počinjem da me hvata panika, jer sam vidjela da sami doktori ne mogu da ustanove uzrok svega.

Na sav problem sa epidrmolizom, pa temperaturom, pa gušenjima, pojavio se problem sa srcem. Bivamo hitno prebačeni za Beograd. Počinjem da se gubim u toj situaciji. Sama sa njim , bez nade, s pomisli da nas je bog napustio, smještam ga na Intezivnu njegu u Dječjoj bolnici u Beogradu.

Kad god smo bili u stanju da nam je bila potrebna ljekarska pomoć, uvijek smo bili jedno pored drugog.

Uvijek sam ostajala u bolnici pored njega.

Prvi put tada, uzimaju mi ga i on sam sa jedne , a ja sa druge strane bolničkih vrata. Osjećala sam kao da mi ga uzimaju za sva vremena. Ja sam bila smještena u jednoj velikoj sobi sa mnogo djece. Bilo mi je teško gledati tuđu djecu , pomagati šta im je trebalo, a u isto vrijeme ne znam šta se

dešava sa mojim Jovanom. Odlazila sam pred vrata Intezivne njege i satima čekala da li će neko ući , ili izaći, jer sam sa tih vrata uspijevala da vidim makar pramen njegove kose. U toku dana puštali su me na pola sata da uđem da ga vidim. Tu je dočekao po prvi put u životu i novu godinu i svoj rođendan. Noćima sam šetala bez cilja ulicama Beograda, i strepila za svako novo jutro.

Kako mi je psihički bilo teško da provodim vrijeme sa drugom djecom u sobi, ljekar mi je savjetovao da nađem negdje smještaj i tako sam svaki dan putovala na relaciji Sremska Mitrovica – Beograd.

Kada se stanje malo normalizovalo, ponovo bivamo prebačeni iz Beograda za Podgoricu. U Podgorici, samo iz ljekarima znanih razloga , biva ponovo vraćen za Beograd. I tako, Beograd-Podgorica, Podgorica- Beograd, Beograd- Podgorica, više ne znam koliko puta.

Jednom prilikom u avionu mi je rekao: "Majko, bez obzira šta se desi, ja znam gdje idem". Mislio je na onaj njegov put, mislio je na boga. Nikada neću zaboraviti koliko je bio srećan, koliko mu je lice bilo ozarano, dok je izgovarao tu rečenicu. Ja sam tada , čini mi se bila glasnija i od zvuka motora u avionu. Vikala sam na njega, gdje to kreće, a mene ostavlja , jer ni ja bez njega nikada nigdje nijesam pošla. Samo mi je odgovorio:"Ti sada tamo ne možeš". Počela sam da vrištim od plača, a on da bih me smirio zbog drugih putnika rekao je:"Ne brini, šalim se".

Sada znam da se nije šalio.

Naša najveća borba bila je na VMA u Beogradu.

Kada se stanje djelimično poboljšalo pošli smo na VMA sa namjerom da operišemo šake. Dan uoči operacije ponovo dobija visoku temperaturu i operacija se odlaže.

Počinje borba.

Doc. dr Boban Đorđević, načelnik Odjeljenja plastične hirurgije VMA , mislio je u početku da će eliminisati problem. Međutim, stanje postaje svakim danom sve gore i gore. Sada pored svih ranijih problema sa srcem, gušenjem, sada su bila u pitanju i pluća.

Kako VMA nema Pedijatrijsko odjeljenje, dr Boban nije u početku smio da se prihvati vođenja Jovanovog liječenja jer nije imao ni pedijatre koji su bili potrebni, a on je po struci hirurg plastičar. Međutim, Jovan I ja smo se među tim ljekarima i medicinskim osobljem osjećali najsigurnije.

Ali koliko god nam to odgovaralo, ljekarska etika nije dozvoljavala da ga oni liječe.

Tako dobijamo premještaj , otpusnu listu i kolima Hitne pomoći bivamo prebačeni već prethodno utvrđenim dogovorom na Klinu za plućne bolesti, kako bi Jovan bio smješten kod njih, dok mu stanje ne bude stabilno. Nakon toga, vratio bi se na VMA da mu se izvrši operacija šake zbog koje smo i došli.

Jovan, ja i vojnik koji je vozio kola Hitne pomoći prebačeni smo na pomenutu kliniku.

Jovan je sa vojnikom ostao u kolima , a ja sam pošla da obavim razgovor sa ljekarima i završim papirologiju na prijemu.

Kada je doktor vidio šta je sve Jovanu potrebno da prima od terapije i koji su mu uslovi potrebni , rekao mi je:”Gospođo, što se pluća tiče nema problema da ga liječimo, ali ostalo od terapije i njega koja je njemu potrebna mi je nemamo. Izgubićemo ga za dvadeset četiri sata”.

Uplašena , na kiši sa Jovanom u pidžami, i vojnikom koji me non stop upozorava da uzmem dijete jer mora da se vraća , nijesam znala šta da radim.

Na kiši sa otpusnom listom sa VMA, što znači ne mogu se više vratiti tamo , ne mogu ostati na Klinici za plućne bolesti , jer kažu da će mi ga izgubiti za dvadeset četiri sata. Ostaje mi samo ulica.

Ja uplašena , Jovan zbunjen, vojnik nervozan. Kuda dalje. Sjela sam ponovo u kola Hitne pomoći i rekla vojniku da me ponovo vrati na VMA. Kako je protok ulaska na VMA izuzetno strog, vojnik jedva čekao da nas se oslobodi , iznese Jovana iz kola Hitne pomoći, ali pošto mi imamo otpust iz bolnice, ne mogu ponovo da ga uvedem nazad. Uzela sam neka kolica , legla ga na njih, i smjestila u ćošak jednog hodnika zajedno sa putnim torbama.

Pokušala sam da se nekako probijem pored stražara jer mi je cilj bio samo da stignem do dr Đorđevića. Uspjela sam.

Kada me je vidio onako uplašenu, paničnu i pokislu, a očekujući da smo mi smješteni već na klinicu gdje nas je poslao, blago je reći prepao me se. Sve sam mu ispričala . Čovjek nije znao šta će sa nama. On nema ni zakonskih , ni moralnih prava da nas smjesti kod njega. To bi bilo kao da bolujete od bubrega, a smjeste vas , da vas liječe ljekari Očnog odjeljenja.

Samo mi je govorio :”Majko , ja ni svoje dijete ne bih pristao da liječim, a ne vaše”.

Međutim, gledajući mene i čuvši da je Jovan negdje u ćošku nekog hodnika, pored velikom protivljenja sa razlogom svojih pretpostavljenih kod doktora Đorđevića , ljudsko osjećanje nadjačalo je zakonske okvire i ponovo nas vraća na svoje odjeljenje.

Samo me je pitao pristajem li ja da on kao hirurg plastičar liječi mom djetetu probleme koje ima. Pristala sam. Kao majka osjećala sam nevjerovatnu sigurnost u rukama tog ljekara ,pa i da je po struci bio stomatolog , a ne specijalista plastičar.

Da se nešto loše desilo na onoj Klinici za plućne bolesti, u kojoj smo trebali da ostanemo, cijeli život bih se kajala i bila bih ubijeđena da da smo na VMA , to se ne bi desilo.

Da se u istom periodu to najgore desilo na VMA, znala bih da je to tako moralo da bude. Ne znam što bih mu se više moglo pružiti , nego što su pružili ljekari i medicinske sestre na čelu sa Doc. dr Đorđevićem i dr Marjanom Novakovićem. Doktor je okupio čitav tim ljekara koji su se bavili Jovanovom bolešću. Svaki dan bio je u nevjerovatnom strahu i grču o njegovom ishodu jer je znao da je od tog momenta Jovanov život u njegovim rukama. Jovan je u njemu imao ne samo izvrsnog ljekara, nego i prijatelja. Doktor ga je obilazio i vikendom, dolazio kasno u noć da ga obiđe , kako bi bio siguran u kakvom je stanju, sa svakodnevnim zvanjem telefonom , osoblja koje je bilo zaduženo za Jovana.

Sve to što je dr Boban pružao Jovanu, daleko su prevazilazile granice ljekarske etike. U toj samoći i osjećaju bespomoćnosti bio nam je najbliži rod.

U toku boravka u bolnici dva puta je završavao u šok-sobi. Kada sam drugi put otišla da ga obiđem u šok-sobi, dozvolili su mi da sjedim pored njega. Prostorija je bila ogromna , puna bolesnika , koji su bespomoćno ležali ne dajući znakove života.

Negdje kasno u noć, doktor mi je rekao mogu da legnem na slobodan ležaj do Jovana ako želim da ostanem uz njega. Ne pamtim toliki strah od same atmosfere koja je vladala u toj prostoriji. Nijesam smjela od sramote da kažem da ne smijem da ostanem, jer se bojim, a da pri tome ostavim dijete. Legla sam , a da bi slika bila još strašnija pokrili su me čistim uštirkanim krutim čaršafom.

Atmosfera je bila kao da nas dvoje ležimo u mrtvačnici. Vidjevši mi strah, a na sreću on se nije bojao, rekao mi je: "Majko ne boj se, oni su živi, samo su u komi".

Nijesam mogla iščekati kada će mi Jovana vratiti na odjeljenje, u našu sobu.

Tri mjeseca dr Đorđević sa svojom ekipom vodio je borbu za Jovanovo zdravlje pa i život. Od silnog ležanja otežano je i hodao, tako da smo uz pomoć fizeoterapeuta vježbali da hodamo.

Nakon tri mjeseca vraćamo se u Podgoricu.

Rastali smo se sa VMA u neizmjernu zahvalnost dr Bobanu Đorđeviću, dr Marjanu Novakoviću, kao i svim medicinskim sestrama koji su toliko brižno vodile brigu o Jovanu.

I u bolničkoj atmosferi pod visokom temperaturom sa svim problemima koji su ga snašli, tjerao me je da idem da tražim frizera , da se feniram i da se šminkam.

I tako bih ja, njemu za ljubav, odlazila u osam sati naveče , te kroz grad tražila frizera da se isfeniram, pa onda da se našminkam, ostavljajući pri tome njega pod temperaturom. Sve medicinske sestre znale su za tu njegovu želju. I tako bih se ja u deset sati naveče vraćala isfenirana sa šminkom , a on bih me dočekaao rečenicom: "Tako, lepoto moja". I onda isfenirana i našminkana legala bih, ili u onaj dječji krevatac u Podgorici, ili u bolnički krevet u Beogradu.

Nakon tri mjeseca naše borbe na VMA u Beogradu, vratili smo se u Podgoricu sa namjerom da se oporavimo od izloacije duge tri mjeseca. Pošli smo u vikendicu , 25 km daleko od Podgorice, u planinu.

Mislili smo da nam tu počinje oporavak. Jovan je hodao otežano. U početku sam mislila da je to posljedica dugog ležanja. Osjećao je bolove u koljenu. Sigurnosti radi, pvela sam ga kod ortopeda . U planu su bile , kao terapija da dobije tri injekcije u koljeno, kako bih se eliminisao bol. Dobio je prvu. Vratili smo se ponovo u vikendicu , do dobijanja sljedeće injekcije nakon tri dana. Sjutradan, primijetila sam da se na tom mjestu otvara rana. Svakog dana bivala je sve veća i veća, da bih nakon tri dana bila veličina pesnice i duboka. Ortoped nas upućuje hirurgu, koji konstatuje da nogu treba što hitnije amputirati i da se Jovan prebaci za Beograd. U konsultaciji sa njegovim doktorom iz Beograda , odluka je bila jednoglasna – amputacija, što hitnije.

Bio je petak. U ponedjeljak je bio planiran telefonski razgovor sa doktorom, koji je trebao da obezbijedi njegov prijem na kliniku.

Vratila sam se, ni sama ne znam kako sam vozila ponovo do vikendice. Bila sam prinuđena da živim sa Jovanom u planini, jer ga nijesam mogla popeti u stan na treći sprat.

Jovanu nijesam smjela pokazati ni jednim gestom ozbiljnost situacije . Ostavila sam ga u kući i izašla na livadu. Vrištala sam koliko god sam snage imala.

Kuda dalje?!

I tako se nosi sa teškom bolešću od rođenja. Komplikacije tri mjeseca i pored svega još i da ostane bez noge. Do toga dana jači bol, težu situaciju i još težu odluku nijesam imala.

Uvijek smo u svakoj našoj teškoj situaciji imali jednu jedinu adresu na koju smo se uvijek mogli obratiti, našem fra Božu.

U tom bolu, jecavim glasom zvala sam ga telefonom I jedva mu ispričala o čemu se radi. Osjetila sam koliko je i njemu bilo teško. Njegove riječi, riječi utjehe nijesu ovog puta imale značaj za mene.

Ja sam samo vrištala , ne plakala, jer je to bio jeziv jecaj boli. Vratila sam se kući. Bilo je oko 20,00h. Nijesam mogla da pogledam Jovana u oči. Ležao je nemoćan na krevetu. Znala sam koliko je u životu volio da putuje, šteta, sam se borio u svojoj teškoj bolesti, a sada da mu se život svede samo na krevet. Tješio me je ne znajući o čemu se radi rekavši: "Majko , izgurali smo ja i ti i teže, izguraćemo i ovo".

Oko 21,00h. stiže poruka na mobilni telefon od fra Boža . Tekst je glasio "Jovanu neće amputirati nogu". Ne znam broja koliko sam puta pročitala ovu poruku.

Nisam znala šta mu sada te riječi znače. Čuli smo se prije samo sat vremena, kada sam mu javila tu vijest. Pokušala sam ga dobiti na mobilni telefon, nije mi se htio javiti. Molila sam ga porukama da mi kaže, šta mu to znači, da se ne igra sa mnom, da ga za dva dana ja vodim u Beograd da mu amputiraju nogu, a on kaže da mu je neće amputirati. Nakon toga svega stiže jedna poruka:"Ja se sa takvim stvarima ne igram". To je bilo sve u tom momentu , nisam znala šta mi je činiti. Izašla sam na onu istu livadu . Ovog puta smirenija, sa osjećajem da mu jačvrsto vjerujem, i ako nisam znala šta se dešava, tamo negdje kod fra Boža, koji je fizički daleko od nas, ali sam znala da nas nikada nije iznevjerio, i da mu ja i ovog puta čvrsto vjerujem.

Isključila sam sve mobilne telefone, da nas naš doktor iz Beograda ne bi mogao dobiti i saopštiti datum kada da dođemo na amputaciju noge. Molila sam se bogu i sa vjerom u njega i fra Boža , krenula u neku borbu koju nijesam ni znala što mi je u svemu tome činiti. Vodila sam računa očistiti rane, da ne dođe do infekcije , mazala melemima i molila se.

Nakon mjesec dana, rana koja je bila duboka do čašice , tako da sam kosti koljena vidjela, zarasla i Jovan je počeo da se oslanja na nogu.

Mjesec dana kasnije uključujem mobilni telefon i prvi poziv bio je doktorov. Uzrujan, nervozan što nas nije mogao dobiti, raspituje se za Jovanovo stanje.

Na moj opis situacije, njegov komentar je bio: "To je nemoguće". Objašnjavao mi je sve medicinski što se tu desilo i što bi tu trebalo da se desi, jer njegova praksa niti je kratka niti siromašna iskustvom, on je docent VMA u Beogradu i toliko toga se nagledao.

Sva ta njegova priča meni više nije interesovala.

Jovan je stao na noge.

Počeo je da ide u školu. Tada sam mislila da krećemo iz početka, sa novog starta, ali mi smo u stvari išli prema cilju. To su bili zadnji kilometri njegove velike trke.

Htio je da odgovara iz svih predmeta. Učio je da bi oduševio profesore, kako je i pored toliko odsustva uspio savladati gradivo. Profesori su imali veliko razumijevanje, nijesu tražili da odgovara, jer su znali kroz čega je sve prošao. Ali, na njegovo insistiranje morali su.

Osjećali su i oni "nešto", kako su kasnije govorili, ali čini mi se da su to više tumačili kao njegovu iscrpljenost, a ne kraj. Želio je da ga svaki profesor na neki način dotakne. Ali i tada, pored činjenice što nije mogao da hoda zbog noge, jer još nije u potpunosti zarasla, nije želio sjesti u invalidska kolica. "Nisam invalid i nikad neću biti", govorio je. Uzimali smo mu stolicu sa točkicama i tako dolazili od auto do učionice.

Jednog vikenda insistirao je da mu kupim jednu majicu. Kako ima garderobe više nego što mu je potrebno, odbijala sam da mu je kupim. Uporedo me je molio da ga povedem da prekontroliše krv. Pošto uopšte nije izgledao kao da mu je loše, odbijala sam jer sam mislila da za to nema potrebe, a bila sam i suviše umorna od bolnice. Cijeli dan naizmenično me je molio da mu kupim majicu i da prekontroliše krv.

Kako više nijesam mogla da ga slušam, pošla sam i kupila mu tu majicu koju je želio. Kada ju je obukao rekao je: "E sad da idemo da prekontrolišemo krv". Odbijala sam i na kraju dana oko sedam naveče povelala sam ga u bolnicu da prekontroliše krv, nebi li više prestao sa pričom.

Potpuno svjestan, raspoložen, bez ikakvog znaka da mu je to poslednji put da izlazi iz svog malog stana.

Bila je subota večer. U utorak pao je u komu. I tada sam čvrsto vjerovala da će se probuditi, da me tek tako neće ostaviti, jer ja njega nikada nijesam napuštala.

Kako mu je otac nastradao, izgubio je ruku, nijesam mogla da mu to kažem jer ga je on mnogo volio, i to bi ga dotuklo i u takvo teškoj situaciji. Čekala sam da dobije protezu pa da ga onda vidi. U međuvremenu sam ga lagala da je on na seminaru u Hrvatskoj, čuli su se samo telefonom. Proteza je kasnila, a ja sam željela da se ipak vide. Informacija da je Jovan u bolnici, kasno je stigla do njega. On je već pao u komu. Kažu ljekari da nas je mogao čuti, ali ne i odgovoriti. Molila sam ga da se probudi, plakala da me ne ostavlja samu, jer mi život bez njega ne treba. Ništa nije odgovarao. Rekla sam njegovom tati, njegovom Rakunu kako ga je zvao, da mu priča i kaže sve što mu nije rekao za

ove godine, i sve što je želio , mislio i osjećao. Šta mu je rekao ne znam, niti ću ikada saznati. Izašla sam iz sobe i ostavila ih same.

12. novembra u 02,15h. Jovan je umro.

Neću , niti ima smisla da piše majka , kako se osjeća kada sazna da je izgubila sina jedinca.

Taj bol i danas nosim dostojanstveno, što bi mi narod rekao "Hrabro se držim" jer me je on tome naučio.

Naučio me je , da u najtežim situacijama moramo biti dostojanstveni , a samo ja znam kako mi je.

I on je ispraćen dostojanstveno . Veliki broj ljudi došao je da mu se pokloni i izrazi saučešće zbog smrti. Bijelih ruža u gradu više nije bilo. Sve su bile na njegovom grobu. Ispraćen je uz "najljepše govore", onakve kakve je zaslužio, kakav je bio on , govorili su ljudi: "Što bi ovo dijete, ispratiše ga kao počasnog građanina", drugi su govorili "Saznaće brzo Kući, da su dobili drugog Marka Miljanova". Ne znam da li su dobili drugog Marka Miljanova, ali znam, bez obzira kako su me drugi doživljavali , bila sam najsretnija majka, jer sam imala njega.

U Zagoriču, kraj grada za kojim je patio, danas je mjesto gdje on mirno počiva.

Počeo je i završio svoj život u tom dijelu grada u Zagoriču.

Kada se rodio, ispred tadašnje njegove kuće posađeno je drvo , koje je bilo simbol njegovog života i raslo je, kako je rastao i on. Mi smo izašli iz te kuće, a u njoj sada živi umjesto nas neka druga žena i neko drugo dijete (njegova polusestra).

Tada je posječeno to mlado drvo, (vjerovatno za njih ružno), a umjesto njega raste jedna palma.

Cijelo vrijeme sa strahom sam se sjećala tog mladog drveta. Bio je simbol njegovog živorta i odsječeno je. Strahovala sam da i njegov mladi život bude tako presječen.

Ali eto, život mog Jovana prekinut je rano i mogao je još da živi , kao i ono mlado drvo. Nikome nijesu smetali.

Volela bih da i ona palma i dalje raste ispred one kuće, kao i sve u kući što treba da živi, raste i napreduje.

On i danas živi u meni sa bogom.

Znam da me čuva i prati svuda i zato ništa neću učiniti što znam da ni on to ne bi volio.

Neću ni da plačem, jer su ga boljele moje suze.

Anđele moj, voli te majka.



SKOLSKI DANI

(uciteljice Jasna Popovic, Jadranka Radulovic i profesor Zoran Boskovic)

JOŠ JEDNOM TE POZDRAVLJAM, DRAGI I HRABRI DJEČAČE.
ZNALA SAM ZA TVOJU DIJAGNOZU, ZA TVOJU BOLEST, ALI TE NISAM ODMAH UPOZNALA.

PROFESOR SA FAKULTETA, UVIJEK NAM JE KAO STUDENTIMA GOVORIO DA SAGLEDAMO UKUPNU LICNOST PACIJENTA, DJETETA, UCENIKA, A NE DA GA PREPOZNAJEMO KAO DIJAGNOZU.

DAKLE, OCEKIVALA SAM TE U UČIONICI, KAO PREDŠKOLCA. ČEKALA SAM DA TE UPOZNAM. I DOŠAO SI U PRATNJI MAJKE. POČELO JE NAŠE DRUŽENJE. NAŠ VASPITNI RAD U KOMBINOVANOM ODJELJENJU PREDŠKOLSKOG DRUGOG I ČETVRTOG RAZREDA. IMAO SI TADA SAMO 5 GODINA.

KAO I SVI PREDŠKOLCI, STICAO SI VJEŠTINU CRTANJA, BOJENJA, RECITOVANJA, PJEVANJA, STICAO SI ZNANJA O PRIRODI, UČIO O GODISNJIM DOBIMA I POVLAČIO PRVE LINIJE U OKVIRU PREDVJEŽBI ZA POČETNO PISANJE, A CRVENI TRAG JE OSTAJAO NA SVESCI.

PRONALAZILI SMO NAČINE DA STO LAKŠE SAVLADAŠ DRZANJE OLOVKE I BOJICE . KAKO SI BORAVIO U KOMBINOVANOM ODELJENJU, SLUČAO SI I GRADIVO DRUGOG I ČETVRTOG RAZREDA.

UČESTVOVAO SI RAVNOPRAVNO SA STARIJIM UČENICIMA U USVAJANJU GRADIVA VIŠIH RAZREDA.

TAKO SI S NAMA UČIO I O HLOOROFILU I OSMOZI.

TVOJA MAJKA MI JE ISPRIČLA, KAKO SI, DOK SI ŠETAO SA BAKOM KROZ PARK, RJEČITO OBJAŠNJAVAO KAKO LIŠCE UZ POMOC SUNČANE SVJETLOSTI STVARA HLOOROFIL I KAKO ISPUŠTA KISEONIK, PA SE U PARKU LJEPŠE I LAKŠE DIŠE.

BAKA JE BILA ZAPANJENA, PA JE PITALA TVOJU MAJKU: " KAKVU TO ŠKOLU JOVAN POHAĐA, KADA SA PET GODINA UČI O FOTOSINTEZI"?

BIO SI RADOZNAO, VEDROG DUHA, SA SMISLOM ZA HUMOR, TAKO DA SAM JA VIDJELA TVOJU LIČNOST, TEBE JOVANE, A NE TVOJU DIJAGNOZU.

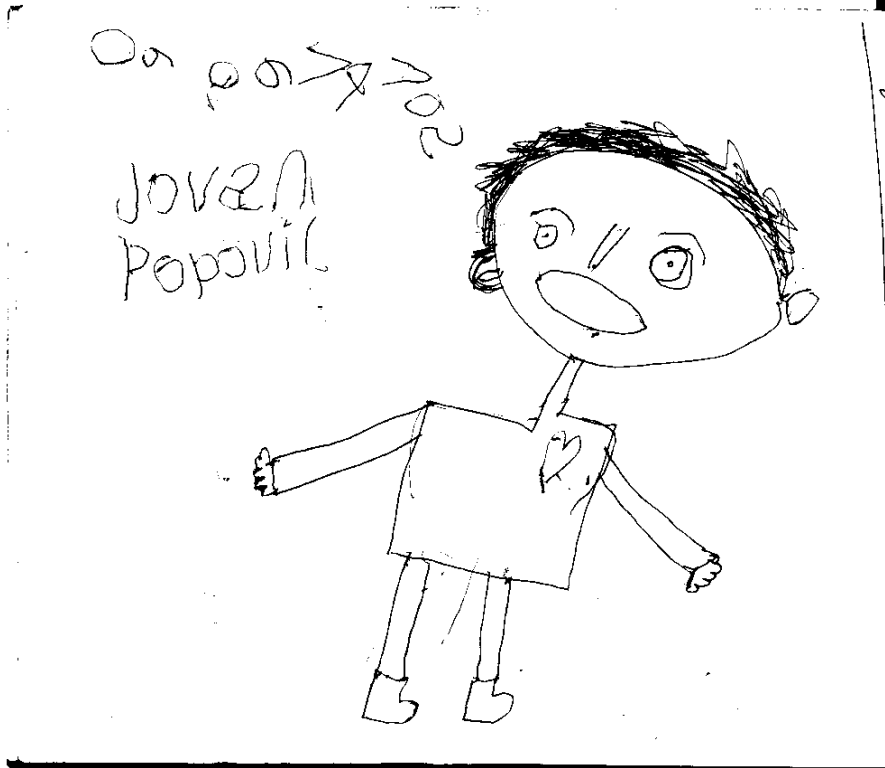
O, KAKO SI VOLIO DA PRIČAS O MLJEČNOM PUTU, O PLANETAMA I ZVIJEZDAMA.

A ONDA SE ZAVRŠILA ŠKOLSKA GODINA.

SLJEDEĆE ŠKOLSKE GODINE U ŠKOLI JE FORMIRANO PREDŠKOLSKO ODJELJENJE I TI SI, JOVANE, ODREĐEN DA BORAVIŠ SA OSTALIM PREDŠKOLCIMA U NJEMU. DOBIO SI NOVU VASPITAČICU.

TAKO SMO SE SRIJETALI, ALI MOJE MISLI SU ČESTO BILE USMJERENE KA TEBI I TVOJOJ SUDBINI.

ČUVAM TVOJE CRTEŽE, ČESTITKE I VJEŽBANKE



A ONDA, SLJEDEĆE GODINE SI UPISAN U PRVI RAZRED KOD DRUGE UČITELJICE .BORAVIO SI U UČIONICI DO MOJE, TAKO DA SMO SE OPET ČESTO SRIJETALI.
“JOCO,KAKO SI?”, ”DOBRO, NIKADA BOLJE”. UVJEK JE TVOJ ODGOVOR BIO POZITIVAN, OPTIMISTIČAN. NOSIO SI NAOČARE. DJELOVAO SI MI OZBILJNIJE, PORASTAO SI, ČULA SAM DA SI BIO OPERISAN.

A ONDA JE DOŠLO NAŠE PUTOVANJE U SVAJCARSKU, U ORGANIZACIJI SWISS-CORRE I NAŠEG MINISTARSTVA.
ZAJEDNO SA DJECOM “1.JUNA” I IZ BJELE OTPUTOVALI SMO AVIONOM ZA ŠVAJCARSKU.

SLETJELI SMO NA AERODROM U CIRIHU, A ONDA SMO VOJNIM HELIKOPTEROM LETJELI U GRAU-BINDEN.
SJEĆAM SE TVOG ODUŠEVLJENJA I UZBUĐENJA DOK SI SE VOZIO HELIKOPTEROM, ALI I TVOJIH SUZA I STRAHA KADA SI TREBAO DA IZAĐES IZ HELIKOP TERA.
POGLEDOM SI TRAZIO MOJU POMOĆ, A ONDA MI JE SINULA IDEJA. ZAMOLILA SAM VOJNIKE DA UKRSTE RUKU I NAPRAVE “STOLICU” I TAKO SU TE PENJALI DO KASARNE, DO NAŠEG SMJEŠTAJA.
SUZE SU USAHNULE, A TVOJ OSMIJEH ME JE OHRABRIO GOVOREĆI DA JE SADA SVE U REDU.
TU SLIKU NIKADA NEĆU ZABORAVITI.

NAŠ BORAVAK U SVAJCARSKOJ JE BIO PREDIVAN, SA PUNO IZLETA, POSJETA RAZNIM MANIFESTACIJAMA, DRUZENJIMA, IGRI I PJESMI.

TI SI JOVANE IMAO POSEBAN TRETMAN. PRUŽILI SU TI SVU MOGUCU NJEGU I PAŽNJU. DANONOCNO SU BDILI NAD TOBOM, A NAROCITO SESTRA SILVIJA. ONA TE JE OBOŽAVALA I ZDUŠNO TE NJEGOVALA.

DOK SMO MI PJEŠAČILI KILOMETRIMA ODLAZECI NA IZLETE, TI SI SE KAO GOSPODIN IZA KOLONE VOZIO VOJNIM AUTOMOBILOM U SILVIJINOJ PRATNJI. JEDNOM SI MI U SENT-MONICI NESTAO SA VIDIKA. POSLIJE SI MI ISPRIČAO KAKO SI SA SILVIJOM BIO U RESTORANU I JEO PEČENA KRILCA I PIO SOK.

JOCO, U SENT-MORISU!!

U ŠVAJCARSKOJ SI STEKAO PUNO PRIJATELJA , VOJNIKA, NAŠIH MOMAKA PORIJEKLOM, MIJO, ADIS, JOVAN.....

ONI SU SE ŠALILI SA TOBOM, ČUVALI I PAZILI

JEDNOM TE JE PITALA SILVIJA ZA MENE (nekako ste se sporazumjevali uz prevodioce), A TI SI REKAO "MOJA BIVŠA UČITELJICA, DOBRA".

BOŽE, IMA LI ZA UČITELJA LJEPŠEG KOMPLIMENTA OD TOGA DA JE JEDNA OSJETLJIVA DJEČIJA DUŠA OKARAKTERIŠE KAO DOBROM OSOBOM.

POSLIJE DVE GODINE, PONOVO SMO POZVANI U ŠVAJCARSKU, SA UČENICIMA IZ BIVŠE JUGOSLAVIJE.

BOLEST JE UZNAPREDOVALA. UVECE SAM TI ZAKOPČAVALA PLASTIČNE RUKAVICE ZA ŠAKE. TO SAM RADILA PAŽLJIVO DA TE NE POVRIJEDIM, A TI SI ME HRABRIO I ZASMIJAVAO KAKO TO STRUČNO RADIM.

BILO JE PUNO ŽURKI ,VESELJA IZLETA

NA ŽURKAMA SI BIO GLAVNI DISKO-DŽOKEJ, ODABIRAO SI CD I ŠALIO SE PO OBIČAJU.

VIDJELA SAM KAKO IZGLEDA, NJEGA I PREVIJANJE KOJE TI SE TREBAO OBAVLJATI.

BIO SI HRABAR. DIVIM SE TVOJOJ UMJETNOSTI ŽIVLJENJA SA BOLOM, ALI ŽIVIO SI ŽIVOT PUN RADOSTI I NADANJA KAO I SVAKI DRUGI DJEČAK TVOG UZRATA.

Jovan Popovic le courageux

Jovan Popovic a dix ans, souffre d'une maladie incurable et est heureux de vivre. Un portrait d'un courageux petit homme.

bcm.- Jovan est assis sur son lit dans la station de soins et mange des chips hors d'un paquet. Malgré ses petits doigts, lesquels sont estropiés à cause de sa maladie de peau (voir encadré), il vide le paquet en moins de deux. Avec ses mains, il arrive même jouer à des jeux vidéo et écrire, en alphabet latin et kyrillique en plus.

La star secrète du service

Depuis l'âge de trois ans, Jovan est atteint d'une épidermolyse bulleuse. Depuis lors, il vit dans une clinique de réhabilitation au Montenegro. Manifestement, il apprécie son séjour en Engadine. Il n'a jamais rien vécu de mieux ailleurs qu'ici et «je pourrais rester incroyablement longtemps» assure-t-il. Le jeune homme à la langue bien pendue, qui parle aussi anglais par bribes, est le cas aigu nécessitant le plus de soins à S-chanf. Et quand bien même son état de santé exige une attention soutenue des accompagnants et des soins continus, il est considéré comme la star secrète du service. Il appartient à cette catégorie de personnes, qui donne à lui seul une force incroyable à son entourage, comme ceux qui acceptent apparemment une tragique fatalité. Vu que ce jeune enfant a seulement dix ans, il mérite encore plus d'admiration.

Chaque deux mois, Jovan doit passer aux bistouris à cause de ses mains. Ceci lui demande énormément de courage et la peau le démange en



Jovan Popovic, malisan neverovatna snage i duha, hrabro koraca kroz zivot.

permanence. Toutefois, il ne souhaite pas se plaindre. Il est heureux de pouvoir encore se mouvoir contrairement à d'autres enfants qui se trouvent également ici et qui ne le peuvent presque plus ou sont aveugles. En comparaison, il se sent relativement bien.

Espoir pas perdu

Des spécialistes à Paris, Bleggrade et à Londres se sont déjà occupés de Jovan. Une guérison nécessiterait une thérapie génique actuellement non encore disponible. Jovan sait que vraisemblablement, il mourra à l'âge de 18 ou 19 ans, sans pour autant perdre espoir de pouvoir être guéri.

Quand bien même les spécialistes à Londres n'ont pas obtenu de progrès décisifs, le séjour a été quelque peu particulier pour lui. Il y a fait connaissance de son amie Christina. Elle a onze ans et est atteinte de la

même maladie. Régulièrement, ils se téléphonent ou correspondent par e-mails à l'aide d'un ordinateur portable reçu d'un prêtre au Montenegro.

E-mail von Jovan:
cecacp@cg.yu

Epidermolys Bullosa

jsc.- L'épidermolyse bulleuse est le plus souvent une maladie héréditaire très rare. La mutation rends la peau aussi fragile que l'aile d'un papillon. D'autres organes tels que la cornée ou l'oesophage peuvent être atteints. Les nombreuses cicatrices

finissent pas accoter les doigts et les ortels qui doivent souvent malheureusement être amputés. Les patients porteurs d'une forme sévère de la maladie présentent un handicap progressif pouvant aller jusqu'à la dépendance totale.

A ONDA TE OPET VIDIM U ŠKOLI, U HOLU KAKO JEDVA ALI IPAK USPJEŠNO ZOVEŠ MAMU
NA MOBILNI DA DOĐE PO TEBE.

ČULA SAM OD MAME DA SI U BOLNICI, BOLEST SE POGORSAVALA A ONDA MRAK. NEMA TE!

SADA ZAM DA ZIVIS MEDJU ZVIJEZDAMA, U SVIJETU U KOJEM NEMA BOLI, U SVIJETU U
KOJEM ĆES DA OSTVARIŠ SVE SVOJE NEDOSANJANE SNOVE.

JOVANE, VOLI TE TVOJA "BIVŠA" UČITELJICA JASNA POPOVIĆ.

JOŠ JEDNOM TE POZDRAVLJAM, DRAGI HRABRI DJEČAČE.!!!

O JOVANU

1

Jovan je zelio napisati knjigu i nije znao kako je početi, Svetlana Jovanova majka piše ovu knjigu. Sebi je postavila pitanje: „Kako početi?“, što i ja sebi sada postavljam.

Majka je počela danom rođenja, a ja ću danom Jovanovog polaska u školu.

I dalje Nemanja, Ivan, Dijana, Nevena, Dejan, Hašim, Jovan bili su moji novi prvačići. Slatkiši kako sam ih ja zvala, jer su to i stvarno bili. Dijanoze kao cerebralna paraliza, epidermolisis bul, amaurosis, ... koristile su samo za određivanja metoda rada i prilagođavanja nastavnog sadržaja a sve u cilju boljeg postignuća kod djece.

Moja prva prozivka, moja prva pitanja: „Tvoje ime je...“, „Koliko godina imaš?“, „Gdje i sa kime ziviš“.

Prvi odgovori: „Ja se zovem Jovan Popović. I imam 6,5 godina živim sa mamom, imam i tatu. Kazala sam osmjehujući se: „Mora da si se zbunio mislio si reci 7,5godina.

2

„ Ne,ne učiteljice, nisam ja, moja mama ne krijem godine”, tako je JOVAN počeo. Ispred sebe sam vidjela osam mališana različitog uzrasta različitih razvojnih smetnji. Od prvog dana oni su bili djeca kao i sva druga. Djeca sa svijim imenima i nadimcima. Ne znam kada, ali Jovan je za mene postao Johan. I znao je on dobro, da dok je god JOHAN da je dobro.

Inače bili smo kao mala porodica i to srećna. Jovan je sjedio u klupi tačno ispred mene. Klupe su se dodirivale tako da sam se često osjećala kao da smo zamijenili uloge kada bi me fiksirao pogledom. I to preko naočara „pomalo mangupski”. Ni moji prsti ispred njegovih očiju nijesu pomagali. Na pitanje: „ Šta je bilo Johane?”. On bi ne trepnuvši odgovorio: „Vi, ste prelijepi, kako vam danas sijaju oči!” A odmah zatim nastavio da radi blokirajući me da reagujem.

3

I dan-danas u mojoj učionici nalazi se jastuk koji je Jovanova majka donijela da bi postavisi ga na stolicu, on dobio na visini i time bio u mogućnosti da pravilno postavi ruke na klupu i pogledom obuhvati sadržaj sa table. Isto su mu nogice bile iznad poda.

Rijetkost je bila da djeca u to vrijeme sa 6,5 godina započinju školovanje. Bio je najmlađi i najniži. Nije bilo specifičnosti koje bih izdvojila kao nešto posebno neophodno u radu sa njime sem tog jastuka i mjesta u prvoj klupi. Trebalo je Jovanu malo više vremena u izvršavanju zadataka u odnosu na djecu bez teskoća i smetnji u razvoju, ali u svom odjeljenju uvijek je među prvim završavao zadato.

Prva slova brojevi imala sam osjećaj da mu je to sve lako, orijentacija na papiru savršena, brojevi slova od samog početka bez potrebe stalnog uvježbavanja. Krasila ga je urednost i preciznost u radu. Svojim prstićima, svojim lijepim rukopisom napisao je mnoge diktate, sastave i riješio veliki broj zadataka.

4

Nerijetko ostavljajući poneki crveni trag na papiru svoje sveske, nikada Jovan ni za vrijeme kada su visoke temperature iritirale njegovu kožu kada je crveni trag zauzimao vecu površinu papira, nije prihvatao ponuđenu pauzu u radu.

Što je trag bio veći Jovanova slova su bila sve ljepša a on uporniji. Jednom u sali posmatrajući mu rad na času pred sam kraj godine pitala sam JOVANA: „ Johane da mi ne bi pomogao da napisem knjizice?” Opet preko naočara prodornim pogledom prema meni sa stankom koja je bila karakteristicna za njega. „Ako primaju u koloru rado cu vam pomoći!” Kao što je znao da mene fiksira pogledom da se ne pomjeri minutima tako je radio i matematičke zadatke. To je jedino vrijeme kada sa njim nije bilo komunikacije ni očima.

5

Sagnuo bi glavu, da bolje vidi i dok bi očima prelazio iz reda u red, čulo bi se njegovo tiho čitanje i racunanje uz istovremeno meškoljenje praćeno isprekidanim kratkim uzdasima. Uvijek negdje 10 minuta pred kraj čula bi dubok uzdah olakšanja. Znala bih da je završio ali krajčkom oka pratila bih ono što slijedi. Preko naočara ozbiljnog pogleda osmotrio bi okolinu naročito mjesto gdje se ja nalazim. Ne zna da sam u tom trenu pomislila Johane, Johane sta spremaš? I svoju svesku sa zadacima na izvolte drugu da prepíše. Jovan pet a drug neocijenjen. Jovan je radio sabiranje u okviru broja sto a drug u okviru broja deset. Sledeći čas (četvrti) Jovan je pomogao drugu da uradi zadatke. Jovan je jednostavno znao da procijeni "izvaga" kad šta može i po samom mom načinu ulaska u učionicu razlikovali su se Jovanovi komentari.

Od onog, da li ste bolesni do onog koji parfem koristite?

6

Kad pomenuh ulazak u učionicu mislila sam na one ulaske posle prvog časa, jer Jovan je dolazio uglavnom posle mene prvo ja a onda on.

Djeca su već pripremila sve što je potrebno za početak a ja sam upisala čas. 08:05h i kucanje bilo je to "tup tup", ne "kuc kuc". U ovom trenu jasno vidim JOVANA, svoju školsku torbu, torbu bi prislonio na svoje grudi pritiskajući je objema rukama da ne padne dok bi nogama udarajući u vrata najavio svoj dolazak: „Izvinite učiteljice, moja majka je prispala, pokvarila su se kola...”

I tako je to kašnjenje prešlo u naviku i u starijim razredima (naročito ako je bila matematika) mislim da se baš i nije žurio. Nikad Jovan kao razlog kašnjenja nije naveo, svakodnevna često bolna jutarnja previjanja. Jovan je uglavnom svojim komentarima mamio osmijehe, nerijetko stvarao klimu u odjeljenju gdje je svima bilo lijepo ali znao je on i drugo bilo je to u drugom razredu na času Prirode I društva, trazio je dozvolu da izađe do taoleta. Inace Jovan je bio samostalano dijete i rijetko kad mu je trebala pomoć drugog. Izašao je mi smo nastavili rad a i završili predviđeno kad mi je u trenu mozak zaparalo Jovan nije na svoje mjesto. Nijesam paničar ali osijetila sam kratkotrajnu nemoć cijelog tijela. U trenu obišla sam cijelo prizemlje zavirila u svaku prostoriju. Ubrzo svi smo trazili Jovana. Minuti su bili godina. Našli smo ga u internatu u krevetu gdje spava. Njegovo je bilo: „Strašno mi se spavalo!”

Početak nove školske godine prvi dani razgovori o provedenom raspustu pročitanoj knjizi, novom prijatelju simpatiji, ... Djeca shodno uzrastu pričaju o moru planini neko o novom prijateljstvu, simpatiji, Pipi dugog čarapi... Jovan, čuva za kraj a istovremeno gledajući na sat mislim boze hoću li uspjeti da popijem kafu. ZA JOHANA MALO MANJE OD POLA ČASA. „A ti Jovane gdje si bio i šta si radio za vrijeme raspusta?”, upitala sam. Preko naočara ozbiljnog pogleda na ni pola metra od mene s pitanjem: „Treba li da ustanem ili mogu da sjedim jer ću malo da oduzmem.” Počeo je pomisliti nema ništa od odmora. Pričao je u stvari kao da je držao predavanje tako se uživio.

„Da li si pročitao koju knjigu?“, njegov odgovor je bio: „čitam knjige o zvijezdama, astronomija me privlači!“ Sada sa ove distance mogu slobodno reći da Jovanove ocjene (kad nisu petice) nisu posljedica evo i prvi put da pomenem epidermolise nego JOVANOVO davanje, nedavanje sebe ovoj ili onoj materiji.

Jovan je najhrabriji među hrabrim. Ako je hrabrost lekcija koja se uči onda je ovo najbolje naučena Jovanova lekcija. Tolike operacije tvojih prstića a riječ “bol” nikada u upotrebi. Sa jedne operacije direktno sa voza došao si na čas, bio si u ZAGREBU, taj dan nisi kasnio. Raspoložen sav lepršav pohvalio si se novim rukama. Stavili su mu plastine otiske njegovih ruku. Pričao je o tome kao i utiscima s tvojih turističkih putovanja. Od svega toga kao najvažnije je bilo da mi saopšti da je u sobi do njegove bila poznata pjevačica koja je uradila operaciju da bi joj halina lijepo stajala. Toga dana je sa svojim novim rukama kuckao drugara po leđima i glavi a na moje pitanje zašto to radi odgovorio je: „Princip očiglednosti, a I malo mu stimulišem sivu masu.”

Najviše na svijetu volio je svoju majku Svetlanu. Ona je bila njegovo svjetlo. Jovan je bio dijete, dijete koji je riječima dijelima iskazivao ogromnu ljubav prema majci. Brnuo je o njoj na način kako majka brine o djetetu. Čas tada srpskog jezika i tema “Moja želja”. Djeca su pisala. Neko je poželio knjigu neko je išao malo dalje i video sebe kao učiteljicu, doktora pjevača, ...Jedina Jovanova želja je bila da njegova majka bude srećna. Mogla sam posmatrajući mu lice da osjetim borbu koja se vodila u njemu. Želio je najljepše riječi za majku, želio je peticu u svesci kojom bi dočeko mamu. Sjećam se i kada smo obilazili sve standove u Igalu iz noći u noć kako bi za 5 eura Svetlani kupili biserne minđuše ili ogrlicu. „Moram mami da kupim poklon“, bio je uporan i sve dok bisere nismo zamijenili školjkama nije mi dao „mira”.

Tada smo se i slatko smijali kada sam mu predložila da u zamjenu za minđuše kupimo farbu za kosu i to boju koju Svetlana jos nije koristila. „Mislim da takve nema“, odgovorio je JOVAN.

Jovan je volio ljude volio je svoje drugare u drugarstvu je pružao mnogo više a za uzvrat nije ništa tražio. Jovan je rastao u sredini koja ga je svakodnevno iskustveno bogatila. Jovan je znao za pozoriste, lijepu pjesmu, dobar film čak i kafanu znao je za lijepa mjesta i gradove...

Zahvaljujući Jovanu i njegovi drugari su počeli družeći se sa njime sticati ta lijepa iskustva čineći sebe time bogatijim.

Igalo, prvi put sam osjetila tugu pri pogledu na Jovana i osjećaj divljenja. Prvi put usmjeren na dijete od osam godina. 11:00.h je vrijeme kad sa djecom odlazimo na more, svi srećni veseli sa rikvizitima za plažu u koloni dvoje po dvoje čekaju polazak, svi su tu vaspitači učitelji domaćice, medicinske sestre, ...A Jovan u svojoj sobi na šarenom tepihu na sredini sobe sa podvijenim nogama sjedi i igra se svojim autićima, „Jovane ti znaš da zbog sunca”, nije mi dozvolio da završim. „Znam učiteljice. Ne brinite za mene.” A onda je okrenuo na šalu: „Ja ću večeras sa mojim strikom”.

Stric Spaso je došao. Jovan je imao svoj izlazak, a slatkiše tu noć koje je dobio postavio je na velikom stolu u holu za svu djecu.

I kraj četvetog razreda i kraj našeg druženja u našoj učionici, napravili smo svi zajedno kako su znali da kažu malu žurku. Poklonili su mi zlatno srce sa osam kamenčica, a uzeli nepovratno dio mene. Ostavili su mi sjećanje na našu malu družinu koja je danas okrnjena odlaskom uvijek nasmijanog i milog Dejana i Jovana najhrabrijeg među hrabrim.

Jovana sam poslednji put vidjela u bolnici sjedio je na maloj drvenoj stolici. Umoran sa pogledom koji sam pokušala da izbjegnem. Nije bilo puno riječi a nisu ni bile potrebne.

Ima toliko toga što bih kao učiteljica kao prijatelj mogla reći napisati o Jovanu gdje bi svi vi koji ovo čitate na onovu ovih i nenapisanih redaka mogli zamisliti ličnost ovog malog a tako velikog i hrabrog dječaka i najboljeg sina.

Jadranka Radulovic

Neobično je govoriti o ovom dječaku izuzetno jakog duha. Od samog rođenja mali Joco se razlikovao od druge djece. Biljeg koji je dobio i problemi sa kojima se nosio, ostavili su duboke tragove na njegovoj duši.

Sigurno da je njegova majka to dobro osjećala ali na način kako samo priliči velikim majkama i roditeljskom instinktu. Za nju je Joco bio kao i sva druga djeca ali samo malo drugačiji od ostalih, što je jednim dijelom shvatala kako neobičnosti ali i božju volju. Joco je od najranijih dana shvatio svoj hendikep odnosno svoju drugu prirodu i kao da je kroz svoj kratki život osjećao tu nedorečenost koja ga je tjerala da bude veliki borac za sebe i svoju majku. Kod njega nema posustajanja On je grabio i gradio svoj duhovni život.

.Za njega je knjiga najljepši dar. Ona ga hrani novim saznanjima o svemu što ga je interesovalo. Ne prihvata on i takvo saznanje zdravo za gotovo, već naprotiv, kritički jasno brusi svaku misao dodajući ili oduzimajući ono što je po njegovom mišljenju bilo potrebno. Knjiga je za njega ljudska sveznalica ali i znanje koje treba glačati i dotjerivati po svom duhu, kao da se u njemu javljala neka nova filozofija života.

Već na prvom koraku u školi, sreo se sa neobičnim svijetom djece sa raznim oblicima hendikepa, ali isto tako i sa vaspitačima, profesorima i svim zaposlenim koji su pružali nesebičnu ljubav ali i stručnost da pomognu djeci. Joco je pokazivao neobičan dar za knjigu i čitanje. Posebno je oduševljavao učiteljice svojim pitanjima koja su imala duboko značenje. **Zajedno sa svojim vršnjacima iz razreda učio je prva slova. Posebno ga je interesovalo kako njegovi vršnjaci i drugovi bez ostatka vida uče Brajevu azbuku. Bio je oduševljen njihovom upornošću, što mu je davalo snage da uz svoje dvije ruke, nespretno ali ipak sa velikom upornošću, savlada prve lekcije znanja. Više je volio da razmišlja i da u svojoj pametnoj glavici razmišlja o ovom nesavršenom svijetu. A ako je nešto nesavršeno, govorio je meni, treba uticati da se promijeni i da bude sa mjerom odnosno da koristi čovjeku a ne da čovjek svoje znanje koristi i zloupotrebljava protiv drugih ljudi. Njegova posebna crta dječije duše je da smišlja doskočice i šale i svija ih na svoj račun, time bi svoj hendikep stavljao po strani a sebi i drugima dokazivao da može bolje od njegovih vršnjaka koji su po redovnim školama provodili svoje djetinjstvo. Koliko je ponosa i hrabrosti bilo u tom malom dječaku da korača trnovitim putevima svoga neobičnog života.**

Prolazili su dani ali i godine naobične ali ipak lijepe za ovog dječaka. U krilu majke Svetlane osjećao je sigurnost ali i snagu da izdrži sve izazove života. Gdje god bi otišao, nova poznanstva sa ljudima koji su mu pružali ruku prijateljstva, isto im je vraćao čak i više toplinom kako zna da pruži malo dijete.

Joco završava četvrti razred kod svoje učiteljice a zatim kao odličan đak upisuje peti razred gdje se srijeće sa novim profesorima. Učiteljica je za njega bila veliki oslonac. Ona ga je hrabrila da sa svojim drugovima nastavi neobičnim stazama života. U petom razredu otvaraju mu se novi vidici i nova poznanstva. Posebno je imao dara za književnost i literaturu ali samo onu koju je on volio. Pisao je neobično lijepe pismene zadatke, koji su bili kratki ali svaka riječ na mjestu sa posebnom težinom i vrijednošću.

KADA BIH BIO NAUCNIK STVORIO BIH

KADA BIH BIO NAUČNIK, A POTRUDICU SE DA POSTANEM, PROJEKTOVAĆU MAŠINU ZA LJUDSKU SREĆU.

ŽIVEĆI U DANAŠNJEM SVIJETU, PRIMIJETIO SAM DA SU LJUDI NESREĆNI.
NA JEDNOM KRAJU SVIJETA LJUDI PATE OD GLADI, NA DRUGOJ PATE ZBOG RATOVA
,NEKO PATI ZBOG LJUDSKE ZLOBE I MRŽNJE, A NEKO ŠTO ŽIVI SAM BEZ IGDJE IKOGA.
VIDJEVŠI SVE TO, RIJEŠIO SAM DA SVE NJIH OSLOBODIM PATNJE I BOLI I DA
PROJEKTUJEM SVOJU SPECIJALNU MAŠINU SREĆE.
SVAKO BI, ČIM SE RODI DOBIJAO OVU NEOBIČNU MAŠINU. ONA BI BILA MALA, U OBLIKU
PRIVESKA I IMALA BIH JAKU MOĆ.
U SVAKO DOBA, KADA ČOVJEK DOĐE U SITUACIJU PATNJE, MOGAO BIH DOTAĆI OVU
MAŠINU. TOG MOMENTA BI KROZ TJELO PROŠAO BLAGI OSJEĆAJ SMIRENOSTI,
ZADOVOLJSTVA I SREĆE.
OVA MOJA MASINA BILA BI BESPLATNA, TE BI JE MOGAO IMATI SVAKO. ZVALA BIH SE S
R E C K O.

Jovan Popovic(6.raz.)

Zbog problema kod držanja olovke, pisao je polako, brzo se i zamario ali nije odustajao. Koliko je samo trebalo upornosti da napiše jednu rečenicu koja je bila kristalno jasna a da u njegovom duhu čeka na desetine novih da ih Jovan napiše na papir. Ali je on je to nadomjestio usmenim izlaganjem koje je nije bilo jednolinijsko kao ni njegov život, naprotiv, kreativno i često provokativno da je nailazio na nerazumijevanje. Svoje prve radove objavio je u našem školskom listu „Sunce“.

OBRADOVAO SAM MAJKU

JEDNOG JUTRA, KADA SAM SE PROBUDIO, ODLUČIO SAM DA OBRADUJEM SVOJU MAJKU.
TOG JUTRA BIO SAM U ŠKOLI. ČASOVE SAM PROVODIO NE SLUSAJUCI PROFESORE,
NEGO RAZMISLJAJUCI STA BI OBRADOVALO MOJU MAJKU.
PORED MOJE ŠKOLE BILE SU TRI PRODAVNICE: CVECARA, KNJIZARA I ZLATARA.
IMAO SAM DZEPARAC OD 2E.
DOSAO SAM U KNJIZARU I PITAO PRODAVACICU: “KOLIKO KOSTA KNJIGA „LJUBAVNE
PRICE“, PRODAVACICA JE REKLA - 3E“.

OTISAO SAM DO CVECARE I PITAO PRODAVACICU: "KOLIKO KOSTA NAJLJEPŠI CVIJET ZA MOJU MAJKU, PRODAVACICA JE REKLA - 4e".

OTISAO SAM DO ZLATARE I PITAO: "KOLIKO KOŠTA PRSTEN ZA MOJU MAJKU, PRODAVACICA JE REKLA 8E".

ZAPITAO SAM SE, STA DA RADIM? JA SAM IMAO SAMO 2E.

SJETIO SAM SE DA MOJA MAJKA NAJVIŠE VOLI ONO STO SE NE MOZE KUPITI.

VRATIO SAM SE U SKOLU I NASTAVIO DA PRATIM NASTAVU.PITAO SAM NASTAVNICU: "MOGU LI DA ODGOVARAM?". ONA JE REKLA:"MOZES".ODGOVARAO SAM I DOBIO PET.

KADA SE ZAVRSILA NASTAVA, ISPRED SKOLE ME JE CEKALA MAJKA.

PITAO SAM MAJKU: "DA LI BI TI SE SVIDJELO DA SAM JOJ KUPIO KNJIGU, CVIJET, PRSTEN ILI PETICA.

ONA JE REKLA: "SAMO TVOJA PETICA".

TAKO SAM JA OBRADOVAO SVOJU MAJKU I URUCIO JOJ NAJDRAZI POKLON.

Ljudi na prvi pogled kada bi ugledali Joca ,ostavljao je na njih utisak dječaka koji mnogo pati i da mu je patnja jedini pratilac u životu. Tako sam i ja mislio, često razmišljajući o ovom malom dječaku. Nije me mogla ni ubijediti Svetlana da to nije tako, pa sam iz tog razloga bio popustljiv ili više tolerantan prema njemu. Cesto sam ga štitio i kad nije trebalo, i time sam često trpio kritike da nijesam „dobar pedagog“. Sa njim sam gradio povjerenje koje je bilo ispunjeno povjerenjem sa dubokim razumijevanjem. Osjećao sam drugarski stav prema njemu i nikad mi nije to zloupotrijebio, čak sam mislio da je Svetlana bila mnogo strožija prema njemu u smislu zahtjeva u završavanju školskih obaveza. U tome se nijesam slagao sa njom, smatrao sam da ako Joco danas ne završi, sjtura će opravdati svoj postupak što je uvijek činio sa velikom odgovornošću. Ljutio se na ustaljene šeme školskog radiva i lektira. Govorio mi je : „ Može li neka druga knjiga jer mi se ova lektira ne sviđa što sam ja odobravao, a on bi po završetku knjige sudio o glavnim junacima kratko i koncizno sa preporukom da i drugi pročitaju tu knjigu. Cilj mi je bio da našim učenicima razvijem motiv i ljubav prema čitanju što sam jednim dijelom i uspio , a to me je posebno radovalo jer sam time postizao cilj na duže staze.

Često je putovao sa svojom majkom. Svetlana je govorila da su im putovanja bila izazov kojem su kad su god imali mogućnosti stremili, iz razloga što je Joco u njima pronalazio sebe, širina pogleda ga je očaravala da bude srećan. Svaki grad van naše zemlje bio je za njega pravo otkriće. Putovanja je zavolio od malena, bili su to u početku putevi do klinika i raznih gradova, a zatim je u svemu tome dobio impuls zadovoljstva da upoznaje nove ljude i kulturu raznih naroda.

Posebno mu je bila draga posjeta Švajcarskoj zajedno sa svojim drugovima iz osnovne škole sa profesoricom Jasnom Popović. Joco je u svom životu srećom uspijevao svojim intelektom da privuče u svoje buduće velike prijatelje. Od slučajnih poznanstava stvarana su velika prijateljstva koja se provlače kroz stranice redaka ove knjige. Shvatio je da život piše romane nekad veoma zanimljive a u ovoj knjizi on je glavni junak, koji svojim životom piše retke koji njegovi prijatelji, drugovi i profesori sakupljaju u jednu neobičnu i zanimljivu priču o životu. A njegov život je neobičan, pun izazova, često i nevjerovatno hrabar pokazivao je mnogima upornost koja se ničim ne može izmjeriti, kako u školi, tako u bolnici na putovanjima. Tu je zagonetka maloga Jovana. Svaki dan podvig a kada se sve to sakupi u mozaik života, riječi postaju siromašne, rječnik ljudi i suviše skroman da bi se opisala jedna životna priča. I kada se posmatra iz današnje perspektive, majka Svetlana zna u potpunosti svaki dan njegovog života. Sami sticaj životnih okolnosti tjerao je da budu zajedno zbog Jocovih zdrastvenih problema. Svaki njegov osmijeh, bol, uzdah, radovanje, tugu ona je preživljavala. Sa njim i traju majčinske ljubavi i upornosti kako majke mogu samo da imaju na ovom svijetu. Zbog toga, ova knjiga bi jednim dijelom bila posvećena i majci koja je pokazala svoje pravo lice ljubavi.

Kada sam ih par puta posjetio u njihovom stanu u centru grada osjetio sam svu pažnju brižnog roditelja prema svom sinu. Svetlana je imala svoje planove sa Jocom. Osjećali su tjeskobu gradskog života ali i svog malo skromnog stana u kojem su živjeli. Tim povodom su i napravili kako je Joco pričao malu vikendicu na Radovču kako bi u ljepoti prirode uživao i punio „baterije“ za nove životne podvige. U njihovom razgovoru sam osjećao potpunu slobodu i poštovanje Jocovih stavova koji su bili realni, planovi dugoročni za život koji je tek počeo za malog dječaka.

A da se vratimo njegovom pisanju i lijepoj riječi. Joco je živio za svoju majku. Ona mu je bila i ponos i inspiracija, podsticaj da živi i da se nada svakom novom danu. Ostao je jedan antologijski satav u listu „Sunce“ pod naslovom : „Obradovao sam majku“, gdje Joco kroz svoj primjer iskazuje nesebičnu ljubav prema svojoj majci. Svaka rečenica je na mjestu a kada čitamo redove shvatamo koliko je tuge, radosti i nadanja u tim riječima. I sve je na kraju Svetlana upriličila sa njenim zaključkom da su petice najveća radost koju joj je podario mali Joco. A petice su krasile stranice školskog dnevnika. I pored mnogo dana provedenih u bolesničkom krevetu, stizao je da znanjem obraduje svoje drage profesore.

Mali junaci iz odjeljenja završili su osmi razred. Planirali smo da ekskurziju provedemo po crnogorskom primorju. Kotor nam je bio početna destinacija gdje smo odsjeli a svaki dan grabili smo da posjetimo neki grad ili mjesto u bokokotorskom zalivu. Bilo nam je izuzetno lijepo, dani za pamćenje kako kažu djeca i roditelji. Među zidinama staroga Kotora, provodili bi dobar dio vremena. Svaka zgrada istorija, svaki trg put u radoznalost turističkog vodiča. Djeca su kroz ovaj vid putovanja upoznala i doživjela svu ljepotu života. Školske knjige i sveske po

strani a lijepa priča, doživjaji u prvom planu. Pričao sam im o neobičnu i bogatu istoriju primorskih gradova. Posebno su bili oduševljeni Herceg Novim kojeg su djeca i predhodnih gorina rado posjećala sa svojim roditeljima zbog rehabilitacije i blage klime.

Kako je vrijeme odmicalo, Joco je sve ređe dolazio u školu. Zdrastveno stanje se pogošavalo a njegova stolica je ostajala prazna. Profesori ga nijesu zapisivali u dnevniku za odsutne, on je bio za njih prisutan dječak spreman da odgovara i dobaci neku doskočicu kako je on to sam znao. Ali život često bude i surov posebno kada se približava kraj. Često su profesori njegovi prijatelji postavljali pitanje : „Kako je Joco“, u početku su dobijali odgovor u nadi da će nam se on ponovo vratiti u školske klupe, ali kasnije smo osjećali sve veću prazninu. Njegovo ime u zbornici se spominjalo tiho, kao bi i time pomogli dječaku.

I posljednje večere pred njegov vječni počinak ispred bolnice čekao sam sa njegovom majkom i njegovim ujakom ishod životne bitke koju je nažalost morao da izgubi. Smrt je presjekla snove hrabrog dječaka kojoj je prkosio godinama i tako dokazivao svu upornost koju je posjedovao. Svetlana je bila u strašnom grču kako samo saoječaju majke kada gube svoga sina, a posebno Svetlana svoga Jovana kojega je svakog dana bodrila da izdrži do kraja.

Na njegovoj sahrani osjetili smo svu tugu njegovih drugova, profesora i najbližih, nijemi bol zaliven suzama bio je prisutan na licima svih koji su odali poštu malom Jocu.

Tek na oproštaju od Joca , tog dana, kada se biranim riječima obratio sveštenik fra Božo, shvatio sam da je Jovan imao i drugu izuzetno bogatu stranu života - duhovnu koju koja ga je podsticala da izdrži sve izazove života.

Ove rečenice koje sam napisao je dio poštovanja prema mojem učeniku. Svaka riječ protkana je tugom ali i ponosom zato što sam u životu upoznao jednog hrabrog dječaka .

PROFESOR I RAZREDNI STARJEŠINA

Zoran Bošković

Drugu Jovanu

**SVAKE VEČERI
SVAKOGA DANA,**

**SJETIM SE VOLJENOG
DRUGA JOVANA.**

**DUBOKO U MENI
NJEGOV LIK SE KRIJE,
KAO ŠTO JE BILO
VIŠE NIŠTA NIJE.**

**POGLED MI LUTA
DALJINAMA STREMI,
POTAJNO SE NADAM
DA CE DOĆI MENI.**

**SREĆAN BIH BIO
KAD BIH MOGAO ZNATI,
DA GA ZABORAVU
NIKAD NEĆU DATI.**

TVOJ DRUG IZ KLUPE

NEMANJA VLAHOVIĆ



TUŽNO JUTRO

Osvanulo je tužno
školsko jutro
u našim srcima.

Rekoše nam,
teška srca profesori
da si naš dragi družo,
otišao kod
Boga u carstvo nebesko.

Naše su glave klonule,
suza je suzu sustizala
na našim licima.

Mučila te je teška bolest,
za koju tebi nije bilo leka.
napustio si nas,
u svojoj petnaestoj
godini života.

Bio si hrabar,
borio si se do zadnjeg dana.
bio si dobar drug,
provodili smo lepe trenutke,
kojih je bilo dosta.

Ali, na žalost Joco,
bilo je više tužnih dana,
jer si ih provodio u bolnici.

Verovao si, nadao se,
da ćeš ozdraviti.
vera i nada su ti davale
snage da se boriš u životu.

Tvoju veru i nadu
da ćeš ozdraviti,
oduvao je danas vetar u nepovrat,
a tebe,
kod Boga u carstvo nebesko.

Još uvek ne možemo
da shvatimo da te nema
među nama,
i da te više neće ni biti.

Nikada više nećemo videti
tvoj osmeh na licu,
čuti tvoje duhovite šale,
kojima si nas uvek
slatko znao nasmejati.

Uvek će biti bol u srcu,
jer ti si u našim srcima.

JOCO VEČAN TI SPOKOJ!

(Svom drugu Jovanu Popoviću)

*Jasna Krsmanović,
uč. II-1pravnog smjera*

Podgorica, 12. nov. 2009. god.



Sažetak Knjige Velikoga Pisca

(fra Bože Vuleta, prijatelj)

„Ni jedna mu se kost neće slomiti“

Osamnaestoga rujna 2009. godine, bio je petak, u večernjim satima nazvala me Svetlana, mama Jovana Popovića, iz Podgorice i glasom očajnika rekla: „Jovanu moraju amputirati nogu“! Zanimemio sam. Kako bih prekinuo tu neugodnu šutnju, nešto sam rekao što je Svetlanu više ozlojedilo nego što bi je utješilo. Bilo je vrijeme večere. Cijelo vrijeme sam mislio na Jovana i Svetlanu. Kad je završila večera, kolegama u samostanu Majke Božje Lurdske u Zagrebu, gdje sam se trenutno nalazio, rekao sam o čemu se radi, tek toliko da to izreknem. Malo tko od njih bio je upoznat s Jovanovim stanjem. Bolovao je od epidermolize buloze, bolest poznata pod nazivom «djeca leptiri». Opaka bolest. Neizlječiva. Jobovska. Petnaest mu je godina. Kršten u Pravoslavnoj crkvi, prvu pričest primio u Katoličkoj. Čudesnih religioznih razmišljanja i prakse... Malo prije te vijesti o amputiranju noge proveo je tri mjeseca u bolnici u Beogradu na Odjelu za intenzivnu njegu.

Gledajući njegovo opće stanje, amputacija noge ništa ne bi trebala čuditi. No, često nas iznenade stvari koje nas, nekim objektivnim mjerilima mjereno, ne bi trebale iznenaditi. Misli su nejasne. Samo se roje po glavi. Tko bi ih sredio. U samostanu postoji i kapela Majke Božje Lurdske, sišao sam u kapelu pomoliti se. Čim sam kleknuo, obuzela me svijest da je sluga Božji o. fra Ante Antić u toj kapeli provodio najviše vremena. Kad mu se zdravlje pogoršalo, smješten je u prizemnu samostansku sobu neposredno uz kapelu kako bi lakše mogao doći do kapele i kako bi bio dostupan vjernicima koji su mu dolazili za ispovijed i duhovne razgovore. Sada je u tijeku postupak za njegovo proglašenje blaženim. Istovremeno mi je palo na pamet da je Jovan bio u samostanskoj crkvi Majke Božje Lurdske. Bio je na grobu o. Ante Antića. Njegova majka i s. Sandra pričale su kako je ostao dugo u molitvi na grobu o. Ante Antića. Poslije je prošaptao svoju želju da se okupa u vodi koja bi ga ozdravila. Majka nije znala o čemu on govori. S. Sandra joj je objasnila da je to crkva Majke Božje Lurdske te da u Njezinu svetištu u Lurdu u Francuskoj postoji izvor koji je potekao kad se Gospa ukazala maloj Bernardici i da su u toj vodi mnogi ozdravili.

Dok su mi te misli prolazile glavom kao da sam bio neodlučan komu bi se utekao za zagovor: o. Anti Antiću ili Majci Božjoj Lurdskej. Znao sam da je o. Ante Antić više sati dnevno provodio u molitvi upravo u toj kapeli, pred kipom Majke Božje Lurdske. Možda je klečao na mjestu gdje sam se u tom trenutku nalazio. Stalo mi je do njegova proglašenja blaženim, odnosno svetim. Osjećao sam da to još nije molitva. Htio sam se moliti, ali ni nakana mi nije bila jasna. Moliti da Jovanu ne amputiraju nogu? Znači li to da se miješam u Božju volju. Nikada nisam omalovažavao liječnička mišljenja. Ne bi li takva molitva bila iskušavanje Boga? Ne bi li molitva o. Anti Antiću na tu nakanu, sa željom da to bude još jedna potvrda njegove svetosti kako bi bio proglašen svetim bila cjenkanje s Bogom?

Ta mi pitanja nisu dopuštala da oblikujem molitvu. Samo sam gledao u kip Majke Božje Lurdske zamišljajući o. Antu Antića kako se moli pred tim kipom. U takvom stanju, molitvenom ili ne, proveo sam više od pola sata. U jednom trenutku obuzeše me misli: *Jovanu neće amputirati nogu*. Na te misli, koje su više bile osjećaj nego misli, odmah sam imao odgovor: želja koja rađa osjećaj. Odbio sam tu misao. Počeo sam moliti krunicu. Moje je da molim pa neka se vrši volja Božja. Kroz molitvu krunice obuzimale su me iste misli, osjećaji: *Jovanu neće amputirati nogu*. Ignorirao sam te misli i odbacivao ih kao napast. Kad sam završio krunicu, zadržao sam se još u tišini. Jednom sam u životu imao snažan osjećaj Božje blizine. Ali ovo nije bio takav osjećaj. Poznati su mi osjećaji koje sam „izborio“ ili koji su inducirani različitim okolnostima. No, taj osjećaj da Jovanu neće amputirati nogu ne mogu svrstati ni u koju vrstu dosadašnjih osjećaja. Kad sam pomislio da bih to trebao reći Svetlani, brzo sam pomisao otklonio s obrazloženjem da se s takvim stvarima ne smijem „igrati“. To nikada nisam činio. Zapravo, takve „lažne nade“ nisam bio sklon nikomu davati. Svakako ih ne bih povezao s Bogom ili bilo čime što je u svezi s Njim. Dosta je bilo mojih pitanja i odgovora. Nisam to vrijeme doživio posebno molitvenim. U tom sam raspoloženju odlučio završiti „molitvu“. Čini mi se da sam pritom tresnuo glavom želeći otjerati te misli, osjećaje. Produkt samosugestije!

Na izlazu iz kapele s desne strane je soba sluge Božjega o. fra Ante Antića. Kao student sam proveo u tom samostanu godinu dana ali nisam često navraćao u tu sobu. Posljednjih nekoliko godina svaki put kad dođem u taj samostan navratim u njegovu sobu. Kratko se pomolim ili sjednem na stolicu na kojoj je on sjedio i jednostavno provedem neko vrijeme u tišini. Tako sam učinio i ovaj put. Sjeo sam na njegovu stolicu. Lijevi sam lakat naslonio na klecalo na kojem je on ispovijedao vjernike. Pogled mi se zaustavio na povećoj slici na kojoj je prikazana Gospa kako u svom naručju drži mrtvo Isusovo tijelo. Na uzglavlju kreveta na kojem je ležao o. Ante Antić nalazi se njegova slika. Uzdignutih očiju i glave koliko ju je, pogubljen kakav je bio, mogao uzdignuti kao da je pogled usmjerio upravo u ta dva sveta lika: Isusa i Mariju. Marija je prikazana uzdignutih plačnih očiju prema nebu. Isusovo lice i tijelo čisto kao da nije usmrćen nasilnom smrću. Tako sam naizmjenice promatrao te dvije slike. Zapravo, nisam se pouzdavao u svoj pogled na Isusa i Mariju. Kao da sam molio o. Antića da mi posudi svoj pogled sa svoje slike.

Dok sam tako promatrao, javi mi se doživljaj s molitve u kapeli. Opet sam to nastojao zatomiti. Između tih misli i pogleda na mrtvo Isusovo tijelo kao iz vedra neba u svojoj nutrini „začujem“ riječi: *«Ni jedna mu se kost neće slomiti!»* To su, naime, riječi što su proročki zapisane u Svetom pismu o Isusovoj smrti. Umrijet će nasilnom smrću ali mu se ni jedna kost neće slomiti. *«Ni jedna mu se kost neće slomiti!»*. Onoj dvojici osuđenika raspetih zajedno s Isusom prebili su koljena prema tada ustaljenoj praksi. Isusu nisu jer je već bio umro. Njemu su kopljem proboli bok. Opet pomislim da ta asocijacija nije nimalo neobična. Poznate su mi te riječi. Jovanu trebaju amputirati nogu. Time sam opet pokušao omalovažiti taj osjećaj. A onda mi se javi misao da bih trebao „testirati taj svoj osjećaj“. Kako? Trebao bih znak. Kakav znak? Ne znam. Ponovno cjenkanje s Bogom? Ovaj put je to iskušavanje Boga: tražiti znak! Opet mi je uspjelo zatomiti taj osjećaj. Ostao sam još kratko sjediti posve nesređenih misli i osjećaja. Zapravo, pomalo otupljeno. Nakon nekog vremena sam ustao. Okrenuo se prema slici o. fra Ante Antića kako bih se „oprostio“ prije izlaska. U tom trenutku prodoše me trci s vrha glave do dna pete. Ugodni trnci. Je li to znak koji sam tražio? Ponovno sam sjeo na stolicu o. Ante Antića. Zastao sam. Posegnu za mobitelom i napisao poruku Svetlani: *Jovanu neće amputirati nogu*. Kad sam napisao, zastao sam. Pretpostavio sam kakvu zbrku može izazvati ta rečenica. Pretpostavio sam koliko bi ona mogla biti sugestivna. Ali ja znam i osjećam da ne želim biti sugestivan. To se meni nametnulo kao tvrdnja. Kliknuo sam dugme „pošalji“. Poruka je otišla.

Ostao sam još neko vrijeme u sobi sluge Božjega o. fra Ante Antića. Poslije svih dilema sjedio sam u nedvojbenom uvjerenju da sam napravio ono što sam morao. Posve miran. Tako je prošlo jedno vrijeme. Uslijedio je odgovor s pitanjem što bi to trebalo značiti. Nisam znao odgovoriti na to pitanje. Tako sam napisao u kratkoj poruci. Uslijedio je poziv. Samo sam kratko rekao da ne mogu o tome puno reći no da sam obuzet tim osjećajem.

Sutradan, 19. rujna bio sam na jednom vjenčanju u Zagrebu, u crkvi otaca isusovaca na Jordanovcu. Kad je završilo vjenčanje, na izlazu iz crkve navratio sam u kapelu u kojoj je izloženo veliko raspeće, križ. Povukao sam se u jednu od nekoliko klupa koje se tu nalaze. Molio sam krunicu Milosrdnom Spasitelju za Jovana. U pola krunice nazvala me Svetlana. Ponovno je tražila da joj objasnim kako sam to mogao napisati. Osjetio sam da joj ipak ukratko moram opisati okolnosti. Rekao sam da sam na temelju gore opisanih okolnosti osjetio nevjerojatnu sigurnost jer sam posve svjestan da to nije „moj proizvod“. Činilo mi se da ju je to objašnjenje smirilo.

Nisam bio u mogućnosti pratiti što se događa. Pokušavao sam nazvati, ali uzaludno. Mobilni telefon nedostupan. Pomislio sam da su otišli u Beograd. Zvao sam i na mobilni telefon koji obično imaju sa sobom kad su u Srbiji. I taj telefon isključen. Kasnije sam tek doznao što se događalo. Naime, molio sam Svetlanu da mi napiše što se događalo jer sam odredio tekst objaviti u časopisu *Dobri otac Antić*. Ona je mi je poslala tekst za koji sam kasnije vidio da je dio teksta koji je ona napisala za knjigu o Jovanu:

Jovan boluje o retke i prilično teške bolesti bulozne epidemolize. Nakon tri meseca naše borbe na VMA u Beogradu, vratili smo se za Podgoricu. Sa namerom da se oporavimo od izolacije duge tri meseca, pošli smo u vikendicu 25 kilometara daleko od Podgorice, u planinu. Mislili smo da nam tu počinjje oporavak. Jovan je hodao otežano. U početku sam mislila da je to posledica dugog ležanja. Osećao je bolove u kolenu. Sigurnosti radi, povelam ga kod ortopeda. U planu su bile kao terapije tri injekcije u koleno kako bi se eliminirao bol. Dobio je prvu. Vratili smo se ponovno

u vikendicu do dobijanja sljedeće injekcije nakon 3 dana. Sutradan primetila sam da se na tom mjestu otvara rana. Svakog dana bivala je sve veća i veća da bi nako tri dana bila veličine pesnice i duboka. Ortoped nas upućuje hirurgu koji konstatuje da nogu treba što hitnije amputirati i da se Jovan prebaci za Beograd. U konsultaciji sa njegovim doktorom iz Beograda, odluka je bila jednoglasna – amputacija što hitnije. Bio je petak. U ponedjeljak sam trebala da se čujem sa doktorom koji je trebao obezbediti

njegov prijem na kliniku. Vratila sam se. Ni sama ne znam kako sam vozila ponovo do vikendice.

Sada sam bila prinuđena da živim sa Jovanom u planini, jer ga nisam mogla popeti u stan na treći sprat.

Jovanu nisam smela pokazati ni jednim gestom ozbiljnost situacije. Ostavila sam ga u kuću i izašla na livadu. Vrištala sam koliko god sam snage imala.

Kuda dalje? I tako se nosi sa teškom bolešću od rođenja. Komplikacije tri meseca i pored svega toga još i da ostane bez noge. Do toga dana jači bol, težu situaciju i još težu odluku nisam imala.

Uvek smo u svakoj našoj teškoj situaciji imali jednu jedinu adresu na koju smo u se uvek mogli obratiti – fra Boža.

Zvala sam ga u tom bolu na mobilni. Jecajući jedva, ispričala sam o čemu se radi. Osetila sam koliko je i njemu bilo teško. Njegove reči, reči utehe nisu ovog puta imale značaj za mene. Ja sam samo vrištala, ne plakala, jer je to bio jeziv jecaj boli. Vratila sam se kući. Bilo je oko 20 sati. Nisam mogla da pogledam Jovana u oči. Ležao je nemoćan na krevetu. Znala sam koliko je u životu volio da putje, šeta. Sam se borio sa svojom teškom bolešću, a sada da mu se život svede samo na krevet. Tešio me ne znajući o čemu se radi: „Majko, izgurali smo ja i ti i teže, izguraćemo i ovo“. Oko 21 sat stiže poruka na mobilni tel. od fra Boža. Tekst je glasio: „Jovanu neće amputirati nogu“. Ne znam broja koliko sam puta pročitala ovu poruku. Nisam znala šta mu sada te reči znače. Čuli smo se pre samo sat vremena kada sam mu javila tu vest. Pokušala sam ga dobiti na mobilni telefon. Nije mi se htio javiti. Molila sam ga porukama da mi kaže što mu to znači, da se ne igra sa mnom, da ga za dva dana ja vodim u Beograd da mu amputiraju nogu. A on kaže da mu je neće amputirati. Nakon toga svega stiže jedna poruka: „Ja se s takvim stvarima ne igram“. To je bilo sve. U tom momentu nisam znala što mi je činiti. Izašla sam na onu istu livadu. Ovog puta smirenija, sa osećajem da mu ja čvrsto verujem iako nisam znala što se dešava tamo negdje kod fra Boža koji je fizički daleko od nas ali sam znala da nas nikada nije izneverio i da mu ja i ovoga puta čvrsto verujem.

Isključila sam sve mobilne telefone da nas naš doktor iz Beograda ne bi mogao dobiti i saopštiti datum kada da dodjemo na amputaciju noge. Pomolila sam se bogu i sa verom u njega i fra Boža krenula u neku borbu koju nisam ni znala što je u svemu tome meni činiti. Vodila sam računa o čistoći rane da ne dodje do infekcije. Mazala melemimam i molila se.

Nakon mesec dana, rana koja je bila duboka do čašice tako da sam videla kosti kolena zarasla je i Jovan je počeo da se oslanja na nogu. Mesec dana kasnije uključujem mobilni telefon i prvi poziv bio je doktorov. Uzrujan, nerozan što nas nije mogao dobiti, raspituje se za Jovanovo stanje. Ma sav moj opis situacije njegov komentar je bio: „To je nemoguće“. Objašnjavao mi je sve medicinski što se tu desilo, što bi tu trebalo da se desi jer njegova praksa niti je kratka niti siromašna iskustvom. On je docent na VMA u Beogradu i toliko toga se nagledao. Sva ta njegova priča mene više nije interesovala. Jovan je stao na noge.

Kad sam počeo pisati ovaj tekst, pogledao sam datum (sjetivši se onog vjenčanja), shvatio sam da je taj dan kad je Svetlana primila vijest bio petak. Dan na koji je Isus umro, kad su mu trebali prebiti koljena, a nisu. Ni ovo ne navodim kakao bih tražio „dokaze“ da se dogodilo čudo. Nekom ovo može biti čudnovato, nekome pak čudesno. Ja samo mogu ponoviti da sam tada doživio takvu sigurnost u to što sam osjetio a ni na čemu objektivnom nisam mogao utemeljiti taj osjećaj ili izreći tvrdnju da mu neće amputirati nogu. Nikada prije nisam tako postupio. Zacijelo je sigurno da se na moju riječ, a da to dugo nisam znao niti očekivao, Jovanova majka oglušila na poziv liječnika. Jovanu je noga počela zacjeljivati. Od rane u kojoj su se vidjele kosti, tkivo je zaraslo gotovo do razine kvalitete tkiva na drugim dijelovima tijela. Možda samo majka može znati koliko je to značilo njoj i njemu. Jovan nije ozdravio. Jovan nije dugo poslije toga živio. Tek oko dva mjeseca. No, time su i jedno i drugo izbjegli invalidska kolica protiv čega su se mučno, ako ne svjesno, onda zacijelo podsvjesno, silno borili. Možda bi amputacija u njezinu doživljaju bila usporediva s nasilnom smrću. Jovan je umro u osjećaju zdrave osobe. Uspio je doći do kraja bez kolica koja bi ga nužno svrstala među „invalide“ u što sebe nikada nije ubrajao unatoč i uprkos svemu. Zar to za njega i za majku nije milost? Zar milost nije čudo?

«U životu sam sve imao»

Okolnosti u vezi s predviđenom amputacijom Jovanove noge doista su čudesne iako ih sam ne želim svrstati u čudo. No, ako govorimo o čudu, onda je u Jovanovu životu najveće čudo sam on. Dijete natprosječne intelektualne i emotivne zrelosti. Stupanj njegove sposobnosti empatije ne susreće se često ni među odraslima jer je našoj

ljudskoj vrsti osnovna potreba za preživljavanjem iz koje je nužno podložna sebičnosti. Tako, primjerice, Jovan nikad nije propustilo upitati za zdravlje naših zajedničkih poznanika. Kad god smo se čuli ili vidjeli, poslije kratke šutnje u koju bi utonuo poslije uobičajenih pozdrava, podigao bi oči kao da iz dubine svojih zanimanja izvlači pitanja o tome kako su moja majka i otac. Zatim bi nastavio raspitivati o drugima ali nikada iz kurtoaznih razloga. Uvijek je to bilo istinsko zanimanje za drugoga. Drugi je jednostavno bio dio njega. Njegova dječja duša bila je naseljena brojnim osobama s kojima je neskriveno u dubinama svoje duše duhovno drugovao.

S druge pak strane, kad bi nekada od boli i zaplakao, nikada se ne bi jadao zbog toga. Nikada se poslije napornih putovanja ne bi tužio na umor. Ako je društvo odraslih bilo dovoljno uvidavno da mu otvori prostor za druženje, on bi i poslije napornih putovanja rado ostajao u razgovorima i u njima sudjelovao. Često su to bila pitanja teška i neugodna za odrasle a jednako tako humoristične dosjetke kojima je sve oko sebe znao zabavljati.

Mnogima je takva vedrina duha bila nespojiva s njegovim stanjem tijela. Za mnoge su prvi susreti s Jovanom bili zbunjujući. Njegov hod nedvojbeno je odavao fizičku muku koju je morao nositi. Pogled na njegove ruke sa snažnom kontrakcijom prstiju, na nekad više a nekada manje otvorene rane na licu, osupnuo bi mnoge koji su ga prvi put susretali. Zato su se mnogi povlačili. Imao sam prigodu kod preoblačenja ili previjanja vidjeti njegova leđa. Koža nalik koži najvećega stupnja opekline zasjekla mi se u pamćenje kao živa slika biblijskoga Joba koji je, između ostalih patnji kroz koje je prolazio, bio sav u ranama. Možda je najdublji razlog nepodnošljive sućuti starijih s Jovanom i osobama sličnim njemu neizbježna pomisao da smo svi samo ljudi i da ne znamo zašto nismo u Jovanovoj koži ili u koži ljudi sa sličnim tjelesnim stanjima. To je ono što susret čini „nepodnošljivim“. To je ono što nas udaljava od ljudi koji u takvim tjelesnim stanjima nisu nimalo manje ljudi. Naprotiv! Sjećam se da me susret sa bijedom siromaštava Indije, osobito djece u Indiji, prvih dana ispunio nepodnošljivom sućuti. Takav me oblik sućuti (ispunjen osjećajem krivnje) dotjerao

do gotovo agresivnog odbijanja djece koja su na svakom koraku nudila nekakve suvenire. No, taj se osjećaj u pet dana mogao boravak u Indiji posve izokrenuo. Napustio sam Indiju s osjećajem da više sućuti zavrjeđuje tjeskobno lice materijalno dobrostojećih slojeva društva širom svijeta, kojem i sam pripadam, nego opuštena, mirna i draga lica tih siromaha koji su siromasi zato što doslovno nemaju ništa, zato što svaki dan žive sa zadaćom da za taj dan priskrbe sebi hranu. O krovu nad glavom niti ne sanjaju.

Naveo sam to iskustvo koje je posve suprotno mom prvom susretu s Jovanom. U prvom susretu s njim kao da sam odmah bio usklađen s njegovom mjerom otpora prema konvencionalnoj sućuti koju je znao osjetiti u susretu s ljudima. A kad bi mu netko pružao novac, mislim da nije to odbijao tek iz uobičajene nelagode već s osjećajem svojevrstne povrijeđenosti što mu je to ponuđeno. Intuitivno je osjećao da se problemi ne mogu riješiti novcem. Novac je prije sredstvo da se „riješimo problema“, tj. da ih potisnemo.

Moji prvi razgovori s njim bili su partnerski. Jovan je imao puno pitanja. Na sva sam odgovarao bez muke prilagođavanja njegovoj dobi. Većina se njegovih pitanja i razgovora odnosila na duhovnu sferu ljudskoga ponašanja na religioznu, kršćansku. O tom ću nešto više reći kasnije.

Za mene vrhunac čudesnosti kojom je Jovan bio obdaren na posve ljudskoj razini sažeta je u njegovim riječima: „*U životu sam sve imao!*“ Ta bi izjava redovito uslijedila poslije ozbiljnih razgovora o smislu života, o životnim vrijednostima kako ih sam doživljava i kako vidi da ih drugi doživljavaju. Sa svom bi ozbiljnošću obrazlagao tu svoju tvrdnju otprilike sljedećim riječima: „Putovao sam mnogo – u Veliku Britaniju, u Švajcarsku, u Češku... Više od mnogih mojih kolega. Imam veliki broj prijatelja. Imao sam igračkica. Imam kompjutor. Uživao sam u različitim priredbama u pozorištu. U kafanama sam se zabavljao, pjevao. Nastupao sam na različitim priredbama s kolegama iz škole, na televiziji, na radiju...“

Jovan je živo u više nego neprimjerenom stanu. Do njegova kreveta odrasla se osoba morala provlačiti a u sanitarni čvor doslovno uvlačiti. Dnevni boravak, u kojem je bila i kuhinja ne šira od 150 cm., tek odvojena drvenim letvicama, služio je mami za spavaonicu. Vidio je on u svojoj sredini i drugdje komforne obiteljske prostore. Znao je da su svi pokušaji da dobiju primjeren stan ostajali na obećanjima. Možda je bilo dobro volje, ali... Sve to Jovanu očito nije bilo važno kad je mogao reći: „*U životu sam sve imao!*“ Zato je uvjerljivim zvučalo njegovo čuđenje, bilo u privatnim razgovorima bilo na njegovim nastupima na televiziji, radiju ili javnim nastupima u drugim prigodama, da su ljudi u životu nesretni što nešto nemaju. Kad sam Jovana posjećivao, njihov stan bi redovito bio pun prijatelja. Pričao mi je da je tako bivalo za njegove rođendane, Božić i brojne druge zgone. I nije bilo tijesno! Bilo je toplo. To je bio prostor otvoren poput njegova srca. A kad prijatelji nisu bili tu, bio je spomen na njih u različitim uspomena. Naša zajednička fotografija je imala povlašteno mjesto i pažnju. Kad bi je netko srušio – što nije nikakvo čudo u takvom malom prostoru – to je za Jovana bio pravi potres.

Premda je Jovan bio izrazito znatiželjna duha nije podlijegao napasti gomilanja ni duhovnoga blaga. Zgrtanje znanja često je u naše vrijeme usporedivo sa zgrtanjem materijalnoga bogatstva, onda kad je u službi uzdizanja iznad drugih ljudi ili kad je u službi osvajanja moći, vlasti i materijalnih dobara. Jovanovo poslovično kašnjenje u školu može se pripisati njegovu fizičkom stanju ili poslovičnoj crnogorskoj sporosti. Kad ga je nastavnica požurivala da što prije sjedne na mjesto, jer je ionako kasnio, rekao je: „*Je' l će gori?!*“ Doista, nigdje ne gori ako nam *biti* ima prednost pred *imati*. Jovanu je *bitak* očito imao prednost pred *imanjem*. Ta ga je intuicija izdignula na razinu duhovno izgrađenog monaha kojem je dostatna monaška ćelija koja nije puno veća od posmrtnog počivališta naših tijela.

«Zove te neki Isus»

Jovanu, dakle, teret života nisu predstavljale nezavidne materijalne prilike. Iznimno je dobro nosio breme svoga tijela. Težina njegova bića bila je negdje posve duboko.

Znala se pokazati na površini kao podmornica u obliku pitanja koje je sadržavalo teret općeljudskoga traganja za smislom. Teret je to čovjekove želje da bude kao Bog i hrvanja protiv te nerealne i apsurdne želje. I upravo je taj teret i hrvanje s njim kod Jovana bilo još čudesnije nego njegova konstatacija da je u životu imao sve. Biblija nam je dramu takvog životnoga hrvanja predstavila u liku zrelog muškarca Jakova koji se svu noć hrvao s „Božjim čovjekom“ i nije ga htio pustiti dok ga ne blagoslovi. Iako je u borbi iščao kuk, pobijedio je i zato dobio ime Izrael. Jovanovo hrvanje predviđeno za odrasle i zrele odvijalo se u okvirima njegova petnaestogodišnjega života.

Jovan nije imao nikakav religiozni odgoj. Njegovi su roditelji kršteni u Pravoslavnoj crkvi. No, više od toga nisu dobili niti su sami tražili. To ne znači da oni intimno nisu vjernici. Svakako, Bog nije bio tema u njihovu životu. Rasli su i školovani u ateističkom društvenom sustavu. Samo im je zanimanje, oboje su policijski službenici, u ondašnjem društvenom uređenju bilo ogradom od religioznoga. To je bila takva utvrda da bi bili teško prakticirali vjeru sve da su to i htjeli. Poštivali su pak običaj kad su krstili Jovana, također u Pravoslavnoj crkvi. Bog je Svetlani bio tema koja je redovito pobuđivala ljutnju s klasičnoga razloga: Zašto je Bog, ako je već dobar, pripustio Jovanu takvu patnju?

Jovan je početkom 2003. godine došao s mamom u Zagreb kako bi se višekratno podvrgnuo operativnom zahvatu spašavanja malog dijela prstiju da bi rukama mogao samostalno obavljati određene radnje, primjerice, pisati, jesti, piti... Odsjeli su kod časnih sestara Služavki Maloga Isusa na Naumovcu. Tu sam se i sam zatekao na postoperativnom oporavku čekajući terapiju u Varaždinskim toplicama. Neobičan susret. Devetogodišnje dijete s jasno vidljivim zdravstvenim poteškoćama. Uza nj mlada žena s ljubičastom frizurom. Još neobičnija u društvu uniformiranih časnih sestara. Trebala bi mu biti mama? Suzdržano upoznavanje. Suzdržana komunikacija za stolom s časnim sestrama. Kasnije sam doznao da ga je mama cijelim putem od Podgorice do Zagreba instruirala kako bi izbjegla neugodnosti zbog njegovih mogućih „nesmotrenih“ pitanja i primjedbi koje je već putem od njega slušala. Jer išli su u njima posve strani svijet – u samostan časnih sestara. Valjda bi

se lakše osjećali u Kini! Vjerojatno je ljubaznost, srdačnost i otvorenost časnih sestara ohrabrila Jovana da počne sa svojim, za mamu riskantnim pitanjima.

Jovan je počeo s pitanjima o tome zašto se sestre zovu Služavke Maloga Isusa. Tko je Mali Isus? Smije li on vjerovati u njihova Boga? Zašto pravoslavni i katolici ne slave Božić isti dan? Jer Isus je isti. Pitao ih je smije li on moliti s njima...

Misa je bila jutrom rano. Unatoč tomu što mu je uvijek bilo teško rano ustajati, to Jovanu nije bila prepreka. Dolazio je na misu. Pozdravio sam na početku njega i mamu. Nastojao sam im pomoći da se osjećaju dijelom zajednice koja slavi Boga. Ti su susreti u Jovanu pokrenuli lavinu pitanja. Svaki put kad bi se Jovan za stolom „isključio“, znali smo da slijedi neko pitanje. I ja sam tijekom mise, u tumačenju Svetog pisma, nastojao Jovanu neizravno „odgovoriti“ ili produbiti odgovor na neka od njegovih prije postavljenih pitanja.

Bio je to vrlo „intenzivni tečaj“ kojim je ravnao Jovan. Došlo je do govora o Isusovu uskrsnuću. Mene je zapala zadaća „odgovaranja“. Ne znam što sam rekao, svakako Jovana je govor o Isusovu uskrsnuću toliko potresao da je počeo uzbuđeno plakati. U mojoj su mi nelagodi upomoć priskočile časne sestre, ali nisam imao dojam da su ga njihova dodatna objašnjenja smirila. Primirio se, ali ne i pomirio s našim „odgovorima“. Tada sam njegovu uznemirenost pripisao svom nepedagoškom pristupu, iako ga nisam mogao raspoznati. No, s vremenom sam sve više bio sklon to pripisati njegovoj naglašenoj tankoćutnosti za pitanja vjere, ravnoj odrasloj osobi duhovno izgrađenoj. Stoga je sadržaj tog govora postao odveć težak za membranu njegova emotivnog uha, uha djeteta.

Ni od koga nije vidio da se iz kapele ili iz crkve izlazi natraške. Sam je to počeo prakticirati zbog dubokog poštovanja svetosti mjesta u kojem se nalazio Presveti sakrament (posvećeni kruh – sam Krist koji je rekao „ovo je tijelo moje“). Jovan je već tada počeo sam odlaziti u kapelu i moliti. Ta se molitva nije mogla sastojati u izricanju nekih molitvenih obrazaca. Tada nije znao ni jedan od njih. Brzo je naučio Očenaš, Zdravomariju i Slava Ocu. Školsku lektiru nije volio čitati. Međutim, u

relativno kratkom roku pročitao je Bibliju. Biblijske teme je prepričavao, raspitivao o nekim nejasnoćama, postavljao pitanja koja su mu se nametala.

Jovan je zapazio da se časne sestre pozdravljaju pozdravom «Hvaljen Isus!». Molio me je da se tako pozdravimo kad se čujemo. Jednom sam ga prigodom nazvao u Podgorici. Javio se jedan dječji glas. Pomislio sam da je Jovan. Pozdravio sam ga pozdravom «Hvaljen Isus!». Tišina koja je uslijedila i neko pitanje, pomogla mi je da shvatim da na telefonu nije Jovan. Upitao sam mogu li razgovarati s Jovanom. Još je imao telefonsku slušalicu blizu tako da sam jasno čuo kad je zovnuo Jovana: „Jovane, traži te neki Isus“. Slatko sam se nasmijao. Kad sam Jovana posjetio, upoznao sam malog Marka, njegova najboljega prijatelja, koji je Jovanu prenio poruku. Sad dok ovo pišem, mogu reći da to nije bila Markova pogreška. Jovan je tražio Boga, tražio Isusa. No, Isus ništa manje nije tražio njega. I našao ga je.

«Ja Ga osjećam»

Mislim da je to bio moj prvi posjet Jovanu u Podgorici. Sa mnom su bile časne sestre Sandra i Jasminka. U kući se okupio velik broj prijatelja koji su nas željeli upoznati. Stan je bio pun kao šipak. Valjda su u takvom okruženju religiozne teme bile nezaobilazne. Započeli su ih pridošli gosti. Među njima je bio osvjedočenih vjernika. Bilo je „obraćenika“, tj. onih koji su u zrelijoj dobi počeli prakticirati vjerske obrede. Taj govor o Bogu išao je u takve visine da je postajalo teško razlikovati je li nebo na zemlji ili zemlja na nebu. Naime, sve je o Bogu bilo tako divno i krasno i sve posve jasno! Jovan je sa svojim pitanjima remetio tu idilu. Bila su to pitanja o Božjoj dobroti i ljubavi nasuprot zlu i patnji u svijetu. Netko mu je iz društva onako sveznajuće servirao gotove odgovore. Nije se Jovan s tim zadovoljavao. Jovanov mi je nemir bio puno privlačniji od te idile o vjeri u Boga. Nije to bila djetinja pobuna. Nije to bila pobuna onoga kojem je Bog u ovom životu nešto uskratio. Nije to bila pobuna patnika. Bio je to težak, ali posve iskren dijalog s Nekim tko nije apstraktan. Jovanvo hrvanje značilo je najintimniji doživljaj Božje nazočnosti u njegovu životu. Značilo je želju da mu se sve više približi. Nisu ga ometali „klanci jadicovci“. Nije Ga tražio ili čekao negdje u „nizinama“. Poput ljubavi prema crnogorskim gorama, privlačili su ga ti visoki, teško prohodni mistični vrhunci.

Nitko Jovana nije nagovarao da ide na vjeronauk. Tražio je katoličku crkvu. Valjda su svećenici i časne sestre u Podgorici mislili da se radi o zabuni kad *Jovan! Popović!* hoće na katolički vjeronauk. Namučio se Jovan i njegova mama dok su uspostavili kontakt. Sam sam pokušavao pomoći, ali uzaludno. Nisam uspio uspostaviti vezu s kolegama u Podgorici. Ipak, jednog su se dana susreli s katoličkim svećenikom. I doista, prva je reakcija bila da se radi o zabuni. Jovan im je potanko objasnio okolnosti. Primljen je na vjeronauk. Časna sestra koja mu je jedno vrijeme držala vjeronauk molila ga je da svoja pitanja ostavi za kraj nastave jer druga djeca jednostavno nisu mogla pratiti Jovanova pitanja.

Približavao se vrijeme Jovanove prve pričesti. Obećao sam Jovanu da ću svakako doći na njegovu prvu pričest. Uzbuđenje je toliko raslo da bi svaki put kad smo se čuli provjeravao hoću li ja sigurno doći. Došao sam s dvojicom prijatelja. Jovan je često znao biti „u svom svijetu“. Ali taj dan je na poseban način bio u „svom svijetu“. Nije posebno pokazivao radost zbog našega dolaska. Jovan je bio uzbuđen. No, to uzbuđenje nije bilo uzbuđenost djeteta zbog nečega neizvjesnoga. Jovan je bio uzbuđen zbog posve izvjesnoga. Bilo je to uzbuđenje susreta sa živim Bogom u hostiji koju je trebao prvi put primiti. Preznojavao se. Krv mu je na mjestima probila kroz košulju. Časna sestra je primijetila njegovu muku. Pitala ga hoće li izići iz crkve. Ne. To nije bilo potrebno. Taj bi čin Jovan i na vatri izdržao. Zapravo, gorjelo je, ali ne pod njegovim nogama nego u njemu. To je ono što smo mi mogli primijetiti. A što li je on proživljavao u susretu sa živim Bogom!

Jovan je znao dugo pričati o Bogu, o vječnom životu, o smislu života, ali nije puno pričao o svojim religioznim iskustvima. Nešto je dijelio s majkom pa kad bi ona to prenosila, zvučalo mi je pomalo nevjerojatnim. Iskreno govoreći, znao sam nekada pomisliti da ona to ipak interpretira na svoj način, uveličava ili uljepšava. Međutim, u nekoliko navrata Jovan mi je povjerio svoja vjernička iskustva. Sve takve njegove priče mogu stati u jednu njegovu rečenicu: „Fra Božo, znate, ja Ga osjećam“. U tim trenucima njegove naočale s velikom dioptrijom, debelim staklima, nisu mogle skriti čudesni sjaj u očima. Ipak to nije bio pogled djeteta koje je na djetinji način

poneseno nekom pričom koju prepričava. Bio je to duboki pogled, toliko uvjerljiv da je omogućavao trodimenzionalni doživljaj neba.

Kad su Jovan i Svetlana bili jednom kod mene u Sinju, zamolio sam Jovana da na kraju mise koju sam predvodio uputi par riječi nazočnima o svom doživljaju Boga. Ostavio je sebi odmak sve do sutra da odluči. Nije Jovan imao takav strah od nastupa. Bila je to tema koja mu je stvarala nelagodu. Znam da mu je bio teško odbiti moju molbu. Prihvatio je. Pred punom crkvo Gospe Sinjske Jovan i ja imali smo mali razgovor o njegovu vjerničkom putu i iskustvu. Na pitanje o molitvi Jovan je odgovarao kao monah koji živi od molitve. Rekao je da je molitva između ostaloga savjetovanje. Ljudi rade puno stvari ali se ni s kim ne savjetuju. Mi donosimo puno životnih odluka a da se ne savjetujemo s Gospodarom života, s Bogom. Molitva je razgovor s Bogom. Baš kako pričamo s najboljim prijateljem. Nazočne je oduševio svojim razmišljanjima. Jedan od nazočnih mu je donio sliku Gospe Sinjske koju je sam izradio. Jovanu se slika silno svidjela. Naravno, dobila je svoje mjesto u njihovom stanu.

Čudesna je bila njegova molitva s pogledom u nebo. To mi je najprije pričala Svetlana. A onda se uključio Jovan. Iskustvo te Jovanove molitve možemo sažeti u njegov gotovo vizualni doživljaj Boga.

Jovanu sam u prigodi Božića (2003. – to je godina kad smo se upoznali) napisao pismo u kojem sam se osvrnuo na naše prethodne razgovore koji potvrđuju da Jovanov odnos prema Bogu nije bio apstraktan. Njegovo vjerovanje bilo je “utjelovljeno” u vjeri u osobu Isusa Krista:

„Dragi Jovane, sada se sjećam kad si me jednom upitao kako se Boga može vidjeti. Ja sam počeo nekakav govor kako zapravo Boga nitko nikada nije vidio (kako piše u Svetom pismu), ali... Ti si mi upao u riječ rekavši - Isus je rekao: „Tko je vidio mene, vidio je i Oca“. Susret s Isusom, susret je s Bogom. On nevidljivi Bog postao nam je vidljiv u Isusu. On koji je najviši u svemu, postao je malo dijete. Bog koji je sve stvorio, rodio se kao stvorenje, kao čovjek. On kome sve pripada, rodio se u

siromašnoj obitelji. On koji je došao svima, rodio se u osamljenom mjestu, u štalici. Nije se rodio u velikom gradu, poput Jeruzalema, već blizu gradića Betlehem.

Eto, to je na što me navela tvoja primjedba da vidjeti Isusa znači vidjeti Boga. Uskoro slavimo blagdan njegova rođenja, Božić. Tebi je već poznato da ga slavimo na različite datume. Vidiš kakvi mi ljudi znamo biti. Htjeli smo posvojiti Isusa, Boga, koji je došao svima – htjeli smo ga učiniti samo svojim. A on je došao svima, dolazi svima, jednako. Ja mislim da on razumije i tu našu ljudsku sebičnost – to da ga svatko hoće učiniti svojim. E, kad bismo baš htjeli da on stvarno bude naš! Kad bi stvarno bio naš, kad bi nam on toliko puno značio, znali bismo da nije manje naš ako jednako tako pripada i drugima. Ja sam tako shvatio tvoje izjašnjavanje kod popisa stanovništva, naime, da si se izjasnio kao katolik. To mi je drago. No, koliko mi je drago da katolici slave Božić, jednako tako mi je drago da i pravoslavci slave Božić. Doduše na različite datume, ali Isusu to ne pravi nikakvu razliku. Jer on je u srcima svih koji vjeruju u njegov dolazak na ovaj svijet, koji vjeruju da je došao svim ljudima da ih spasi, da po njemu mogu zauvijek živjeti.

Dragi Jovane, u duši i srcu ću slaviti Božić zajedno s Tobom i biti povezan sa svima s kojima ćeš slaviti, s mamom i svim vašim prijateljima. Tvoje slavlje je za mene novost. Ne samo novost zato što Ti privi put tako slaviš, već je novost u načinu Tvoga susreta s Isusom. Osjećam da si mu tako blizu. Znam da je on vrlo blizu Tebi. Pišem ti kao posve odrasloj osobi jer Tvoj doživljaj Boga nadilazi prosjek Tvoje dobi, više spada u doživljaj odraslih osoba s velikim životnim iskustvom. Ali i naše ljudsko iskustvo može biti kao koncentrat – od litre takvog koncentrata možemo napraviti možda deset litara pića. Dok litra običnog pića ostaje samo litra pića. Eto, tako mi se čini i s našim ljudskim iskustvom. Tvoje mi se čini nekako zgusnuto, kao koncentrat. Zato si mi često u mislima. Zato me pomisao na Tebe uvijek tako tijesno povezuje s razmišljanjem o Bogu, o ljudskom životu općenito, o mom vlastitom životu. Sve izgleda tako čudesno povezano: i radost i bol, i patnja i užitak, i dan i noć, i suze i smijeh, i san i java, i tijelo i duh, i ovaj život i vječni život, i stvarnost i čežnja, i sadašnjost i budućnost...“

Jovan je svoju vjeru i ljubav na izvrstan načina pretakao u simbole. Zato ih je čuvao s nevjerojatnom ljubavlju, gotovo ljubomorom. Kad se vratio s putovanja iz Švicarske napisao mi je: „Ja još nisam zaspao pa sam uzeo da Vam napišem pismo jer sutra ne idem u školu. Najteže mi je bilo u Švajcarskoj što su mi skinuli krst i lanac. Lanac nije bio bitan, ali sam ih molio da mi ostave krst. Oni nijesu htjeli, nego su mi ga skinuli. Bilo mi je lijepo samo bih još volio da i Vas mogu vidjeti. Ne mogu da Vas sanjam, a sad ni da Vas vidim. Jovan iz Podgorice.“

U pismu sam mu odgovorio: „... *Lijepo je da poštuješ krst. Ali ne vjerujem da su te ti ljudi htjeli uvrijediti. Oni možda tako ne osjećaju za krst kao ti, ali sigurno te ne bi htjeli povrijediti...*“.

„Da ne čuje majka“

Vrlo lako bi se naš govor o Jovanovoj vjeri mogao pretvoriti u idilu vjere u Boga. Njegova razmišljanja o Bogu i njegov doživljaj Boga doista su bili čudesni. No, njegova „poslušnost“ Bogu nije prošla bez agonijske patnje sažete u Isusovim riječima u getsemanskom vrtu: „*Oče, ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež*“; i u onima s križa: „*Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio*“. Kad smo poslije susreta Prijatelja maloga Isusa u Vepricu kod Makarske dobili prigodu da ostanemo sami dok su mama i Borka otišle prošetati, Jovan mi je povjerio taj strašan osjećaj ostavljenosti od Boga. Teolozi kažu da je Isusov osjećaj „ostavljenost od Boga“ zapravo bio vrhunac Isusove poslušnosti Ocu, vrhunac Isusova povjerenja u Oca nebeskoga. To je izričaj potpunoga „ispražnjavanja“ od svih navezanosti s kojima smo kao ljudi sputani. To je ono što oslobađa maksimalni prostor Bogu u našem životu. No, osjećaj „ostavljenosti od Boga“ jednako ostaje vrhunac ljudske patnje.

Bilo je niz „ukradenih“ razgovora, razgovora „da ne čuje majka“, u različitim okolnostima i različitoga sadržaja, ali razgovore takve vrste doživljavam kao ispovjednu tajnu pa neću o njima pisati. One spadaju u područje „svetoga“ za pojedinu osobu i samo je njezino pravo hoće li to i s kim će to podijeliti. Osobno sam bio privilegiran Jovanovim povjerenjem. Ni u tim se trenucima nisam osjećao u ulozi odgojitelja, starijega koji će djetetu reći kako stvari stoje. Bili su to partnerski razgovori u kojima sam sudjelovao i kao onaj koji prima. Sada kad se sjećam tog razgovora u ljetnoj bašti jednoga kafića u Makarskoj, čini mi se da je nasuprot meni sjedio Jovan kao osoba u zreloj dobi. To je toliko snažna impresija da mi se čak i njegov fizički izgled pojavljuje u veličini odrasle osobe.

„Nisi tu misiju sam priredio. Priredio ti ju je Jovan“

Jovana sam, na nagovor Svetlane, poštedito informacije da mi je iznenada umro sinovac Krešimir u 24. godini života. Bilo je to četrnaest mjeseci prije nego je Jovan preminuo. Poznavajući Jovana to bi mu doista bila strašna bol. Jovanova smrt nekako mi je zbližila njih dvojicu koji su se samo jednom susreli. Krešimir je bio samozatajan, bez ograda prema ljudima. Za njega kao da je postojao samo drugi. Mislim da je bio najemotivniji od svih članova moje obitelji. Bio je direktan. Istinoljubiv. Upravo su me te karakteristike fascinirale kod Jovana. Jovan se, primjerice, nikada nije pomirio s činjenicom da kršćani slave Božić na dva različita datuma. Jednostavno nije htio prihvatiti to stanje iako je slavio i jedan i drugi Božić.

No više od tih sličnosti u karakternim crtama, više od ljubavi prema planinama koja im je bila zajednička, poslije smrti su mi ih zbližila njihova *imena*. *Jovan* po imenu – teško može biti katolik i Hrvat. *Krešimir* – gotovo isključivo hrvatsko ime. Ako nas bilo što razlikuje ili dijeli, smrt nas povezuje. Imena su nam zapisana u Knjizi Života, kako kaže Sveto pismo. Jovan i Krešimir u ovozemaljskom životu tek su se jednom kratko susreli. I jednoga i drugoga Otac Nebeski je oslovio imenom koje im je davno prije upisao u „Knjigu života“. Siguran sam da u toj Knjizi nema rubrike za nacionalnu ili vjersku pripadnost. Nema rubrike za politička opredjeljenja. Smrt im je otvorila vrata u kraljevstvo Božje gdje su takva razlikovanja nepoznata jer su nepotrebna. Postoji Život u Bogu koji je izvor svakoga života.

No ima nešto što nas na paradoksalan način povezuje i ovdje na zemlji. Jednom sam Svetlani u čestitci za Božić upravo to istaknuo: „*Draga Svetlana, ... Meni su blagdani uvijek nešto posebno. Pomalo drukčiji nego velikoj većini ljudi. Možda je dovoljno da kažem da se u te dana najbliže osjećam ljudima poput tebe. Ovo nije izraz sažaljenja. Ovo je svojevrsno mistično iskustvo povezanosti ljudi koji trpe, koji pate na različite načine. To osjećam stoga što vjerujem da je Bog stvarno, na samo njemu poznat način, najbliže takvima. Patnja prosvrdla do dubina naše duše. A jedini Bog dopire do tih najdubljih dubina. Možda mu patnjom otvorimo put. Možda mu u našoj osamljenosti dajemo mogućnost za druženje s nama. Naravno, mi smo*

potrebni društva, ali on je onaj koji se rado druži s onima koji su potrebni njegova društva. Evo, zar nije čudesna ta mogućnost njegova povezivanja nepovezivoga: Hrvat – Crnogorac (i to zakleti!!!), koji se izjašnjava katolikom; Svetlana koja ni sama ne zna gdje pripada, em je Srпкиnja, em je po nekakvoj logici i Hrvatice ili ni jedno ni drugo, jer je sita i jednog i drugog, em bi trebala kao biti pravoslavka a ne zna što bi to zapravo značilo, ima kontakte s katolicima, nekima, Bog bi ga znao kako baš s njima dođe u kontakt, em su to časne sestre, em svećenik: i što iz svega toga? A opet nekako sve to ide zajedno. Sve nas to nekako čini jednom obitelji, ili familijom – tako Srbi češće kažu. I sve te suprotnosti odjednom nisu suprotnosti, sve ono nespojivo izgleda da ima neku vezu.

Ako je to tako među nama ljudima, koji smo takvi kakvi jesmo, od krvi i mesa, od duha i duše, u svom načinu življenja „bosanski lonac“ pun ljubavi i mržnje, istine i laži, nesebičnosti i sebičnosti, istinoljubivosti i podlosti, suza i smijeha (Ovdje mi nedostaje tekst. Očito nisam pohranio čitav tekst.), kako li je onda u zajedništvu s Bogom.

Naravno, istinska ljubav prema drugima, nipošto ne isključuje ljubav prema sebi i „svome“. Naprotiv, to je pretpostavka za ljubav prema drugome i drukčijem. Jovan je gotovo iznad svega bio Crnogorac. Nevjerojatan crnogorski ponos. Kad sam s dvojicom svojih prijatelja došao Jovanu na prvu pričest, konačno je Jovan dobio prigodu da mi pokaže Cetinje, dvorac kralja Nikole. Imali smo organiziran obilazak dvorca a Jovan je nevjerojatno ponosan išao pored nas i pogledom provjeravao naše doživljaje. Sreća da smo se iskreno divili svemu što smo vidjeli. Pred Jovanom to ne bismo mogli odglumiti a bilo bi bolno da nije osjetio da nas se to dojmilo. Vjerujem da nam je u duši pjevao onu crnogorsku dobrodošlicu Velimira Miloševića, koju sam rado slušao kad bi je recitirao:

Do Crne Gore ide se gore

Gdje gore vode razgovore

Pa bijele dvore suncu otvore

Do Crne Gore slušam javore

*Kako šumore, kako romore
Dođi nam gore do Crne Gore
Gdje vatre gore do zlatne zore*

Jovan nam je poslao kartu sa zahvalom i istovremeno izrazio žaljenje da nismo mogli više vremena provesti zajedno: „*Dragi moj, najdraži, žao mi je što nijesmo imali više vremena da se ispričamo onako kako ja i Vi znamo, da sročim svoje misli i razmišljanja. No, recite Vi meni, kako Vam se sviđijo Njegoš, cetinjski manastir i dvorac kralja Nikole. Vrijeme koje sam provodio sa Vama brzo mi je prošlo, posebno kada sam primio prvu pričest. Toliko sam bio uzbuđen da nije bilo Vas ne znam kako bih izdržao. Osjećao sam se glavni među svojim drugovima zato što ste Vi bili tamo. Puno Vas voli i pozdravlja Vaš budući nasljednik. Pošto nemate sina, ja ću preuzeti Vašu titulu*“ – fra Jovan.

Odgovorio sam mu, između ostaloga: „*... A meni bijaše drago što sam mogao vidjeti ponos tvoga ponosa, Cetinje, dvorac kralja Nkole i Lovćen. Sa svim sam najiskrenije bio zadivljen. Ni sanjati nisam mogao da Crnogorci imaju tako blisko iskustvo državotvornosti, da je ta mala država toliko značila, da je imala takve veze i sve to bogatstvo, i da je sve to tako sačuvano. To je također zadivljujuće. Moji prijatelji su također impresionirani. Na Lovćenu sam bio prije, ali kao da sam bio prvi put. Lovćen mi je tako mistična planina. Tako blizu Bogu, tako izdignut iznad zemlje, tako blizu oblacima, zapravo iznad njih....*“.

Posebno je živio za priznanje samostalnosti Crne Gore. Za vrijeme referenduma to je bila gotovo jedina tema među nama. Naravno, od srca sam mu čestitao. Veselila su ga priznanja Crne Gore sa strane drugih zemalja, a posebno Hrvatske. Veselila ga je najprije autobusna linija iz Podgorice za Split a potom zračna linija Podgorica-Zagreb.

Jovanu crnogorski „ponos“ nije bio „zid“ koji ga je dijelio od ljudi. Naprotiv, tako nesputanom ljubavlju mogao je voljeti i volio je druge. Nije ljudima pridijevao nikakav

predznak. Ako je kod ikoga u međuljudskim odnosima vrijedio i vrijedi fizikalni zakon da se plus i minus privlače, to je vrijedilo kod Jovana. Jovan je umro nepomiren s činjenicom da kršćani ne slave zajedno Božić. To je samo jedan od pokazatelja razdora među kršćanima. Te stavove nisam ja, ni bilo tko drugi, Jovanu nametnuo. Jovanu bi bilo teško bilo što nametnuti. On me je izuzetno poštivao. Ali bezbroj puta je znao izraziti svoje neslaganje u mnogo čemu, a jednako tako na području religije. Tako, primjerice, nije prihvaćao moj pomirljivi stav prema teoriji evolucije.

Tek sam poslije Jovanove smrti „doznao“ da je ekumenizam (pokret za ujedinjenje kršćanskih crkava) bila moja a i njegova misija. On je svoju misiju suobličena Isusu po patnji ispunio. O ekumenskoj misiji ni ja ni on nismo razmišljali. Nikada o njoj nismo govorili. Nije mi to bila intencija moga druženja s Jovanom.

Poslije Jovanova pogreba Svetlana mi je pričala kako su ljudi bili impresionirani mojom nazočnošću, molitvom i govorom na pogrebu (što sam od nekolicine i sam čuo). Sjećam se da je u jednom razgovoru rekla da ništa drugo u životu nisam napravio kao svećenik, to bi mi bilo dovoljno. Znao sam koliko joj je to značilo i lako sam to pripisao doživljaju majke i razumio njezino „pretjerivanje“. No, kad je došlo krajnje vrijeme da napišem obećani tekst – koji sada pišem – nešto sam se „pokolebao“. Istina, pretrpan brojnim obvezama, činilo mi se da mi je potrebno puno više vremena za takav tekst. A zapravo pravi razlog da Svetlani kažem da ipak ne mogu napisati tekst sastojao se u poteškoći da uopće pišem o čovjeku, o konkretnom čovjeku, o njegovoj „intimi“ - o Jovanu, o onom što je njega činilo onim što on doista jest. To je preuzetan zadatak. Kad sam joj to rekao, čuo sam ono što sam očekivao: plač, vrištanje, preklinjanje da joj to ne napravim. Samo sam slušao. Nije bilo prostora da govorim o pravim razlozima. Ne bi ih čula. Između ostaloga mi je rekla: „*Nisi tu misiju sam priredio. Priredio ti ju je Jovan*“. U ušima mi je snažno odzvonila riječ *misija!* Misija, poslanje. Poslani izvršiti određenu zadaću. Jovanu je Bog u snu rekao da mu je *misija* da Ga proslavi na zemlji. Nije Jovan znao tu sintagmu – proslaviti Boga. Još manje bi tu misiju mogao povezati sa svojom patnjom. Ipak, i ne znajući, Jovan je izvršio tu *misiju*. On je bio *slava Božja*. Brojni su

ljudi to prepoznali. Imao je još jednu misiju, zajedno sa mnom, za koju nismo znali. On ju je priredio meni, a ja dijelom njemu. Biti živim znakom da kršćani mogu biti „ujedinjeni“. Deset sam godina radio u *Franjevačkom institutu za kulturu mira*. U tom smo Institutu, između ostaloga, promovirali međureligijski dijalog i ekumenizam. Najviše je u tom radu bilo „teorije“. Jovan je bio moja „praksa“. *Misija* koju sam „zaboravio“. *Misija* o kojoj ni on ni ja nismo mislili. Nikada o njoj nismo razgovarali. Ako je to doista naša misija, a zašto ne bi bila, onda ona nije završila ni za mene ni za njega. Moj govor mnoštvu pravoslavnih vjernika u Podgorici doista je priredio Jovan. Jovan mi otvara nove putove iste *misije*. Poslije Svetlanina dugoga monologa rekao sam: Dobro, napisat ću tekst.

Spomenuo sam Jovanov sprovod ili pogreb. Svetlana mi je rekla da se dogovorila s Jovanovim ocem i rodbinom da ja kao svećenik imam pogrebni obred. Znao sam što to njoj znači. Znao sam što to Jovanu znači. Ali sam istovremeno bio svjestan osjetljivosti takvog čina. Još sam se nekoliko puta čuo sa Svetlanom kako bih neizravno provjerio je li se išta promijenilo. Ne. Ona to uopće nije dovela u pitanje. Znao sam da u takvoj situaciji ne može misliti na sve. Došao sam u Podgoricu s gos. Stipom Kodžomanom. Odmah smo pošli na groblje. Rijeke ljudi. Tiha molitva uz Jovanov lijes. Pokušavam s rodbinom provjeriti tijek obreda. Rekao sam im što mi je Svetlana rekla. Osjetio sam određenu rezerviranost. Nisam znao čemu to pripisati. Tu mu je otac, djed, stričevi... Nikoga ne bih želio povrijediti. Pristupili su mi poslije i rekli da ja mogu izmoliti molitve ali su me zamolili da to ne bude dugo zbog cjelokupne situacije. Uvijek sam u neprilici kad ljudi kažu da ne bude dugo. Sada i pogotovu. Ne znam običaje. Ponio sam svoju redovničku uniformu, habit. Znao sam da moja molitva ne ovisi o uniformi. Opredivio sam se učiniti obred bez uniforme jer sam na taj način htio amortizirati moguće nelagode sa strane rodbine. Izmolio sam pogrebne molitve. Govor sam bio napisao. Iako sam se osjećao kao u bunilu, nisam htio čitati govor. Nisam znao što znači ona savršena tišina za vrijeme obreda i govora. Kurtoazni čin zbog same naravi skupa ili istinska pozornost na ono što sam molio i govorio. Ipak je bilo ovo drugo. Jovan mi je priredio „ekumenski skup“ kakav nikada bez njega ne bih mogao upriličiti. *Misija*, moja i Jovanova?!

„Ti si jedna velika knjiga koju je Bog napisao“

Nisam čuo da je netko Jovanu sugerirao da piše knjigu. To sam nisam činio. Jovan je sam izražavao želju da napiše knjigu. U tom sam ga silno podržavao, hrabrio, poticao. Znao sam da on to može. Sada kad o njemu pišem, razumijem zašto to nije učinio. Pisati je želja koja se nužno suočava s nemoću da izreče ono što sadrži. Treba vrijeme da se pomirimo s ograničenošću svoga izričaja. Ipak sam ne samo u razgovorima, već i u pismima poticao Jovana:

Dragi Jovane, nadam se da si već počeo pisati knjigu. Barem se već mota po duši. Počneš upravo onako kako ti je rekao doktor. To je lijepo da si njemu pričao. Ali ja smilim da bi ti bolje sam, kad te nitko ne pita ništa nego samo ono o čemu misliš izgovori u diktafon. I tako svaki dan, ili onda kad ti padne nešto na pamet: o sebi, o svojoj obitelji, o đedi, od tati, o sestri, o mami, o kolegama, nastavnicima, policiji, prirodi, Bogu i čovjeku, Bogu i tajni, o djeci i starijima, o proljeću i ljetu, o hodanju i traženju, o snovima i svađama, o psima i mačkama, o gorama Crne Gore, o ponosu i poniznosti, o blagosti i drskosti, o vjeri i nevjeri, o siromaštvu i bogatstvu, o suzama i pjesmi, o Krstini i Jovanu, o ljudskim očima i licu, o jutru i ustajanju, o večeri i spavanju, o ljudima u kaficima, o političarima kao ljudima, o strahovima i junaštvima, grijehu i svetosti, o svecima i klaunovima, o časnim sestrama i služenju, o Bogu u crnogorskim planinama, o Bogu na moru, u moru i zraku, o letu ptice i ljudi, o neisputovanim putovanjima, o želji da se promijenimo i teškoćama oko toga, o vatri i vodi... A koliko ćeš tek sam tema imati!!! Od knjiga mnogi žive... Njegaš je pisao usput, a ti možeš profesionalno. I nije baš red da Crna Gora ostane bez velikih pisaca... A torn se iz malena oštri. Treba početi dok si mlad, zaljubljen, dok sve pršti oko tebe, dok su misli nesređene, dok duša ne miruje, dok se tijelo budi, dok je budno i onda kada spavaš...

Ti si već ime, ime koje ti je Bog dao, koje je upisao u svoje vječnu knjigu života. To ime u ime Boga treba ispisati. Ispisati velikim slovima, u različitim bojama... Eto, Jovane, došlo mi tako da ti napišem. Nije to sređeno, i ne mora biti. Volio bih da svoja neka „čudna“ razmišljanja podijeliš sa mnom. Kažem „čudna“ razmišljanja misleći na ono što ljudi doživljavaju čudnim a možda je to samo čudesno a ne čudno...

U jednom drugom pismu poticao sam ga ovim riječima: ...Osim toga, ti si jedna velika knjiga koju je Bog napisao. Naravno, svi iz takve knjige ne znaju čitati. Možda bi mnogima mogao pomoći kad bi im tu „knjigu“ „prepisao“ na jezik njima razumljiv, tj. slovima... Duboko sam uvjeren da bi mogao napisati crnogorski bestseler koji bi i u drugim zemljama mogao postati bestseler...

Na mene je došao red da prihvatim svoju nemoć izricanja svega onoga što bih želio izreći, napisati. Jovan je bio velika „knjiga“. Tu je „knjigu“ ispisao njegov Stvoritelj. Iz

nje su čitali oni kojima je „došla u ruke“, koji su je htjeli „uzeti u ruke“. U svojoj nemoći svi se moraju zadovoljiti s tim da napišu neki nemušti sažetak te velike Knjige Velikoga Pisca. Hvala Mu za to velebno djelo.

„Sve što je ovdje razdvojeno, gore je povezano“

Dani posije Jovanova pogreba. S nekoliko strana slušam kako bi Svetlana mogla upasti u depresiju. Mislio sam da je njezino „dobro držanje“ neposredno poslije sprovoda fenomen odgode žalovanja. Povremeno smo se čuli. U njezinu glasu nije se osjećala depresija. Prošao je Božić. Pretpostavljao sam da joj najteži dan može biti Jovanov rođendan. Napisao sam joj pismo:

Sinj, 6. 1. 2010.

Draga Svetlana,

Čuli smo se prije par sati. Sada su prve minute 6. siječnja. Jovanov rođendan. Sjeo sam za kompjutor s potrebom da ti nešto napišem. Ovogodišnji njegov rođendan ne može nalikovati ni na jedan dosadašnji. Ne može se proslaviti u fizičkom druženju. No, to nije prepreka slavlju ni razlog da se ne slavi. Svjesno koristim riječ slavlje. Vjerujem da on doista preporođen slavi. Slavi s Bogom koji ga je stvorio za određeno vremensko razdoblje da bude Njegova slava na ovom svijetu te da potom vječno živi u Njegovoj slavi. Njegov život je zadobio stanje slavlja. Ne mislim da ti je to strano. Vjerujem da ti ljubav kojom si ga ljubila omogućuje sudjelovati u njegovu slavlju. Vjerujem stoga jer je tvoja ljubav prema njemu dosita bila takva da je besmrtna. Upravo kako kaže Sveto pismo da sve prolazi a ljubav vječno ostaje. Za ljubav nema granica između neba i zemlje. Nikakva svemirska udaljenost ne može otuđiti ljubav. Neka je blagoslovljen Bog koji te obdario takvom ljubavlju. Neka je blagoslovljen Bog koji je Jovana htio takvim da bude vrijedan ljubavi upravo zato što je bio obdaren ljubavi. Zato je njegov i ovogodišnji rođendan jednako stvaran kao svaki drugi. Stvaran u posve različitom izričaju. Ništa manje snažnom. Naprotiv! Svaki pokret u duši usklađen je s nebeskom pjesmom za njegov rođendan. Ako je taj pokret u duši bolan, samo će biti zvučniji. Ako je sjetan, samo će biti opojniji. Ako je raspršen, služit će za krila. Ako nedostaje usnama, dodirnut će ih svjetlo s Neba.

Ako se naručje učini praznim, zagrljaj će preseliti u dušu. Ništa manje neće biti snažan. O koliko li si blagoslovljena njegovim životom kojim ti je darovana ljubav! O koliko li si blagoslovljena njegovim odlaskom, pojasnio ti je destilaciju. I pripremio mjesto! Ne ćeš tamo prispjeti kao stranac. A za svaki put s jasnim i privlačnim ciljem čovjek smogne dostatnu energiju. I dok putuješ jasnom cilju, ne zaboravi pogledati „kroz prozor“ i lijevo i desno. Sjeti se njegove „znatiželje“ kojom je putovao ovim svijetom! Prikupi što više ovozemaljske ljepote za nebeska prostranstva. Ponijet ćeš je Jovanu kao rođendanski buket cvijeća. Uvjeren sam da je susret već sada moguć u suznim očima. Kad krenu, nemoj oboriti glavu. Podigni oči k Nebu. I sjeti se da mu je rođendan između dva datuma slavlja Isusova rođenja, Božića (25.XII. i 7.I.). Sve što je ovdje razdvojeno, gore je povezano. I Jovan je dio tog jedinstva. Nisi Jovanovim odlaskom izgubila bogatstvo kojim te je Bog obdario kad ti ga je podario. Molim Boga da se zajedno s tobom i Jovanov tata Radovan jednako osjeća obogaćenim. Vrijedne darove nikada ne zaslužimo. Oni su nam jednostavno darovani. Budite zahvalni Onom tko vam – tko nam ih je po Jovanu darovao. Bog vas blagoslovio ljubavlju Jovanova rođenja.

fra Bože

Dragi Jovane,

Sretan ti prvi rođendan za Nebo!



JOVAN JE JEDNOSTAVNO NEOBIČAN I DRAG

Jovana sam upoznala u Zagrebu. Došao je kao naš gost kome je potreban smještaj radi liječenja i postao naš veliki prijatelj i ostavio neizbrisiv trag. Taj vez, duboko nutarnji, plod je Duha Božjega koji se u Jovanu očitovao i rasplamsao.

Jovan, s mamom Svetlanom, odsjedao je kod nas u samostanu, u Zagrebu. Mi, časne sestre, živimo svoj poziv i poslanje po propisima svoje redovničke zajednice koja se zove Služavke Maloga

Isusa. Odjevene smo u redovničke uniforme, imamo svoj dnevni red molitve i rada. Jovanu, koji se prvi put susreće s nama, kao da to ništa nije bilo neobično. Pratio je naš dan i uočavao ono što mu duša traži. Svidjelo mu se što zajedno slavimo Svetu Misu i što se nekoliko puta dnevno okupljamo na zajedničku molitvu. To ga zaokuplja. O tome se raspituje i pita mamu: „Možemo li i mi verovati u 'njihova' Boga?“. Neobično i drago dječje pitanje. Naš potvrđan odgovor otvara mu put za njegova nova iskustva. Od tada nije prestajao upirati pogled „gore“ tražeći Ga.

Poslije dugog i napornog putovanja vlakom od Podgorice do Zagreba nije odlazio na odmor i spavanje nego bi najprije bile duge rasprave na neku aktualnu biblijsku temu (božićno vrijeme, korizmeno ili uskrsno vrijeme...). Npr., jednom me u božićno vrijeme upitao: „Zašto katolici i pravoslavlani slave Isusov rođendan na različite datume? Mora da je tu netko nešto 'zabrljavio', „ komentirao bi Jovan. Ili, dugi razgovori o Isusovoj muc i smrti. Isusova muka i smrt su ga strašno pogađali. „On, svemoćni Bog, mogao je učiniti da u tren sve bude drukčije, a On sve mirno podnosi“, komentirao bi Jovan. Ili pitanje uskrsnuća Isusova...Razna ozbiljno postavljena pitanja koja je teško povezati s djetetovim uzrastom i teško dati jednostavan odgovor. Jovan je imao neobično bogat duhovni svijet u sebi i puno pitanja.

S velikim poštovanjem je ulazio u crkvu, a izlazio bi natraške da što duže bude licem okrenut prema oltaru i tabernakulu gdje otajstveno stanuje Bog. Sjećam se takovog izlaska iz crkve Gospe Lurdske u Zagrebu. Bio je 11. veljače, navečer, blagdan Gospe Lurdske. Crkva je bila puna svijeta. Poslije Svete Mise svi su izlazili „normalno“, on je izlazio natraške. Izlazeći su ga gurali, a on se nije dao smesti. Pogledom je čvrsto bio povezan s oltarom, s Njim.

Kad sam jednom Jovana upitala što moli od Isusa, odgovorio mi je: „Molim ga da mi pošalje nekog anđela da me pouči i da mi kaže kakav bi trebao biti. Ja rado pitam druge i slušam mišljenja drugih, ali to su samo mišljenja. Mene zanima točno kakav je Bog i što od mene hoće. Ja bi to želeo znati, jer On je Bog i ja ga ne bih hteo povrediti.“ Zadivila sam se njegovoj molitvi i njegovu traženju.

O svojoj bolesti skoro nikada nije pričao, a o svojim duhovnim traženjima i problemima na koja je tražio odgovor i olakšanje, vrlo često.

Bilo mu je najteže kad bi u nečem majku povrijedio. Tada su nastajale teške muke i suze i dugi neutješni razgovori. Teško je sebi opraštao kad bi povrijedio one koje puno voli.

Kada bi Jovan došao na susret Prijatelja Malog Isusa (u Vepric, Mostar, Slavonski Brod, Prozor, Livno) ili na neki drugi skup koje organiziraju časne sestre, obično bi upitao: „Hoće li biti neka od naših“, misleći pri tom na časne sestre iz Zagreba, Naumovac 12.

Mi smo jednostavno „njegove časne“ a on „naš Jovan“.

Na susretu PMI uvijek su ga rado čekali. Posebno su ih zadivila njegova svjedočanstva o Isusovoj ljubavi prema svakom čovjeku, posebno čovjeku patniku. „Kad vam bude najteže, kad padnete na dno, Njemu recite i On će vas dići. I mene je Isus podigao i ohrabrio me kad mi je bilo teško, kad sam bio na dnu. On vas neće izdati. Vjerujte mu.“ Tako je Jovan svjedočio svojim vršnjacima i svima koji su bili na susretu Prijatelja Malog Isusa u Vepricu.

Jovan je volio i humor. Kad smo u Krapinskim toplicama posjetili fra Božu, koji je bio na rehabilitaciji poslije operacije kralježnice, Jovan se zanimao za njegovo zdravstveno stanje. Fra Bože, opisujući što još nije u stanju činiti, uz ostalo reče: „ Još ne mogu ni trčati“, a Jovan će na to: „ Pa, tko će da Vas ćera?“.

Jovan je zaista poseban stvor, neobičan i drag. S njim biti i razgovarati, slušati njegova razmišljanja i njegova pitanja, uvijek su izazivala čuđenje i divljenje. Odavao je malog velikog ljubitelja Svetoga, zaronjenog u dubine, a svjestan svojih ljudskih tjelesnih granica.

Činilo se da je okovan svojom nemoći, a bio je pokretnog duha koji ga je vodio gdje mnogi njegovi vršnjaci nisu mogli ni sanjati. Doživljavala sam ga kao malog mistika.

Ovo što sam napisala čini mi se da to nije ono što sam zapravo željela podijeliti s drugima i posvjedočiti o mojim susretima s Jovanom. Ovo je samo neko tepanje. Ono što je Jovan daleko je dublje od ovoga što sam riječima mogla izraziti.

Mami Svetlani i njenom Jovanu smo neizmjereno zahvalni što su bili s nama i što su nam pružili mogućnost da ih upoznamo. Svojom spontanošću i svojom životnom hrabrošću u susretanju s problemima i poteškoćama, dali su nam primjer hrabre majke – genijalke, kako ju je Jovan zvao, i djeteta koji teške situacije svoje bolesti nosi na neobično normalan način.

Jovanov duh nas i dalje veže i produbljuje naše odnose na zemlji i čežnju za nebom.

Jovane, uživaj puninu Božje blizine i gledaj Ga čežnjom koju si u sebi nosio. Misli i na nas.

(s. Sandra Midenjak)

STVOREN SI NA SLIKU BOŽJU

Kao redovnica, vjeroučiteljica, toliko puta sama razmišljam, a i govorim mojim dragim prijateljima koje mi je Bog povjerio, kako smo stvoreni na sliku Božju. Odras smog Njegove ljubavi, Njegov neponovljivi otisak kojeg je darovao ovom svijetu. On je u nama, ispunja nas svojim Duhom, svojim mirom, a mi kao Njegova ljubljena stvorenja odražavamo svu tu ljepotu i poklanjamo je jedni drugima.

Možda ovo zvuči kao neka pobožna fraza koja se često može čuti i u koju uvjeravamo jedni druge, ali upoznavajući jednu Božju sliku, jedan jedinstveni Božji otisak koji je darovan ovom svijetu, uvjerenam sam kako nam je Bog htio pokazati da tijelo, bez kojeg ništa kao ljudi ne možemo, ne mora biti prelijepo kako bi nas oduševilo i privuklo da u njemu gledamo ljepotu Stvoritelja. Jovan, gledajući ljudskim očima, svojim tjelesnim izgledom nije mogao privući previše zadivljenih pogleda, jedino možda pogleda ispunjenih tugom i žaljenjem. No, ne mogu vjerovati da su se takvi pogledi zadržavali kad bi se susreli s Jovanovim pogledom, njegovim očima iz kojih je isijavala radost, toplina i duboka mirnoća ukorijenjena u Bogu. Ova slika Božja, ovo Božje stvorenje koje je dopustilo Bogu da ga ispunim i koje je uronilo u Boga, u prvi trenutak stvaralo je zbunjenost u čovjeku, a zatim prenosilo Njegov mir.

Može se pomisliti kako govorim o nekom svecu, ali ne, govorim o običnom dječaku koji je živio svoj zemaljski život ispunjen radošću, prijateljstvom, ljubavlju, nestašlucima, školskim problemima i svim onim što bi moglo ispunjavati neki mladi život. Međutim, njegova je posebnost bila u tome što je kroz svaki ovaj dio života bio prisutan Bog. Bog kojega je iz dana u dan sve više upoznavao, na kojega se ponekad i ljubio, s kojim je najradije pričao (kako bi on rekao: „kao da ideš s drugarom iz vrtića i pričaš kako ti je bilo“), koji mu je bio prijatelj i na koncu Onaj za kojim je čeznuo i toliko Ga želio vidjeti i sjediniti se s Njim.

Uistinu, nikada jasnije i nikada potpunije nisam doživjela govor i susret sa čovjekom koji je slika Božja kao kroz ovog dječaka, ovo posebno, a opet obično stvorenje Božje. Nikada mi nije bilo jasnije što je to u meni odras Boga koji moram darivati drugima. Nikada nisam toliko razmišljala koliko čovjeka ne privlači moja vanjštinam nego ono što ja jesam i dopuštam Bogu da u meni čini. Kratko poznanstvo, kratki susreti koji su u potpunosti bili ispunjeni, navodili su me na razmišljanje o samoj sebi i onome što mogu drugima dati.

Zbunjenost, a istodobno i radost ispunjali su me dok sam čitala razmišljanja mojih malih prijatelja o Jovanu i njegovom životu. Njihov doživljaj i jačina svjedočanstva života kojeg su imali priliku samo čuti, ostavilo je duboki trag u njihovim dušama. Pomislila sam samo: to je to! Sve moje pripreme, sve kateheze u koje toliko ulažem, nisu ništa prema onome što moj život, Božja slika u meni daje i govori. To je moj dragi prijatelj mene naučio.

Nadalje, Jovanov je život s Bogom bio svjedočanstvo sjedinjenja Boga i čovjeka u Euharistiji. Tolika čežnja za sjedinjenjem i tolika snaga života ispunjenog živim Bogom, koji niti u crkvi nije mogao okrenuti leđa živom Bogu u tabernakulu, nego je išao natraške upirući svoj pogled u neizmjernu Toplinu i Snagu koja mu je darovala „zdravi život“. U tom trenutku nije trebao ničiju pomoć i koračao je sigurno unatrag, znajući prema kome je usmjerio svoj pogled i da se tada ništa ne može dogoditi. U tom trenutku ni jedna tjelesna bolest nije zapreka u sigurnosti hoda duše. Razmišljajući o ovim njegovim svakodnevnim kretnjama, koje možda nisu izgledale važne ili su nekome bile smiješne, uočavala sam ono u što vjerujemo, a ponekad kao ljudi teško prihvaćamo, a to je da je On uistinu uvijek tu, da je živ i dariva nam se u Euharistiji. Čovjek je uistinu ispunjen Bogom i osjeća ga u sebi, ako Mu dozvoli da se nastani u njemu i ispuni ga sobom. Euharistija je tajna i blizina neizmjernog Boga koja je u potpunosti ispunjala Jovanov život. To je vrelo na kojem se on napajao i živio svoju sliku Božju.

U ovom svom malom osvrtu na ovaj, ljudskim očima gledano, kratki život, ali u Božjim ispunjen i vječan, ne mogu ne spomenuti jedno kratko razmišljanje ovog dragog stvorenja. Kad se vratio s jednog sprovoda, bio je ljut i nije prihvaćao plač ljudi koji su bili na sprovodu. Rekao je kako dijete kad se rodi plače jer je izgubilo sigurnost i nije više u majčinoj utrobi koja mu je bila sve, a svi oko njega se smiju i radosni su. S druge strane, čovjek kada umre, njemu je lijepo i on je našao svoj mir, a svi oko njega plaču i teško im je. Nije mu bilo jasno kako to ljudi ne razumiju, a za njega, koji je imao sigurnost Vječnoga koji će ga pozvati u svoje Kraljevstvo, to je bilo tako jednostavno. Uistinu, velike misli malog čovjeka zrelog u vjeri.

Ove misli su me ispunile onog trenutka kad sam čula kako je Jovanov zemaljski život završen i kako je slika Božja koju je on nosio doživjela sjedinjenje s Bogom, a u nama ostavila neizbrisiv trag o kojem često govorimo i osjećamo blizinu i ispunjenje duše.

Njegovo traženje, njegove čežnje doživjele su susret s jedinom Ljepotom i jedinim Mirom na čiju smo sliku stvoreni i čiju Ljubav nosimo, rastemo u Njoj i dijelimo je s drugima.

Zahvaljujem Gospodinu na Njegovoj slici u ovom divnom stvorenju koje Ga je odražavalo u ovom svijetu i bilo Njegov glasnik radosti koja je moguća u životnim patnjama samo ako se prepustimo Ljubavi i ljubimo je.

s. Jelena Marević, SMI

TEBI, DRAGI JOVANE

Dragi moj Jovane,

Želim ovim putem obnoviti moje uspomene na tebe. Kada smo se prvi puta susreli u Zagrebu, bio je dostatan jedan pogled: oči u oči, da se zavolimo te zajednički dijelimo ljubav, patnju i bol. O patnji i boli nisi puno pričao. Bio si pun pitanja, a najvažnije pitanje koje te mučilo bilo je o Bogu.

Promatrajući nas i naš molitveni život, pitao si jednog dana mamu: „Mama, da li i ja smem verovati u njihovoga Boga?“ Mama je uvijek prema tebi bila velikodušna, pa te nije ni ovdje sprečavala u tvojim željama. Od tog prvog pitanja nizale su se razne teme o Bogu. Tvoj Bog je tebi bio sve: tvoja snaga, tvoja jakost, sreća i ljubav. Sretna sam što si imao pravog prijatelja i duhovnika fra Božu, koji te vjerno pratio na tvom životnom putu.

Jovane, duboko mi se usjekao u srce onaj dan kad smo bili u bolnici Dubrave. Toga dana podnio si boli koje se ne mogu opisati riječima. Nakon toga tvoja mama i ja, u želji da te razveselimo, odvele smo te u zoološki vrt. Šetajući i promatrajući životinje, najednom si stao, pogledao me svojim blagim očima i upitao me: „Teta Krucifiksa, kakav je Vaš odnos s Bogom Ocem“? Moram priznati kako si me ovim pitanjem zatekao i naveo na razmišljanje. No, ubrzo sam ti odgovorila: „Jovane, ja u ljubavi razgovaram s Isusom, pa Ga zamolim da On moje molitve prenese Bogu Ocu.“ Tvoj komentar je bio: „E, teta Krucifiksa, baš Vam hvala. Tako Vam je i kod mene.“

Jedno vrijeme si sanjao kako ćeš postati fra Jovan i onda nama, svojim časnim sestrama, podijeliti zaduženja. Svaka je dobila po neko zaduženje, samo sam ja ostala bez dužnosti. Na moj upit: „Jovane, koja će moja dužnost biti“, odgovorio si: „Vama bi poverio svoju „genijalku“- mamu.“ Bila sam ponosna što si meni povjerio svoju „genijalku“, te ste od toga dana bili posebno prisutni u mojim molitvama.

Puno je toga što bi se moglo izreći, ali nije lako naći riječi koje bi mogle opisati naše susrete i razgovore. Svaki je bio uistinu poseban i ispunjen Bogom, ali kad želim o njima govoriti, osjećam koliko je teško riječima izraziti dubinu i ljepotu razgovora koje je čovjek s tobom imao. Možda tek sad osjećam koliko je teško iznijeti dubinu razgovora koju si ti, kao dijete, vodio s nama odraslima i u kojima smo se i sami nekada teško snalazili.

Bila sam ponosna što si mi nekad povjerio neke svoje tajne. I sada ih čuvam u svom srcu i razmišljam o njima, te pokušavam naći odgovore na tvoje upite kad se ponovo susretnemo na nebu, ali mislim da će nam tada sve biti jasno i neće trebati puno govoriti, nego će biti dovoljan pogled oči u oči.

Do susreta u vječnosti, voli te tvoja teta Krucifiksa

Moje sjećanje na Jovana!

Jedne travanjske večeri 2001.godine, krenuli po malog Jovana i njegovu mamu Svjetlanu u zračnu luku Pleso u Zagrebu, gdje su trebali stići zrakoplovom iz Podgorice.

I tada se pojavio naš mali Jovan, istina sav u ranama, teško hoda i pomalo nas čudno gleda a i mi njega. Naime dok sam ga vidjela znala sam o kojoj se bolesti radi jer sam zdravstveni radnik i shvatila sam kolika je to bol možda najviše za njegovu mamu jer se Jovan, čini se jako dobro nosio s njom!

U autu Jovan pun pitanja a mi pokušavamo odgovarati barem na ono što smo mogli i znali i shvatila sam da se radi o jednom doista posebno nadarenom djetetu i inače posebnom djetetu!

Jovan je tada ostao u našoj zajednici nešto oko dva tjedna jer je operirao rukice u bolnici u Zagrebu, što je doista hrabro sve podnio. Divile smo se i Jovanu i njegovoj hrabroj mami Svjetlani na upornosti, posebno smo se divili kako su bili toliko duhoviti u ovoj patnji, spremni na sve pobjede i često puta su i nas sestre nasmijavali svojom duhovitošću.

Ono što posebno želim istaknuti da osobno u mom životu, mjerim vrijeme koje sam živjela prije nego što sam upoznala Jovana i poslije Jovana, jer on je unio nešto u moj život i u živote naših sestara što nikada ne možemo zaboraviti. Bio je pun pitanja i traženja, a posebno pitanja vjerskog karaktera, a često puta su nas njegova pitanja i razmišljanja ostavljala bez daha jer su bila puna životnih poruka i odgovora kao da je postigao visoki studij teologije i filozofije. Mi u zajednici često puta ponavljamo njegove riječi, i svaki put kao da ih prvi put čujemo.

Naša zajednica je ostala trajno duhovno povezana kako s Jovanom, tako i s njegovom dobrom i hrabrom majkom Svjetlanom, kojoj smo se uvijek divili na hrabrosti i bezgraničnoj brizi i požrtvornosti oko njenog i našeg Jovana, a on bi samo nama rekao "Moja je majka genijalka..." i mnogo još toga, što samo nebo zna.

Nikada se nisam usudila pred Jovanom govoriti o njegovoj bolesti kao patnji jer mi se činilo da bi ga to povrijedilo, jer on se nikada nije potužio i uvijek je funkcionirao kao da je najzdraviji i o svojoj bolesti kao teškoći naprosto nikada nije govorio, jednako tako kao i njegova mama Svjetlana.

I što reći na kraju: Mislim da nas je sve koji smo imali privilegiju upoznati Jovana, susret s njim duhovno i ljudski obogatio u svakom pogledu i duboko sam uvjeren da nas sve prati iz neba a ponajprije njegovu dragu mamu Svjetlanu koja je doista svoj život posvetila samo svom dragom Jovanu! Mnoge današnje majke bi se mogle ugledati u nju, u strpljivom podnošenju svih križeva u životu pa i ovog, čini mi se za majku najgoreg.

Vjerujem, dragi naš Jovane da iz neba sve nas pratiš i svima nam pomažeš da možemo strpljivo podnositi svoje životne križeve. Sam ne zaboravi da te puno volimo ...!

Zagreb, 11. kolovoza 2010. g.

Sestra Maria-Ana Kustura

Služavka Malog Isusa

Posjet tete Svetlane našoj školi



Prije dva tjedna ugodno nas je iznenadio posjet tete Svetlane. Ona je majka preminulog Jovana, dječaka neustrašive vjere. Došla je u Split u OŠ „Marjan“ samo da vidi nas – učenike šestih i sedmih razreda. Htjela nam je mnogo toga reći, ali suze su je preduhitrile. Suze radosnice. Više puta nam je ponovila da se njena zahvalnost ne može opisati riječima.

Pisma utjehe uvezana u jednu knjigu, koja smo izradili na satu vjeronauka, znače joj mnogo. I premda Jovan više nije s nama na ovom svijetu, bio nam je bliži nego ikad prije. Njegova nam je majka prepričavala razne zgode iz njegova života. Upoznali smo ga kao osobu koja je vedra i bezbrižna, u neku ruku neodgovorna, a opet hrabra. Jako je volio svoju majku. Čak je bio i zaljubljen i volio jednu curu. Uza sve probleme, trenirao je karate. Sve to, pa i mnogo više, saznali smo o njemu. Teta Svetlana ga je odgojila tako da čašu uvijek gleda napola punu i da sve što želi u životu, može postići. Tako je i bilo.

Na kraju nam je pročitala neke njegove radove. Svaki je bio na svoj način poseban, ali u svakome je bila izrečena potreba da svi ljudi budu sretni. Nakon dva školska sata, teta Svetlana je otišla.

Ostavila nam je primjer osobe koja nikad nije posustala u vjeri i koja je za razliku od nas uz sve boli i brige bila sretna. Ostavila nam je Jovana za primjer.

Anđela Jeličić, 7a
OŠ „Marjan“, Split





Jovanov život

Osoba o kojoj ćete čitati nadalje, unatoč svim teškim uvjetima, živjela je svoj život punim sjajem i blistala svojom čvrstom vjerom prema našem Ocu i Stvoritelju, dragome Bogu.

Osobi je ime Jovan. Bio je 15 godina star, imao je 15 godina savršenog života. Imao je samo majku. To ne bi bilo čudno da nije bolovao od kožne bolesti, koja ga je dovela do najgore stvari u životu – smrti. Ali eto, nećemo o tome, jer ni on nije volio na takav način o tome pričati, naprotiv, živio je život kao da to ne postoji. Upoznao sam ga preko snimke, gostovao je u jednoj radio emisiji. Nisam baš puno pratio, ali sam zapamtio jedno što mi je probudilo znatiželju i zanimanje za Jovana. Voditelj ga je pitao koja mu je omiljena knjiga, a nimalo se ne nadajući dobio odgovor - „Biblija“. Tražio je kratki odmor da dođe sebi. Iskreno, i ja sam ostao zapanjen! I tako, malo po malo, divio sam mu se sve više i više.

Bio je tako vjeran i odan Bogu. To se ne može opisati. U životu mu je glavni bio Bog i vjera u Njega. Svaki dan se molio za „lijepi“ život koji je imao. Nije mogao podnijeti ništa protiv Boga, tj. bilo čega što je vezano uz vjeru. Kad je bio na pričesti, sjedio je kraj djevojčice. Svako malo bi prigovorio majci da ju makne od njega. Kad ga je pitala zašto mu smeta, odgovor je bio: „Cijelo vrijeme govori kako joj je dosadno i čeka kolače!“ Kolika je ta ljubav prema Njemu ako i takva „mala sitnica“ toliko puno smeta? Po ovome izgleda čovjek kojemu je Bog doslovno SVE, ali varate se. Inače je bio ustrajan u svom cilju. Unatoč tome što je bio Crnogorac, pravoslavne vjere, priznavao je sva obilježja katoličke vjere, tj. nauk Katoličke Crkve.

Trenirao je karate. Ovo sigurno nikada ne biste vjerovali! Dijete kao on trebalo je ležati u krevetu, a on je imao snage trenirati karate i još dosta drugih stvari. Na prve satove je redovno kasnio 15-tak

minuta. Majku je to čudilo jer ga je dovezla ispred škole na vrijeme. Na pitanje učiteljice zašto kasni odgovorio bi: „Đe gori?!“

Kad smo dobili vijest da je njegovo srce prestalo kucati, svi smo se skamenili. Nadamo se da ga je Bog uzeo s dobrim razlogom, jer on je bio jednostavno jedinstven. Nakon sveg njegovog samopouzdanja i svega što je bio, ostat će mi zauvijek u sjećanju, a dodatno mi ga je zaokružio majčin posjet i njena priča o zadnjim danima njegovog prekrasnog života. Zbogom Jovane, do vječnosti!

Toni Lekić 7a
OŠ „Marjan“, Split

Jovanov život

Prvi put kad mi je časna pokazala slike, pomislio sam: jadan dječak, žao mi ga je... Ali, kada je časna počela pričati o njemu, shvatio sam da smo ustvari mi jadni i da nas treba žaliti, jer je to dijete bilo toliko blizu Bogu, toliko je Isus djelovao kroz njega, da se svi mi možemo posramiti.

Jovan je imao tešku bolest kože i često je išao na operacije. Doktori mu nisu prognozirali da će toliko preživjeti, tako da je svaka operacija bila riskantna za Jovanov život, ali mu Isus nije dozvoljavao da otiđe s ovoga svijeta. Jovanova majka Svetlana učila je od Jovana o vjeri, kao i mnogi drugi. Po pričama časne Jelene kao i Jovanove majke, Jovan je činio mnoga dobra djela. Meni je najfascinantnija bila njegova molitva sa Isusovom glavom u rukama. Nikome nije dao da ga smeta u molitvi. Govorio je kako bi volio doživjeti kliničku smrt da upozna Isusa, pa da nam može sve ispričati. Jovan je jako ispunio moj život jer sam shvatio da i najteže bolesti i najveći problemi čovjeka ne mogu udaljiti od svoje vjere i Isusa Krista. Naučio me da osim našeg tijela postoji nešto puno važnije, naša duša.

Sandro Đonlić, 7b
OŠ „Marjan“, Split

Jovanov život

Prvi sam put vidio Jovana na televiziji u nekoj emisiji. Mislim da je tada imao oko desetak godina. Kada sam ga gledao i slušao, osjetio sam i vidio jako pozitivnu energiju i sreću koja je iz njega zračila. Uz svu svoju bolest, Jovan je to ignorirao i bio je s Bogom. Bog mu je pomogao da sve te teške muke preživi i davao mu je snage. Časna nam je često govorila o njemu, a ja sam pažljivo slušao. Bio je jako pametan dječak i iznenadilo me kakve je dubokoumne rečenice i riječi govorio. Jovan i je i nije bio poseban dječak, ali je čvrsto vjerovao u Boga i Bog u njega. Na neki način neke dane i u nekim situacijama mi je bio i uzor. Često sam razmišljao o njemu. Njegova mama mu je

davala podršku u svemu, ali se i brinula o njemu. Bio je odličan učenik u školi. Posebno me nasmijalo kad sam čuo da je rekao da je Dravinova teorija laž i glupost i da on vjeruje kako je samo Bog stvorio zemlju i čovjeka. Svi mi vjernici to vjerujemo, ali ipak sam se nasmijao i obradovao.

Za njega i za njegovu mamu smo radili pisma potpore i ja sam se osjećao ponosno kad smo to radili. Na jedan način je kroz svoj život učio i mamu kako treba živjeti. On je nama bio čovjek – dar, jer smo kroz njegovu muku mogli uvidjeti pravu ljubav Boga i pravu ljubav prema Bogu. Nažalost, nisam imao tu čast da ga upoznam ili da upoznam njegovu mamu.

Roko Glavinović, 7b
OŠ „Marjan“, Split

Jovan

Jovan je na prvi pogled drugačiji od svih nas, ali zapravo je isto veselo, radoznalo, živahno i osjećajno dijete kao i svi mi. Jovan je imao rijetku kožnu bolest, ali na sreću ta mu bolest nije u potpunosti određivala život. Ja, na žalost, nikad nisam imala priliku osobno upoznati i rukovati se s tim „čudom od djeteta“, ali sam čula jako puno priča, pogledala fotografija, te doznala većinu zgoda iz njegovog života, pa imam osjećaj da sam ga dobro poznavala. Ipak, imali smo nešto zajedničko, a to je vjera u Boga. Jovan je vjerovao u Boga i bio predan Njemu sve do posljednje sekunde svoga života. Nikad nije zaobilazio katoličke susrete i okupljanja. Jovan je bio jako dobro i pažljivo dijete, ali najbolju zabavu bi našao sa prijateljima u karateu. Njemu je ta bolest zadavala mnoge probleme i muke, premda bi ih oni i njegova majka Svetlana svladali samo tako što bi se „restartovali“.

Gospođa Svetlana je zasigurno bila najveća potpora u životu njenog sina. Bila je posebna jer mu nije ništa zabranjivala, nego baš suprotno, sve mu je dozvoljavala i svi se slažu kada se kaže da je Jovan svoj život živio „punim plućima“, tj. da ga je maksimalno proživio. Ja sam osobno bila jako iznenađena, možda čak i šokirana kada sam čula kako on to sve proživljava, te sam tek onda shvatila našu nezahvalnost i bezobzirnost jer od malih problema činimo „cirkus“, a zapravo nismo ni svjesni što su to pravi problemi. Eto, opet smo prvo promislili kako smo mi loši, a ne kako je Jovan dobar, ali ne znam što reći, osim da našem Jovanu zahvalimo što nas je naučio vrijednost i cijenu života i uživanja u naizgled malim, ali zapravo najvećim bogatstvima koje možemo dobiti, a poznatije je pod nazivom zdravlje. Taj poseban dječak zaslužuje i zasigurno dobiva posebno mjesto u našim srcima i spremljen je tako duboko da ćemo se do kraja života sjećati tog predivnog bića.

Zahvalna sam Bogu, časnoj gospođi Svetlani i svim drugima koji su nam pružili priliku da upoznamo to predivno i plemenito biće, o kojem će se zasigurno još dugo pričati kao dječaku-heroju.

Lara Rogošić, 7c
OŠ „Marjan“, Split



“ZBOG NJE CESTO NIJESAM ZASPO”

JOVAN, JOVANA JE TEŠKO OPISATI U MALO RIJEČI. ON JE ZAISTA BIO JEDNO POSEBNO BIĆE!

NA PRVI POGLED SAMOZATAJAN, ALI VRLO BRZO OTKRILA SAM DA JE VEOMA VESEO, KOMUNIKATIVAN, NI MALO SRAMEŽLJIV I JAKO SIMPATIČAN!

JOVAN I JA UPOZNALI SMO SE U LONDONU. TADA SAM JA IMALA SEDAM, A ON ŠEST GODINA. OBOJE SMO DOŠLI U LONDON ZBOG OPERACIJE RUKU. IAKO JE OD TADA PROŠLO VEC DESET GODINA, SVEGA SE KRISTALNO JASNO SEĆAM I UVJEK ĆU TO PAMTITI.

TAMO SMO CIJELO VRIJEME BILI ZAJEDNO: U BOLNICI, U HOTELU POKRAJ BOLNICE U KOJEM SMO PROVODILI VEĆINU VREMENA, U ŠETNJISVUGDJE!!!

JAKO BRZO SMO SE SPRIJATELJILI, DRUŽILI SMO SE, PRIČALI, SMIJALI, IGRALI RAZGLEDAVALI GRAD.

JOVAN SE TADA ZALJUBIO U MENE I VRLO OTVORENO ME PITAO HOĆU LI BITI NJEGOVA DJEVOJKA?

MENI JE TO BILO SIMPATICNO I DRAGO, ALI SAM HTJELA OSTATI PRI TOME DA BUDEMO PRIJATELJI! TAKO DA TO NIJE OMELO NASE DALJE DRUŽENJE.

SJEĆAM SE DA MI JE JEDNOM TRAŽIO DA GA NACRTAM SA CRVENOM KOSOM. KADA SAM TO UCINILA, REKAO JE DA MU SE JAKO SVIĐA I DA ĆE TO DATI UOKVIRITI KADA SE VRATI KUĆI.

I AKO SMO U LONDONU BILI MJESEC I POL, VRIJEME JE JAKO BRZO PROŠLO ,TE JE DOŠLO VRIJEME ZA RASTANAK.

JOVAN I NJEGOVA MAMA SU OTISLI KUĆI PAR DANA PRIJE NAS .

KADA SMO SE RASTAJALI, RAZMJENILI SMO BROJEVE TELEFONA JER SMO SE HTJELI I DALJE ČUTI.

I AKO SMO TADA BILI U RAZLIČITIM DRŽAVAMA, NASE PRIJATELJSTVO SE NIJE PREKINULO. ČESTO SMO SE ČULI PREKO SMS PORUKA I TELEFONSKIH RAZGOVORA.

UVJEK ĆU PAMTITI KOLIKO JE JOVAN BIO ROMANTIČAN.

SLAO MI JE ROMANTIČNE STIHOVE PREKO SMS-OVA. JOŠ UVJEK SE SJEĆAM JEDNE.

OVAKO JE GLASILA:

TACNO U PONOĆ KAD KAZALJKE SE SKLOPE, UMJESTO AMEN, REĆI ĆU IME
TVOJE

I TISUCU MILJA DA SI DALEKO, ZNAJ DA TE VOLI I ČEKA NETKO!!

BILO IH JE JOŠ DOSTA , ALI IH JA NAZALOST NISAM ZAPAMTILA. OVA MI JE POSEBNO OSTALA U SJEĆANJU!!

NIKADA NEĆU ZABORAVITI NAŠA DOPISIVANJA PREKO MOBITELA KOJA SU ČESTO ZNALA TRAJATI SATIMA. TO MI NIKADA NIJE MOGLO DOSADITI.

UVJEK SMO SI SLALI ČESTITKE ZA BLAGDANE I ROĐENDANE. NAKON PAR GODINA SMO SE PONOVO VIDJELI U ZAGREBU, KADA SU ON I NJEGOVA MAMA BILI U POSJETI KOD ČASNIH SESTARA U SAMOSTANU. SJEĆAM SE DA MI JE TADA POKLONIO JEDAN LIJEPI PARFEM, KASNIJE SMO SE OTIŠLI POMOLITI, ZATIM SMO SE SLIKALI, TE SMO SE POZDRAVILI.

I DALJE SMO SE NASTAVILI ČUTI.

JEDNOG DANA SMO DOBILI POZIV OD NASE UDRUGE U ZAGREBU DA DODJEMO NA NEKAKAV SUSRET I SASTANAK.

JA SAM PITALA JOVANA HOĆE LI I ON DOĆI?

ON JE ODGOVORIO DA ŽELI DOĆI SAMO DA MENE VIDI, NA ŠTO SAM JA REKLA DA BIH I JA NJEGA VOLJELA VIDJETI. TADA SMO SE DOGOVORILI DA ĆEMO SE OPET NAĆI U ZAGREBU.

BILI SMO JAKO NESTRPLJIVI I BROJALI SMO DANE DO NAŠEG PONOVOG SUSRETA.

DUGO SAM RAZMISLJALA ŠTO BIH MU POKLONILA I NAPOKON SAM ODLUČILA DA ĆU MU, BUDUCI DA JAKO VOLIM CRTATI, POKLONITI JEDNU SLIKU, KOJU SAM NACRTALA ZA NJEGA. NACRTALA SAM MA RIBU JER JE TO VEZANO ZA MOJ KRAJ, BUDUĆI DA ŽIVIM NA OTOKU PAGU. NAPOKON JE DOŠAO I TAJ DAN KADA SMO SE TREBALI OPET VIDJETI.

JA I MAMA SMO PUTOVALE AVIONOM I BILA SAM JAKO UZBUĐENA. KADA SMO SLETJELI I BILE NA AERODROMU, JOVAN ME JE NAZVAO I PITAO JESMO LI STIGLE, TE JE REKAO DA SU ON I NJEGOVA MAMA VEĆ STIGLI I ČEKAJU NAS U HOTELU.

ČIM SMO STIGLE U HOTEL, IŠLE SMO IH POTRAZITI.

NAŠLI SMO SE U NJIHOVOJ SOBI. TAMO SU BILI ON, NJEGOVA MAMA, BAKA I NEKOLIKO ČASNIH SESTARA.

NAŠ SUSRET JE BIO JAKO SRDAČAN I SVI SMO BILI SRETNI DA SE PONOVO VIDIMO. IZMENJALI SMO POKLONE.

JOVAN MI JE POKLONIO CD SA PJESMAMA KOJE SVE NOSE NAZIV MOG IMENA-KRISTINA, KOJEG JOŠ I SADA IMAM.

CUVAM I DVIJE ČOKOLADE KOJE MI JE POKLONIO SA NATPISOM "VOLIM TE" I "SAMO TI". TI DANI KOJE SMO PROVELI SKUPA VRLO SU BRZO PROŠLI, ALI BILO JE JAKO, JAKO LIJEPO.

TADA NISAM NI BILA SVJESNA , DA JE TO ZAPRAVO NAS POSLJEDNJI PUT DA SE VIDIMO. NARAVNO, KADA SMO OTIŠLI KUCI I DALJE SMO SE NASTAVILI ČUTI.

NAKON NEKOG VREMENA SMO SE POČELI MANJE CUTI. JA BIH GA PONEKAD NAZVALA ILI POSLALA SMS PORUKU, ALI ON NIJE ODGOVARAO NA POZIVE I PORUKE, PA SAM SE POCELA BRINUTI DA MU SE NIJE NEŠTO LOŠE DOGODILO.

NAKON TOGA, KADA SAM OTIŠLA U ZAGREB NA NEKI PREGLED, SAZNALA SAM DA JE JOVAN VEC DULJE VREME U BOLNICI JER MU SE POGORŠALO STANJE SA KOŽOM.

ODLUČILA SAM MU NAPISATI I POSLATI PISMO PODRSKE.

KADA SE VRATIO IZ BOLNICE ČULI SMO SE PREKO FACEBOOK-a, REKAO MI JE DA JE SADA BOLJE I DA JE BIO S MAMOM NA IZLETU.

TADA SMO SE POSLEDNJI PUT ČULI.

NAKON NEKOLIKO MJESECI, JEDNE VEČERI NAZVALA NAS JE GOSPOĐA VLASTA IZ UDRUGE I REKLA NAM JAKO TUŽNU VIJEST.

JOVAN JE UMRO.

JA NA POCETKU NISAM MOGLA VJEROVATI I PITALA SAM SE KAKO, ZASTO...NAKON NEKOG VREMENA SAM SHVATILA DA GA STVARNO VIŠE NEMA.

I AKO VIŠE NIJE TU S NAMA NA ZEMLJI, UVJEK CE IMATI POSEBNO MJESTO U MOM SRCU, JER JE BIO MOJ PRIJATELJ I PUNO MI JE ZNAČIO U ZIVOTU.

IMAM PUNO USPOMENA NA NAŠE PRIJATELJSTVO I NJEGA.

KADA GOD GA SE SJETIM, ODEM NA FACEBOOK I GLEDAM NJEGOVE SLIKE I NAŠE STARE PORUKE.

ZNAM, I AKO VIŠE NIJE TU DA ĆE UVJEK BITI UZ MENE I ČUVATI ME S NEBA, DOK SE JEDNOG DANA OPET NE SRETNEMO.

KRISTINA



**Riječ sjećanja prof.Veselina Piletića trenera
karate kluba „Peking” na Jovana Popovica
nosioca zvanja majstor karatea 1. dan**

Molitva predstavlja početak svakog treninga u karate klubu „Peking“. Jačanje ljudskog duha predstavlja osnovni ulog jačanja ljudskog tijela. U našem klubu posebnu pažnju posvećujemo vaspitanju djece. Slika djece koja na početku treninga sjede sa rukama spojenim za molitvu predstavlja početak njihovog puta ka samospoznaji.

Stanje pobjede je stanje duha. Pred svima njima je ova rečenica.

Tokom vremena svako od te djece nastojaće da razumije riječi ove rečenice. Neko će na putu ka sebi napredovati manje, a neko više, neki od njih će biti vrhunski sportisti, dok drugi neće uspjeti da ostvare vrhunske rezultate, mnogi će i prestati da se bave sportom, pa ipak niko od njih neće zaboraviti vrijeme tokom kojega su u karate klubu „Peking“ učili da budu vaspitani, vrijedni, hrabri, mirni, humani i časni ljudi.

Događa se da drugovi i drugarice naših malih karatista dođu da gledaju svoje prijatelje dok oni u sali treniraju. Mnogi od tih malih posjetilaca i sami kasnije postaju članovi našeg kluba, i vrijedno treniraju. Jedne večeri u naš klub je došao jedan mali dječak, koji je sa velikom pažnjom pratio rad sve djece. Ja sam kao trener organizovao rad, trening je već tridesetak minuta imao svoj uobičajni tok. Dok bi druga djeca koja su pratila trening-čas gledali u telefon, čas u sat, okretala se bez mogućnosti da duže od nekoliko minuta sjede mirno, ovaj dječak je svo vrijeme sjedio mirno i pratio rad djece u sali. Prišao sam tom dječaku sa namjerom da porazgovaram sa njim.

-Da li ti voliš karate?

-Da, ja karate volim najviše na svijetu.

Način na koji je to dijete izgovorilo te riječi nije mi kao treneru dozvoljavao da sumnjam u njegove riječi.

- Da li bi ti volio da treniraš ovaj sport?

To dijete kao da je jedva dočekalo to pitanje, okrenuo se ka meni.

Gledao je u mene kao da iskazuje i čuđenje i radost zbog pitanja koje sam mu postavio. Usmjerio je pogled ka djeci, a nakon nekoliko sekundi ponovo se okrenuo ka meni.

-Da, volio bih da treniram karate.

-Kako se zoveš? .

-Jovan.

Tokom mog dugogodišnjeg rada u sportu naučio sam da procijenim mogućnosti svakog djeteta, svakog sportiste koji trenira u našem klubu. Moja procjena je bila da razgovaram sa izuzetno inteligentnim djetetom. Dok su trenirali pojedina djeca su se često okretala ka Jovanu koji je na rukama imao neku vrstu zavoja. Jovan je sjedio na stolici koju sam donio za njega, i u tim trenucima ja sam stajao pored njega i upućivao djecu šta i kako da treniraju. Jovan je samo pažljivo pratio njihov rad.

Nijesam mogao da znam koja je priroda problema koji to dijete ima sa rukama i kožom, jer sam vidio jedan broj manjih ranica po njegovom vratu. Jedino što sam jasno vidio jeste da na toj stolici sjedi dijete sa velikom duhovnom snagom.

-Jovane, ako zaista voliš ovaj sport dođi da vježbaš u naš klub.

-Treneru, ja puno volim karate.

-Ja tebe pozivam da dođeš da vježbaš, a kada dođeš na taj prvi trening sva ova djeca će tebe aplauzom pozdraviti.

Nikada ne mogu zaboraviti lice toga djeteta, njegov pogled kada je čuo moje riječi. Čuđenje kao da je ustupalo mjesto radosti u duši toga dječaka, i on učinilo mi se kao da nije znao šta će prije da uradi, da skoči sa stolice i poviče ura ili da se zaplače, umjesto toga samo se tihim glasom zahvalio. Na kraju treninga Jovan je izašao sa ostalom djecom iz fiskulturne sale Osnovne škole „Savo Pejanović“.

Nakon Jovanove posjete u redovnom terminu treninga te večeri, djeca su vrijedno trenirala i trening završili vježbom meditacije i molitvom. Nakon treninga neko od djece me je zamolilo da izađem ispred sale, jer je neko od roditelja želio da razgovara sa mnom. U hodniku me je dočekala gospođa koja se predstavila kao majka malog dječaka Jovana koji je bio naš gost u sali. Pozdravio sam gospođu Svetlanu Popović sa poštovanjem. Rekla mi je da njen sin Jovan ima veliku volju da trenira karate, ali da on ima epidermolizu bulozu. Njen sin insistira, moli je da mu dozvoli da vježba, ljekari su joj rekli da ukoliko Jovan ima volju da vježba, da bi to bilo i veoma korisno za njegovo zdravlje. Problem je bio u tome govorila mi je tada Jovanova majka, što se on sporije kreće, i što zbog prirode bolesti ne podnosi udarce. Ipak njegova volja je toliko jaka da je ona morala doći, da me pita da li on može da počne da vježba karate.

Gospođi Svetlani Popović sam tada pored ostalog rekao da je Jovanova volja da trenira njegov božji dar, i da ću mu ja kao trener pomoći da taj dar prihvati kao božiju milost, i da Jovan jača svoj duh i organizam u cjelini sa ciljem da se što bolje, uspješnije, hrabrije i odlučnije bori protiv teške bolesti. Pozvao sam Jovanovu majku da dovede svoje dijete na sljedeći trening.

Očekivao sam sljedeći trening da vidim Jovana, da je došao da trenira u našem klubu. I zaista u vrsti među djecom, stajao je te večeri obučen u bijelom kimonu i Jovan Popović. Svi su kao vojnici stajali u stavu mirno, u vrsti koju su predstavljali pametna i hrabra srca onih koji će biti budućnost ovoga

sporta, ovoga grada i naše lijepe Crne Gore. Tu su bila djeca iz svih društvenih staleža, i bogati i siromašni, i oni koji su bili dobrog zdravlja, i oni koji nijesu imali najbolje fizičko zdravlje, stajali su ravnopravno pred bogom, pred sobom i preda mnom koji sam bio samo trener i pedagog, koji ima cilj da ih uputi da koračaju putem ka sebi.

Pozdravio sam svu djecu i obavijestio ih da je večeras naš klub dobio novog člana, jedno izuzetno pametno i dobro dijete, koje i pored toga što ima neke fizičke teškoće, on ima snagu volje da hoće da trenira karate. Snaga volje koju ima Jovan, predstavlja najvažniji izvor snage za svakog vrijednog karatistu. Pred svom djecom iskazao sam svoju radost što postoji dijete sa tako jakom voljom za radom. Pozvao sam Jovana da istupi korak naprijed, a onda smo ga ja i sva djeca aplauzom pozdravili. Prišao sam mu i poklonio se pred njim. Jovan je uzvratio poklonom kao da je on karatista koji već godinama trenira. Iako se borio da ne pokaže, gledajući u mene a onda u djecu, nije mogao da sakrije svoj ponos i svoju radost zato što je počeo da ostvaruje svoj san da bude karatista. To je bio prvi trening dječaka Jovana Popovića u karate klubu „Peking“.

Ja sam bio ponosan što je Jovan došao kod nas, da bude član našeg sportskog kolektiva. Vjerovao sam da će Jovan, snagom svoje volje za radom pokazati svoj drugoj djeci da snaga duha predstavlja glavni izvor svake snage koju ljudsko biće može da ima.

Jovan se vremenom zbližio sa djecom i kao što su svi oni postali prijatelji njemu, tako je i Jovan postao prijatelj svima njima. Iz treninga u trening Jovan je učio osnovne principe i tehnike karatea. Da bi savladao osnovne tehnike karate sporta, Jovan je ulagao mnogo veći napor od ostale djece. Već nakon nekoliko mjeseci on je prijatno iznenadio mene, i sve koji su bili prisutni u sali. Tokom zadnjeg dijela treninga sva djeca su se borila da ostvare pobjedu u vježbi za jačanje trbušnih mišića koju sam ih uputio da rade. Svi su ležali leđima na parket, ispravili su koljena i podigli stopala iznad parketa pod uglom od četrdeset i pet stepeni. Cilj je bio da svi počnu zajedno vježbu, dok dobijemo pobjednika, onoga karatistu ili karatistkinju koji će uspjeti da duže od svih radi tu vježbu. U sali je te večeri bilo trideset i pet djevojčica i dječaka. Svi su imali volju da tokom ove vježbe budu pobjednici.

Vremenom jedno za drugim tridesetoro djece je prestalo da drži stopala iznad parketa. Ruke su svi morali da drže ispred sebe i da se rukama ne pomažu. Vježba je zahtijevala snažne trbušne mišiće i veliku snagu volje da se ispravljena koljena i stopala drže u tom položaju duže vremena. Ostalo je još petoro djece među kojima je bilo i onih koji su imali i više od četrnaest godina. Jedno od te djece koja su se borila da ostvare pobjedu je bio i Jovan. Na licima sve te djece isticala se odlučnost. Među njima je bilo i onih koji treniraju više godina karate sport. Jovan je bio najmlađi među njima. Dječak koji ima plavi pojas i koji je do sada osvajao zlatne medalje u više borilačkih sportova je odustao. Ostalo je četiri takmičara koji su pred svima iskazivali snagu volje i svojih mišića. Jedan za drugim odustala su još dva dječaka. Ostao je samo Jovan i takmičar koji je prvak Crne Gore u karateu i light kontaktu. Djeca su bila iznenađena da je Jovan došao do finala i da se bori da bude najbolji od svih.

Dječak šampion pokušao je da izgleda mirno, da diše ujednačeno i time pokaže da može još dugo da izdrži i pobijedi u ovoj vježbi. Jovanovo lice je bilo posve mirno. Sa tim mirom on je jasno stavljao do znanja da će biti pobjednik u ovoj vježbi. Prijatelji dječaka šampiona su počeli da navijaju i bodre svoga favorita. Sara Jovanović, Marko Mračević, Milica i Marko Popov, djeca koja su se družila sa Jovanom, njegove komšije, navijali su za Jovana. Dječak šampion je izrazom svoga lica sve više pokazivao da mu je vježba i suviše naporna. Ipak još se držao, još je svom snagom pokušavao da ostvari pobjedu. Jovana je i dalje mirno, bez suvišnih pokreta držao stopala iznad parketa. Koljena je držao ispravljena, njegovo tijelo je formiralo ispravan stav tokom rada ove vježbe. Gornjim dijelom je ležao na parket, ruke je držao ispred sebe, koljena ispravljena zajedno sa stopalima, donji dio njegovog tijela u odnosu na parket formirao je ugao od četrdeset i pet stepeni. I dalje mirnog lica, ujednačenog disanja, Jovan je izazvao pažnju i divljenje sve djece. Spolja Jovanovo lice je bilo mirno, dok je u duši Jovan čeličnom snagom volje bio odlučan da te večeri bude pobjednik.

U toj vježbi, taj trening je predstavio novog šampiona. Ime dječaka koji je bio pobjednik je Jovan Popović.

Svi smo aplauzom pozdravili Jovana. On je ustao i poklonio se pred svima. Kada sam svima predstavio pobjednika sa osmijehom koji je iskazivao veliku radost, Jovan je podigao ruke kao pravi šampion. Ostaće zauvijek u sjećanju svih nas taj njegov osmijeh, ta njegova radost i te njegove visoko podignute ruke u znak pobjede. Te ruke simbolizuju snagu duha toga dječaka koji je bio i ostao pobjednik u najtežoj od svih borbi koje stvara ring života. Njegova borba sa teškom bolešću jačala je i uzvisila njegov duh. Suštinu karate sporta predstavlja razumijevanje osnovnih principa karatea kao sporta, i karatea kao vještine. Jovan mi je postavljao pitanja koja mnogi kao odrasli ljudi ne umiju da postave.

-Treneru, koji je smisao karatea?

-Smisao karatea Jovane, jeste isti kao i smisao samog života. Dakle, karatista koji hoće da pobijedi sve svoje protivnike, prvo mora da pobijedi sebe. Pobjeda nad sobom predstavlja smisao karatea, Jovane.

-Treneru, šta tačno znači pobjeda nad sobom?

-Onaj koji nije mudar čovjek Jovane, kaže da nema slabosti, dok onaj koji jeste mudar čovjek, kaže da ima puno slabosti. Priznavanje, odnosno prepoznavanje svojih slabosti otvara mogućnost mudrom čovjeku Jovane, da kontroliše svoje slabosti. Kada uspiješ da kontrolišeš svoje slabosti, kao što si ti to učinio dok si radio onu vježbu, tada ostvaruješ pobjedu nad sobom. Kada ostvariš pobjedu nad sobom, moći ćeš da pobijediš sve svoje protivnike.

. -Hvala vam za te riječi, treneru. Odoh ja treneru, doviđenja.

-Zdravo Jovane.

Jovan i ja smo imali puno takvih razgovora prije ili na kraju treninga. Kao autor i voditelj emisije *Znanje i obrazovanje* koja se emitovala na talasima radija *Free Montenegro*, imao sam čast da u jednoj od emisija moji gosti budu Jovan Popović i njegova majka Svetlana. To je emisija koja je

izazvala veliku pažnju svih slušalaca koji su bili u prilici da slušaju Jovanove i Svetlanine riječi. Katolička crkva čija organizacija je dostojna poštovanja, svojim uticajem je doprinijela da ta emisija postane dio redovne nastave u predmetu vjeronauke, u osnovnim školama u Hrvatskoj.

Jedne večeri nakon treninga Jovan mi je donio jedan list papira, na kojem je on opisivao koliko voli karate, i kako on sanja o tome da bude prvak svijeta u karateu. Dao mi je taj list papira i zajedno sa djecom pošao svojoj kući.

Ponekad poželim

Ponekad poželim da budem svjetski
prvak u karateu.

Oduvijek sam sanjao da budem karatista,
da osvajam medalje i napredujem u životu.
Od malena volim razne borbazke sportove
i da gledam akcione filmove. Sve me je
to motivisalo da i ja poželim da postanem
sportista. Jednom, briljant kada sam se
igrati sa društvom, jedan moj drug je bio
napadnut. Ja sam skočio da ga branim.
Moja snaga nije bila dovoljna da spriječim
svadbu. Jednog dana desilo se nešto.
U borilištu, pošao sam kod drugara, a on
me je pozvao da idem sa njim, da
gledam kako treniraju karate. Gledajući
ih zamislio sam sebe među njima.
Svaki trening i ja sam se našao

Jovanovo pismo sa njegovim originalnim rukopisom

Dok sam čitao ovo Jovanovo pismo prisjećao sam se djece koja kada bi htjela mogla bi da se bave svakom vrstom sporta, ali ta djeca neće, jer nemaju volje da se bave sportom.

Dok sam čitao ovo pismo u sebi sam imao osjećaj divljenja i radosti što na svijetu postoji dijete koje ima toliku duhovnu snagu. Prisjetio sam se u tim trenucima riječi legendarnog boksterskog šampiona

Muhamed Alija, koji je govorio da šampiona ne stvaraju moderne dvorane i uslovi za rad, već prije svega volja, san kojega šampion stvara u svome srcu. Unutrašnja energija ljudske duše, ljubav koju ljudska duša ima prema nekom sportu, predstavlja osnovni uslov, temeljno važnu snagu koja stvara šampiona. Sanjao je mali Jovan da postane šampion svijeta u karateu, sanjao je da razumije filozofiju borilačkog sporta. Čuo je da pobjeda nad sobom predstavlja uslov za pobjedu nad svim protivnicima, i on je želio da tu istinu razumije. Bog je čuo koliko se Jovan iskreno molio. Tajanstveni su putevi Gospodnji. Nije malo onih koji su na svjetskim prvenstvima osvojili prvo mjesto i zlatnu medalju, a nikad nijesu upoznali sebe. Nije malo onih koji su na svjetskim prvenstvima pobijedili sve svoje protivnike, ali nikada nijesu uspjeli da pobijede sebe. Jovan u fizičkom smislu nije mogao da pobijedi svoje protivnike, ali on je krenuo stazom samospoznaje sa ciljem da pobijedi sebe, sopstvene slabosti.

Nakon treninga dok su se djeca razilazila, gledao sam pred sobom sliku četvoro djece koja se laganim koracima kreću ka glavnoj podgoričkoj ulici. Sara će vjerujem jednog dana osvajati najsajnije medalje sa evropskih i svjetskih prvenstava, možda će tim putem krenuti i Milica, Marko je dobar karatista, komšija i prijatelj Jovanov. Između Sare i Marka koračao je Jovan. Sara, Milica i Marko kao Jovanovi prijatelji i komšije dolaze na treninga sa Jovanom i zajedno sa njim se vraćaju kući. Njih četvoro su postali mala družina koja po svojoj međusobnoj ljudskosti, može da bude primjer i mnogima koji imaju više godina nego oni. Gdje god ima ljudskosti tu je i bog. Bog je bio sa ovom djecom da im pomaže i da ih čuva. Na kraju treninga tokom maja i juna u petak večer, zakazivao sam trening u subotu ujutro u šest sati, za sve koji su zainteresovani da treniraju. Od većeg broja njih koji su bili na večernjem treningu, samo petoro ili šestoro bi dolazili na jutarnji trening. Među njima uvijek je bio Jovan. I kada su mnogi otišli na odmor, Jovan je nastavio da trenira. Od dječaka koji se otežano kretao, Jovan je upornim radom došao do mogućnosti da trči dva kilometra. Nikada ne mogu da zaboravim taj trening koji smo na stadionu malih sportova, počeli u šest sati, zagrijavanjem zglobova, laganim istezanjem mišića i pripremanjem za trčanje. Sara, Milica, Jovan, Marko, Vuk, Ivana i Anđela su laganim tempom krenuli da trče. Prvih pet krugova su lagano trčali zajedno. Iako se trudio da nastavi sa ostalima, Jovan je počeo da zaostaje. Nastavio je da trči svojim ritmom. Već se primjećivalo da trči otežano. Ostala djeca su ga sa lakoćom pretrčavala, pa ipak, on je nastavljao da trči. Prišao sam stazi i nastavio da trčim sa njim.

-Jovane, možeš li?

-Mogu treneru... izdržaću... još... tri kruga.

-Jesi li siguran da možeš izdržati još tri kruga?

-Pa... jesam.

-Kada ti bude najteže, moli boga da ti da snagu.

-Hoću, treneru.

Izašao sam sa staze i gledao tu vrijednu djecu kako trče. Djevojčice su trčale ravnopravno sa dječacima. Jovan je istrčao još jedan krug. Dok je trčao pored mene, jasno sam ga čuo kako se moli.

Bože, pomogni mi da istrčim još dva kruga. Pomogni mi, bože.

Na polovini predzadnjeg kruga toga dana, počeo je da ubrzava. Molio sam Boga u tim trenucima da da snagu tome upornome dječaku. Ponovo sam i ja trčao sa njim.

-Možeš li, Jovane?

-Moram... mogu treneru! Uspjeću... istrčaću još jedan krug.

-Moli boga na glas dok trčiš, misli na boga i uspjećeš.

-Ipak... me je stigao umor... uh... ne znam... hoću li uspjeti...

-Vjeruj u boga. Moli se i uspjećeš.

-Mislite li treneru da mogu uspjeti?

-Možeš ako vjeruješ u sebe, u boga. Vjeruješ li?!

Pogledao me u tom trenutku i jasno sam vidio da mu je niz lice potekla suza.

-Vjerujem!

-Vjeruješ li?!

-Vjerujem!!

-Možeš li?!

-Mogu!! Ja vjerujem! Ja mogu!

I zaista u sledećih petnaest sekundi gospod je bio sa tim dječakom. Jovan je u tim sekundama trčao tolikom brzinom, da su sva druga djeca zastala i zadivljeno ga gledala. Svi su gledali kako snaga volje pobjeđuje, sva ograničenja koja postavlja ljudsko tijelo. U zadnjim metrima koje je Jovan istrčao toga dana, on nije imao ograničenja, on je bio pobjednik nad svojom fizičkom bolešću, on je u tim trenucima bio vrijedni sportista. Sva djeca su Jovana pozdravila dugotrajnim aplauzom. On kao da je bio zaboravio koliko je zadihan i umoran, od silne radosti koju je osjećao.

Smijao se i radovao svim srcem. Jovan se puno trudio i zato je bog zbog njegovog truda, jačao njegov duh i davao radost njegovoj dječijoj duši.

-Znam da ste nas učili da je pojas samo forma mnogo značajnije suštine, ali ipak bih htio da vas pitam treneru, mislite li vi da bih ja jednog dana mogao da zaslužim da polazem za crni pojas?

-Naravno da možeš Jovane. Do sada si položio za tri pojasa, sada se spremaš za polaganje četvrtog pojasa. Na polaganju za pojaseve cijeni se posebno volja za radom kandidata. Ti pokazuješ volju

koja je u odnosu na tvoje fizičke mogućnosti, postala primjer za svu djecu koja se bave sportom. Pored učenja tehnike, veoma važan dio pripreme kandidata da polaže za crni pojas, je razumijevanje filozofije borilačkog sporta. Ti si u tome dijelu ispred svih svojih vršnjaka.

-Da bi karatista pobijedio svoga protivnika, on prvo mora da pobijedi sebe, je li tako treneru?

-Jeste, Jovane. Ispričaću ti jednu kratku priču. Da bi se stanovništvo jednog grada spasilo od vremenske nepogode, svako uzima sve što ima, utovaraju na kamione, u auta, autobuse, čak i u zaprežna kola. Stvaraju se kolone i narod kreće na dugi put. Jedan starac za koga su svi znali da je najmudriji među svim ljudima, stoji na jednom uzvišenju i pogledom prati kolonu ljudi, koji se sa svim stvarima kreću ka novom mjestu življenja. Jedan iz kolone obratio se mudrom starcu.

-O poštovani, vi ste poznati kao najpametniji i najmudriji među svima nama, vidite svi mi nosimo sve stvari koje smo mogli ponijeti, pa dozvolite da vas pitam, gdje su vaše stvari? Gdje je vaš prtljag? Svi mi imamo svoje stvari, a vi?

Na to pitanje stari mudri čovjek odgovorio je samo sa jednom rečenicom- *OMNIA MEA MECUM PORTO*.

Ova rečenica kroz vijekove služi kao putokaz onima koji znaju šta ona znači.

-Ja znam šta znači ta rečenica, treneru.

-Šta je rekao stari mudri čovjek, Jovane?

- Riječi te rečenice kada sa latinskog jezika prevedemo na naš jezik, znače „Sve svoje nosim sa sobom“.

-Tako je, Jovane. Zato ja kažem da si ti izuzetno pametno dijete.

Postoje tri vrste ljudi na svijetu, Jovane. Prvoj vrsti pripadaju oni kojima je bog dao znanje. Takvih je na svijetu najmanje. Drugoj vrsti pripadaju oni koji se tokom svoga života trude da znanje stiču obrazovanjem. Trećoj vrsti pripadaju oni kojima bog na rođenju nije dao znanje, niti se oni tokom svoga života trude da znanje steknu obrazovanjem. Takvih je na ovome svijetu, Jovane, najviše.

-Kojoj vrsti ljudi ja pripadam, treneru?

-Ti pripadaš prvoj vrsti ljudi, Jovane.

-Zaista tako mislite, treneru?

-Zaista tako mislim, Jovane.

-Ja mislim da knjige svih velikih pisaca i velikih naučnika, imaju isti cilj, koji pred sobom postavlja vrhunski majstor karatea..

-A koji je to cilj, Jovane?

-Pobjeda nad sobom, treneru.

-Ti Jovane treba da budeš učitelj i mladima i mnogima koji su stariji od tebe. Te riječi si izgovorio ne kao riječi koje si naučio iz knjige, već kao riječi koje je sam bog dao tebi, tvom umu, tvojoj svijesti, tvojoj duši. Mnogo je njih Jovane, koji dožive i starost a nikada ne shvate da je cilj djela velikana

naučne i književne misli i riječi, isti kao i cilj i smisao života monaha u poznatim manastirima u Kini, i drugim državama na Istoku, koji na svijetu žive da bi vježbajući borilačke sportove, ojačali svoj duh do nivoa samospoznaje. Monasi u tim manastirima uče, vježbaju borilačke sportove i dostižu nivo majstorstva koji je mnogo iznad majstorstva svjetskih prvaka na Zapadu. Mnogi na Zapadu postaju prvaci svijeta, a nikada u ozbiljnijem smislu oni ne upoznaju sebe.

Postaju prvaci u ringu, a nakon toga žene, pritom varajući svoje žene. Monasi na Istoku koji su posvetili svoj život izučavanju borilačkih sportova, žive bezgrešno. Čistom dušom, punim srcem, vježbaju svaki dan dva ili tri puta dnevno. U vremenu između treninga oni se mole bogu. Molitva je najvažniji dio njihovog treninga. Molitva je njihov život. Jačaju svoje tijelo, da bi tijelo služilo njihovom duhu. Što više jačaju tijelo, što su jači, što više napreduju, kao borilački majstori, oni utoliko više vole boga.

-Ja sam jednom gledao, snimak demonstracije borilačkih majstora, koji su monasi, to je čini mi se bilo u Francuskoj. To je bilo nevjerojatno šta oni rade, kakve tehnike, dvostruki salto povezuju sa ručnim i nožnim tehnikama, po onda rad sa oružjem. Nikada tako nešto nijesam vidio ni na filmu. To je bilo čudo, treneru. Ja dva dana poslije toga nijesam mogao čudu da se načudim da tako nešto postoji. Kako sam se samo ja njima divio. Da vas pitam samo još ovo, što je bolji borilački majstor on je utoliko ponizniji pred bogom, je li tako treneru?

-Jeste Jovane, upravo je tako.

-Puno vam hvala za ovaj razgovor treneru, baš se radujem što toliko volim karate. Puno ste me obradovali, jer ja sam mislio da nikada neću moći da položim za crni pojas.

-Ne postoji sila koja će zaustaviti tvoj duh na putu samospoznaje. Ti si već borac mnogo bolji od mnogih. Ti ćeš uskoro dobiti plavi pojas. Već smo rekli, mnogi su dobili crni pojas, a nijesu upoznali sebe, je li tako?

-Jeste, ja ne bih volio da dobijem crni pojas a da ne razumijem smisao toga zvanja.

-Dakle, vremenom ti ćeš upoznavati sebe, i biti na putu ka znanju koje ima pravi borilački majstor.

-Hoću treneru, vježbaću koliko god mogu. Hvala vam puno za ovaj razgovor. Idem sada da ne zadržavam puno drugu djecu, moje drugare koji me čekaju. Doviđenja, treneru.

-Zdravo Jovane, zdravo djeco, neka vas bog čuva.

Ostao sam da još malo sjedim sam na tribinama stadiona malih sportova. Racionalnim dijelom sebe bio sam pomalo začuđen činjenicom da dijete od trinaest godina toliko pametno razmišlja i govori o tako važnim životnim pitanjima. Prisjetio sam se za trenutak polaganje za pojaseve na koje je Jovan do sada izlazio. Kada je Jovan prozvan da polaže za pojas, pratila su ga začuđena lica velikog broja

roditelja i naših prijatelja, koji su bili naši gosti na polaganjima koje organizujemo u fiskulturnoj sali Osnovne škole „Savo Pejanović“. Svi su bili začuđeni kako dijete koje ima tu vrstu fizičkih teškoća, može da ima toliku volju da trenira karate i da polaže za pojaseve. Dok je Jovan vježbao, začuđena lica prisutnih polako su dobijala izraz divljenja, prema tome dječaku. Gromoglasan aplauz ispunjavao je salu Osnovne škole „Savo Pejanović“, svaki put kada je Jovan polagao za pojas. On bi nakon svoga nastupa podigao ruke kao pravi šampion. Taj njegov postupak samo je pojačavao aplauze. Gledao sam njegove roditelje koji su bili ponosni na svoga sina, i koji su dijelili neizrecivu radost tih trenutaka sa Jovanom. Prisjetio sam se i našeg nastupa u Hercegovačkoj ulici pred svom okupljenom djecom i njihovim roditeljima. Jovan je tada bio jedan od malih karatista koji ima munju u svojim rukama i stopalima, a u očima radost što ga gleda toliko djece i toliko odraslih ljudi. On u tim trenucima nije bio dječak koji ima teškoće sa kretanjem, već je bio jedan od onih koji su vrhunski sportisti, bolji i jači od drugih.

On je u društvu bio veoma veselo dijete. Njegova duhovitost je bila čudesna. Koliko ima samo priča koje govore o tom njegovom optimističnom, veselom duhu, sa kojim je on uveseljavao sve. I pored fizičkih teškoća koje je imao, on je bio veseo, imao je volju da vježba, da se smije, da se raduje i da bude pobjednik u životu. Snaga njegovog duha htjela je da bude gospodar nad tijelom, da se uzvisi iznad fizičkog bola, da dostigne, osjeti radost pobjede i življenja koje bog daje odabranima. Mnogo je zvanih, a malo odabranih. Jovan je bio jedan od odabranih. Znam da mu je u jednom trenutku kada mu je bilo najteže da trči toga dana, potekla suza, vidio sam je. Jovan je nije pomenuo, a nijesam pred njim ni ja. U toj suzi toga dana se ogledao bog sveti, koji jeste iznad svih, i koji pomaže svakom dobrom djetetu koje zna boga da voli, kao što je to znao Jovan.

Novembar je uvijek vrijeme kada se djeca koja treniraju u karate klubu „Peking“ pripremaju i učestvuju na takmičenjima, a posebno je to vrijeme kada se djeca pripremaju za polaganje koje se održava u decembru. Te večeri roditelji djece koja treniraju, njihovi i naši prijatelji, ispune salu Osnovne škole „Savo Pejanović“. Do te večeri djeca se trude da što bolje nauče tehnike i kate koje moraju da znaju na ispitu pred komisijom. U našem klubu karate trenira i nekoliko dječaka i djevojčica koji imaju samo šest ili sedam godina. Njihovo pojavljivanje u bijelom kimonu sa njihovim trudom da imaju izraz lica ozbiljnih karatista, izaziva aplauze koji traju dugo, kao i radost i ponos roditelja te djece.

U Osnovnoj školi „Savo Pejanović“ imamo tri termina nedeljno po sat vremena, što nije dovoljno da bi se djeca pripremila za takmičenja i polaganje. Zahvaljujući saradnji sa džudo klubom „Duklja“ imamo termine na Starom aerodromu, u prostoru atomskog skloništa koje je pretvoreno u fiskulturnu salu, u kojoj trenira veliki broj mladih sportista, sadašnjih i budućih šampiona borilaštva. Bez obzira da li pada kiša, da li je hladno ili nije, Jovan je imao volju da ide na trening. Dolazio sam autom ispred njihove zgrade gdje bi u dogovoreno vrijeme čekali Jovan, Sara, Milica i Marko. Družina mala, ali odabrana.

-Zdravo djeco, kako ste danas?

-Evo dobro treneru, okupljam ovu djecu i podstičem ih da treniraju.

-Bravo, Jovane.

Jovan je svojom duhovitošću podsticao veselost i smijeh te djece. Vjerujem da će se i oni uvijek sjećati tih dana svoga djetinjstva. To su od roditelja vaspitana djeca, koja su bila srećna i ponosna što je Jovan njihov drug. Oni su na svoje druženje sa Jovanom gledali kao na privilegiju koju nema mnogo druge djece. U sali u kojoj smo vježbali tih dana bile su strunjače, pa niko nije mogao ući u obuču. Jovan nije lako mogao da razveže pertle na patikama, pa bi djeca njegovi drugari, prilazili da bi mu pomogli.

-Dok ste tako dobri i pomažete vašem drugu, gospod je sa vama djeco. Dok ste vi tako dobri i bog će vam dati dobro. I kada porastete, uvijek se trudite da budete dobri ljudi.

-Hoćemo, treneru.

Prije početka treninga djeca su se igrala i veselo pričala, onoga trenutka kada bih ih pozvao da stanu u vrstu, zavladao bi potpuna tišina. Sve zadatke koje dobiju tokom treninga djeca su organizovano i odgovorno obavljala. Svako je vježbao svoju katu u grupama kako su raspoređeni. Bilo je treninga koje Jovan nije mogao da odradi do kraja, a bilo je i treninga tokom kojih je on bio najbolji od svih. Kada bi osjetio veliki umor Jovan bi zastao, malo hodao, a onda kako sam mu i rekao sjeo na stolicu i posmatrao rad djece.

-Eto treneru, ja ne mogu svaki trening da uradim kako treba.

-Jovane, ti vježbaš koliko možeš, ne bi valjalo da radiš ni više ni manje, razumiješ li?

-Razumijem treneru, ali ja bih volio da mogu još mnogo više da radim.

-Daće bog, Jovane. Zašto ja tebe i sve druge sportiste upućujem da radite vježbe koncentracije?

-Zato... da bismo naučili da budemo strpljivi. Ja ne mogu da vježbam kao ostali iako imam jaku volju, ali zato ne smijem biti toliko tužan. Znam... u pravu ste treneru, ali... nije mi lako da prihvatim da ne mogu da ostvarim to što toliko volim. Kada biste vi samo znali koliko ja maštam da sam veliki borac u ringu. Maštam kako puno treniram, trčim, udaram u džak, radim tehniku. Treneru toliko volim karate. Ja volim da se borim. Ja sam borac!

-Znam da si ti borac, Jovane. Da li ti znaš kako se zove ring u kojem se odvijaju najbolji od svih mečeva na svijetu?

-Pa... neki poseban ring... ne znam...

-Jovane, ring u kojem se bore najbolji borci u najtežim od svih borbi, zove se život. Ti si jedan od tih najbližih boraca. Ti si u ringu koji se zove život i već si u velikoj borbi.

-U pravu ste treneru. Razumio sam vas. Biću strpljiv. Objasnili ste mi to na takav način da shvatam da je strpljenje jedini izbor koji imam. Hvala vam.

-Hvala tebi, Jovane.

Zadnja nedjelja decembra obično donosi svečarsku atmosferu. U tom raspoloženju je i otpočelo polaganje za pojaseve u našem klubu. Djeca su mnogo vježbla i svi su jedva čekali da pred svojim najbližima i pred svima, pokažu koliko su naučili. Prije samog početka polaganja pozdravio sam s poštovanjem, sve koji su te večeri došli da prate polaganje te vaspitane i vrijedne djece.

Vaspitanje se donosi iz porodice a profesori u školama i treneri u sportskim klubovima moraju da taj proces nastave i da daju svoj doprinos vaspitanju i obrazovanju djece. U našem klubu trenira veliki broj odličnih đaka. Više od desetero njih su lučonoše. Kada takva djeca postanu odlični sportisti, onda oni predstavljaju primjer za svu drugu djecu. Ponosni smo da u našem klubu treniraju takva djeca. Obrazovanje je važno, ali je pravilno vaspitanje djeteta važnije, jer obrazovanje koje u svom temelju nema vaspitanje, nije vrijednije od papira na kojem se ispisuje diploma. Ja djecu učim da je diploma samo forma mnogo važnije suštine. Niko u ovome klubu neće položiti za pojas ako ne zna da se ponaša ljudski prema drugima koji ovdje treniraju. U ovome klubu nema svađe. Svi se trude da nauče da poštuju sebe, što jeste uslov da nauče da poštuju sve koji to zaslužuju. Pomoći drugima bez namjere da se traži nagrada za svoje učinjeno dobro djelo, jeste suština kojoj se trudim da naučim ovu djecu. Oni koji nauče ovo životno pravilo, postaće najbolji borilački majstori. Imamo neke od njih koji se posebno ističu u odnosu na ostale, ali sve su to izuzetno dobra djeca koja će sada pokazati i svoje znanje karate tehnika, udaraca, blokova i njihovo povezivanje u borilačkom sistemu koji se zove kata. Koji polažu za plavi i braon pojas pokazaće i svoje umijeće u borbi u kojoj će kontrolisati svoje udarce. Oni koji uče da se bore, kada nauče da ne udare svoga protivnika, tada će biti najjači. To je cilj borilačkog sporta. I znajte među ovom djecom postoje toliko pametna djeca koja su već počela da uče filozofiju borilačkog sporta, među kojima posebno ističem Jovana Popovića.

On će večeras pokazati svoje znanje sa onim što jeste forma, dakle karate tehnika, a suština njegovog rada biće njegov duh, koji je sa tolikom voljom za radom, primjer za sve koji znaju da poštuju vrijednost rada. Izgovorio sam ovoliko rečenica da bih istakao da su ovo dobra i vaspitana djeca, na njih smo ponosni pored vas koji ste njihovi roditelji, i mi koji predstavljamo klub u kojem oni treniraju.

Djeca su te večeri zadivila sve prisutne. I djeca koja su imala šest godina i oni koji su stariji od njih pokazivali su ozbiljnost i znanje koje je zadivilo sve prisutne. Ja sam Jovanu držao fokusere koje je on precizno pogađao direktnim i kružnim udarcima nogom. Pošto pesnicama nije mogao da udari, udarao je fokuser laktovima. Kombinovao je udarce nogama i laktovima, toliko dobro da je izazvao

aplauz svih prisutnih. Nakon tehnike pokazao je svoje umijeće u borbi u kojoj su on i dječak sa kojim je radio, u potpunosti kontrolisali udarce. Ponovo su svi prisutni aplauzom pozdravili Jovana Popovića. Članica komisije za pojaseve u našem klubu, Jelica Golubović je predložila da komisija posebno pohvali Jovana. Jelica je iskazivala posebnu brigu za Jovana. Jelica je vrhunska sportistkinja koja je osvajala medalje u četiri sporta. Višestruka prvakinja bivše Jugoslavije u kyokushin karateu u apsolutnoj kategoriji, u disciplini borbe, vicešampionka Crne Gore u karateu, shotokan stil, prvakinja Crne Gore u taekvondou i kik boks. Na svjetskom prvenstvu u kik boks, borila se za treće mjesto i preglasavanjem sudija izgubila taj meč, i osvojila četvrto mjesto. Nije mi najvažniji cilj da predstavim sve sportske rezultate Jelice Golubović, već mi je cilj da istaknem ljudskost, pažnju i brigu koju je iskazivala za Jovana. Ona je znala da je šestog januara bio Jovanov rođendan. Ona je nekoliko godina na taj dan, znala da obraduje Jovana svojom posjetom i poklonom. Kao član komisije Jelica je uvijek posebno hvalila Jovanov trud, njegovu volju i istrajnost u radu. Jelica je svojoj prijateljici Dubravki predložila da svoga sina dovede da trenira u naš klub. Nakon što je Marko Mračević došao, na njegov predlog i druga djeca iz njegovog komšiluka su došla da treniraju u karate klub „Peking“. Među tom djecom je bio i Jovan. Dakle, zahvaljujući Jelici ta djeca su i došla u naš klub.

I te večeri kao član komisije za pojaseve, Jelica je pratila rad te djece, i radovala se uspjehu svakoga od njih, a posebno Jovanovom uspjehu. Kada se polaganje završilo, pozdravio sam sa poštovanjem Jovanove roditelje. Jovan je te večeri imao izraz lica dječaka koji je ostvario svoj san. On je te večeri trasirao svoj put ka tituli prvaka o kojoj je sanjao, a koju osvajaju samo oni koji razumiju suštinu karatea. Bio sam te večeri ponosan i brojem u društvu uvaženih, ozbiljnih ljudi koji su bili prisutni u sali, i djecom na čijem licu je bio osmijeh i radost.

Nakon završenog školskog raspusta sa nastavkom rada u klubu, Jovan je bio redovan na treningu. Dešavalo se nekih večeri da nije mogao da odradi trening do kraja, tada bi sjedio i pažljivo pratio rad svakoga u sali.

- Eh treneru, kako mi se sviđa ovaj joko geri, kako bih volio da udarim nogom pravilno, onako kako ja taj udarac vidim u mojim mislima. Nekoliko njih ovdje joko geri radi odlično. Sjećate li se treneru kako je Bruce Lee taj udarac radio u napadu, bacao je protivnika po nekoliko metara. Bože, kako ja volim karate. Ja volim i druge borilačke sportove, samo što karate volim najviše. Bruce Lee je stvorio stil svih stilova. Nazvao ga je Džit-kun-do. Pitali su ga da kaže koji je najbolji udarac, a on je odgovorio da je najbolji udarac onaj koji uspije. On se borio sa majstorima taekwondoa, jiu- jitsu, karatea, a prije početka borbe bi napravio dogovor sa protivnikom bez obzira na ishod borbe da mu njegov protivnik pokaže najbolje tehnike, njegove borilačke vještine. On je učio od majstora drugih borilačkih vještina, da bi stvorio svoj jedinstveni stil, je li tako treneru?

-Tako je, Jovane. Bruce Lee je bio originalna i jedinstvena ličnost u svijetu borilačkih vještina. Bruce je želio da stvori jedinstveni sistem borenja, u kojem borac neće biti sputan ograničenjima stila. Stil je čovjek sam, a čovjek je luča mikro-kozma. Čovjek je ogledalo neograničene energije koju predstavlja beskrajni kosmički prostor. Bruce je znao da se u dimenziji ljudske podsvijesti krije izvor energije koja stvara šampiona borilaštva. Zaustavljanje unutrašnjeg dijaloga stvara nivo svijesti koji nije racionalno planiranje pokreta, kretanja, bloka ili udarca. Sve je to pokret koji dolazi sam od sebe, i kao takav on je najbolji pokret. Taj pokret stvara osjećaj. Na početku filma *U zmajevom gnijezdu*, on trenira sa jednim svojim učenikom i poziva ga da ga udari. Učenik dva puta pokušava bezuspješno da ga udari. Treći pokret učenikov zaslužuje pohvalu njegovog učitelja. Tada Bruce Lee želi od svoga učenika da sazna šta je on osjetio u trenutku kada je udario. Učenik stavlja ruku na bradu da razmisli prije nego što odgovori. Bruce ga udara po glavi i upućuje da ne misli, već da osjeti pokret. Za one koji znaju šta je Bruce Lee rekao u tome dijelu toga filma je za sva vremena prenešena poruka koja predstavlja suštinu borilačkih sportova.

-Ja puno volim da gledam njegove filmove.

-I ja Jovane, kao i mnogo njih na svijetu koji i danas vole da gledaju njegove filmove.

Pozvao sam djecu da na uobičajen način završimo trening, vježbom koncentracije, pravilnog disanja i molitvom.

Kako je vrijeme prolazilo, sve je bilo više treninga na koje Jovan nije mogao doći.

Jedne večeri, sjećam se bila je jaka kiša, Jovan je došao sam. Nije čak došao niko iz njegovog društva zbog kiše. Njega je njegova volja dovela na trening. Počeo je malo da vježba, da se kreće po sali, ali već nakon nekoliko minuta i po izrazu njegovog lica i malaksalosti koja je bila primjetna kod njega, vidio sam da nije u mogućnosti ni brže da se kreće, a kamoli da vježba. Zamolio sam ga da sjedne.

-Eto treneru koliko god da ja hoću da se krećem, ovo tijelo neće da me sluša. Osjećam neku malaksalost, a kao da... imam neku aritmiju srca... Moja volja neće slabiti, ona će samo jačati, ali ovo moje fizičko tijelo, ono sve više slabi.

Govorio sam mu da će biti dobro, da će se oporaviti, a u sebi sam bio ozbiljno zabrinut za zdravlje toga djeteta. Epidermoliza je već ozbiljno narušila njegovo zdravlje. Te večeri smo morali da ga odvedemo kući prije kraja treninga. Bio je to zadnji trening na koji je Jovan snagom svoje volje, došao u karate klub „Peking“.

Jovan je morao da ide u Beograd na liječenje. Nakon višemjesečnog liječenja u Beogradu vratio se u Podgoricu gdje je bolest ušla u najtežu fazu. Nakon vremena borbe Jovanovo fizičko tijelo, više nije moglo da se bori sa bolešću. Hitno je prebačen na odjeljenje intenzivne njege. Na to odjeljenje, jedva su Jovanovim roditeljima dozvoljavali ulaz. Medicina je već počela da razumije

da u stanju kome, ljudska svijest može da čuje glasove onih koji im se obraćaju. Zamolio sam Jovanovu majku da me nazove kada bude pored njega. Telefon je zazvonio oko 18h i 40 minuta te večeri. Bio sam na treningu. Jovanova majka mi je rekla da će telefon biti na njegovom uhu i da mogu da mu govorim.

-Jovane, ja znam da me ti čuješ. Ovdje je tvoj trener, da ti i sada kažem da budeš jak. Tvoj duh je jači od svake fizičke muke i teškoće. Bog zna da ti njega voliš, zato sam te nazvao da ti u ime božije kažem, da tebe bog puno voli, i da te neće ostaviti. Ne boj se mališa. Jovane, hrabri dječake, ne boj se, jer je bog je sa tobom. Ne boj se ničega. Sve tvoje drugarice i drugovi, svi mi koji smo ovdje, puno te volimo.

Svetlana je uzela telefon i pitala me šta sam mu govorio, jer je on iznenada počeo ubrzano da diše, da čini pokrete koje neko čini kada jeca, kada je u stanju duboke tuge ili velike radosti. To je bio dokaz da je Jovan iako je bio u komi, čuo moje riječi. To je bio dokaz da je preko mene koji sam sluga božiji, božija energija dotakla čistu, bezgrešnu, besmrtnu dušu toga djeteta. To je bio dokaz i jasan znak da će nakon fizičke smrti, Jovanova duša nastaviti da živi sa beskrajnom božijom svjetlošću. To je bio znak da će Jovan kao svjetlosna energija koja prelazi iz jednog oblika u drugi, preći u novu dimenziju božijeg življenja i stvaranja.

U toku te noći, ljekari su konstatovali smrt Jovanovog fizičkog tijela. Jovanova duša u smrtnome času, je bila iznad materije, iznad smrti, i iznad svake zemaljske iluzije. Ispunio se san koji je on sanjao i ispričao svojoj majci, da neće umrijeti dok boga ne proslavi. Jovanov san je dalekovid u odnosu na obične snove. Vidio je bog koliko ga Jovan voli, i zato će bog sve učiniti da svijet sazna za dječaka koji ga je toliko volio.

Jovan je preko časova vjeronauke koje je uvela organizovana država Hrvatska, postao učitelj pametnoj djeci koja ga već slave kao sveca, kao dječaka koji ih uči da vole boga. Na više od pedeset stranica ispisane su dječijim suzama riječi upućene Jovanovoj majci. Te riječi koje dolaze iz iskrene dječije duše predstavljaju glas boga. To je glas Jovanove slave. Da Jovan proslavi boga, i da samim tim njegova duša živi vječno, u carstvu gospoda, oca svetoga.

Na dan sahrane, nakon riječi ljudi koje je Jovan posebno poštovao i volio, nakon riječi Fra Boža Vulete i prof. Zorana Boškovića, osjetio sam potrebu da se i ja kao njegov trener, oprostim od mog izmučenog, plemenitog i pametnog učenika.

Pozdravljam sa poštovanjem sve vas koji ste ovdje. Teškoća je u srcu svih koji dođu da izjave saučešće porodici koja sahranjuje osobu koja se sa svojim godinama, sa svojom starošću približila vremenu smrti. Ali kada se sahranjuje dijete teškoća je veća i od snage najjačih riječi. Teško je danas svima nama koji smo poznavali Jovana, a kako je njegovim roditeljima i njihovoj rodbini to znaju samo oni i bog sveti. Govoriti o Jovanu znači govoriti o mladom čovjeku koji je imao petnaest godina a koji je svojom odlučnošću, hrabrošću i inteligencijom već uspio da postane veliki čovjek. Za petnaest godina epidermoliza buloza, ta teška i opaka bolest, izmučila je Jovanovo tijelo, i njegovu dušu. Ja sam Jovana upoznao jedne večeri tokom treninga u karate klubu „Peking“. U trenutku kada sam kao trener uputio djecu da se odmore nekoliko minuta od rada, prišao sam dječaku koji je sjedio sa strane i posmatrao trening. Nije teško bilo vidjeti da on u dijelu fizičkih mogućnosti nije mogao da trenira, ali u njegovim očima ja sam vidio odlučnost za rad, koja je bila mnogo veća nego kod sve druge djece. Nijesam se iznenadio kada je on već sledeći trening došao sa svojom majkom sa pitanjem, molbom da počne da trenira karate. Naravno fasciniran upornošću i snagom volje toga djeteta, obećao sam mu da ću mu pomoći koliko god mogu da on trenira. Jovan je svojim upornim radom zaslužio da položi za četiri pojasa. Ostaće zauvijek u sjećanju svih nas, koji smo bili dio tih polaganja, njegov rad i aplauzi svih prisutnih koji su bili upućeni tom upornom i hrabrom dječaku. Kao urednik i voditelj emisije „Znanje i obrazovanje“, koja se emitovala na radio Free Montenegro, imao sam čast da sa Jovanom i njegovom majkom Svetlanom, snimim jednu emisiju. Zahvaljujući angažovanosti sveštenika katoličke crkve, ta emisija je danas dio redovne nastave u osnovnim školama u Hrvatskoj. Još kao trinaestogodišnji dječak Jovan je postao učitelj djeci koja sa velikom pažnjom, saosjećanju, sa razumijevanjem i poštovanjem slušaju riječ po godinama svoga druga, a po inteligenciji i životnom znanju svoga učitelja, Jovana Popovića.

Stotine i hiljade pisama podrške da istraje u borbi protiv teške bolesti, Jovan je dobio od djece iz Hrvatske, koja su slušala njegovu riječ. Jovan je imao javne nastupe, govorio je pred sveštenicima i narodom, bio je učesnik televizijskih emisija u Hrvatskoj i drugim državama.

Ostaće Jovanova riječ kao svetionik ljudskosti za sve koji znaju da čuju ljudsku riječ.

Dok se dvije pravoslavne crkve u Crnoj Gori svađaju, katolička crkva je prepoznala glas dječaka koji voli boga, katolička crkva je prepoznala glas dječaka koji se svaki dan bori za svoj život, snagom svoje volje, snagom svoje inteligencije, snagom svojih suza koje su gledali samo njegovi roditelji i rijetko ko drugi.

Jovan je puno volio svoga oca, i Jovanova majka Svetlana nije smjela da Jovanu kaže koliko se njegov otac povrijedio na poslu. Jovan je otišao a nije to saznao. Samo roditelji znaju koliko je velika

roditeljska ljubav. Otac iskazuje ljubav na svoj način, a majka na svoj način kao svaka majka, sa svojom velikom privrženošću za svoje dijete.

Ako na svijetu postoji majka koja je heroj po roditeljskoj brizi za svoje dijete, onda je Svetlana majka Jovanova, majka heroj. Samo bog zna koliko je puta Jovanova majka Jovanu spašavala život. Poštovani roditelji Jovanovi, neka vam bog da snagu u ovim za vas teškim danima.

Ja i ti smo Jovane razgovarali o tome da je fizički dio ljudskog bića, rođen da jednog dana umre, ali duša koja je ljudska nije rođena da umre. Ja vjerujem da se tvoja duša oslobodila okova smrtnog fizičkog tijela, ja vjerujem da ti postojiš u domu gospoda, tvorca tvoga nebeskoga, kojega si toliko volio. Vjerujem da je sam Isus došao po tebe, da ti pokaže put do beskrajne svjetlosti i beskrajne božije ljubavi. Izmučio si se na ovome svijetu, ali bog je tebe sa tvojom inteligencijom i ljubavlju tvojih roditelja, bliže rodbine, i svih nas, blagoslovio. Jer kao što smo razgovarali i ti ja Jovane, ima živih koji nijesu živi, i ima mrtvih koji nijesu mrtvi. Živa je duša tvoja, i zauvijek će biti dio svih nas, počivaj u miru i neka ti je vječna slava.

Toga dana je zatvorena grobna ploča, i Jovanovo fizičko tijelo je sahranjeno.

U vremenu koje je proticalo i protiče, molio sam se, i molim se Bogu, da da snagu Jovanovoj porodici, da vjeruju da je njegova duša živa.

Komisija za pojaseve u našem klubu, uz saglasnost odgovornih ljudi u Karate savezu Crne Gore, odlučila je da Jovanu Popoviću, dodijeli zvanje Majstor karatea 1. dan.

Snaga Jovanovog duha kao svetionik u noći, pokazivaće put jakima, kako se voli svoj sport, i kako se voli bog.

Neka svijet zna za dječaka, koji je toliko volio karate.

PISMO O JOVANU

(Doc.dr.Boban djordjević VMA-BEOGRAD)

“Počinjem ovu svoju priču, nizašto, bez koristi za sebe i za druge, iz potrebe koja je jača od koristi i razuma, da ostane zapis moj o meni, zapisana muku razgovora sa sobom, s dalekom nadom da će se naći neko rješenje kad bude račun sveden, ako bude, kad ostavim trag mastila na ovoj hartiji sto čeka kao izazov.”

„Smrt je jekin, sigurno saznanje, jedino za šta znamo da će nas stići. Izuzetka nema, ni iznenadjenja, svi putevi vode do nje, sve sto činimo to je priprema, za nju, priprema čim zakmečimo udarivši celom o pod, uvijek je blize, nikad dalje. Pa, ako je jekin, zasto se čudimo kad dodje. Ako je ovaj život kratak prolazak što traje samo čas, ili dan, zašto se borimo da ga produžimo dan ili čas. Zemaljski je život varljiv, vječnost je bolja.“

MEHMED MEŠA SELIMOVIĆ “DERVIŠ I SMRT”

Dugo sam razmišljao kako da započnem priču o Jovanu. Počinjem je, citirajući reči našeg poznatog pisca Meše Selimovića jer me je upoznavanje sa tim “velikim” dečakom mnoštvo puta dovelo u situaciju da razmišljam kao Selimovićev derviš. Jovan je intenzivno živeo svoju iskonsku sudbinu znajući za opasnosti životnog poreknuća i prihvatajući opasnosti njegovog stanja kao izazov. Toliko je stvari koje bih napisao, stvari koje sam uviđao upoznavajući Jovana, stvari koje možda život predstavljaju u pravoj suštini. Znam da ću izostaviti mnoštvo toga, ali neka mi niko ne zameri. Neću pisati o njemu samo kao njegov doktor ili prijatelj, jer postoje ljudi koji su ga mnogo bolje i duže od mene poznavali, već ću pisati i o impresijama koje je Jovan na mene ostavio, o razmišljanjima o suštini života na koje me je svaki naš razgovor navodio.

Svaki moj kontakt sa Jovanom navodio me je na pomisao da život ima smisla, ako Vas taj smisao ispunjava radošću i dobrotom koju ćete velikodušno poklanjati drugima. Bio je jako radoznao.

Neprestano je postavljao pitanja i tražio na njih samozadovoljavajuće odgovore.

Samo oni koji misle doživljavaju svoj život. Pored onih koji ne misle život samo protiče. (Mari fon Ebner Esenbah)

Imam utisak da je Jovan o životu razmišljao kao o sakupljanju večnog blaga. Za Jovana život je bio ljubav, a ljubav je bila život. Verovao je da su za prosvetljenje naših života potrebne čiste misli. Svaka čista misao dragocenija je od svih dijamanta na svetu, jer Božji Dah boravi samo u čovekovim čistim mislima.

Nije se plašio života, jer je osećao da je najveći neuspeh strah. U toku jednog našeg razgovora setio sam se reči američkog filozofa Horasa Kalena: "Postoje ljudi koji oblikuju svoje živote plašeći se smrti i ljudi koji oblikuju svoje živote radujući se životu. Prvi žive - umirući, dok drugi umiru – živeći".

Bez obzira što Jovan nije znao kada će umreti, uvek je imao nameru da umre - živeći!

Za njega je život bio uvek aktivan, dinamičan. Momenti prepuni iskušenja bili su presudni za Jovanov duhovni razvoj i formiranje njeovog karaktera. U njima je on bio prisiljen da pravi izbore. Izbor da ostane dosledan njegovim suštinskim principima uzvisili su njegov duhovni rast. Lako je biti dobar u dobrome, ali je teško biti dobar u zlu. Duhovnim razvojem postigao je ravnotežu ili stabilnost i bio u stanju da se u teškim momentima ne preda očajanju, a u momentima uspeha ne zanese i postane ohol. Bio je svestan da su oba momenta prolazna i da je i u jednom i u drugom najvažnije da se sačuva unutrašnji mir.

Jovan nikada nije doživljavao patnju u fizičkoj egzistenciji. Znao je da je ona samo prolazni i neophodni element njegovog učenja i razvoja. Posle svih patnji ostajala je ljubav.

Jedna japanska poslovica kaže: „S nevoljom se čovek bori pameću, a ne suzama.“ Samosažaljenje, iako je normalna faza odrastanja i sazrevanja svakog čoveka, za Jovana je bilo strano. Nikada nije isticao bespomoćnost ili beznadežnost svoje situacije. Ali i on je nekada plakao. Plakanje je normalna čak i poželjna ljudska reakcija u određenim stresnim situacijama. Noel Mekgret ističe:“ Plakanje je prvi i najvažniji korak prilikom oslobađanja tuge i gneva u procesu žaljenja. Kada je odnos, familija ili prijateljstvo prekinuto smrću ili raskidom, ne samo što je normalno da se plače, već je to veoma važan proces čišćenja.“

Za Jovana život je bio važan. Imao je ulogu u životu koju niko drugi nije mogao da odigra, zadatak koji niko drugi nije mogao da izvrši.

Neko je jednom rekao: "Život je kao novčić. Možeš ga potrošiti na koji god želiš način, ali ga možeš potrošiti samo jednom."

Završio bih ovaj tekst kao što sam i počeo sa nekoliko citata na koje me Jovanov životni stav neprestano podseća.

„Život nam vrijedi onoliko koliko nas je napora stajao“ - Fransoa Morijak

"Da bi smo se suočili sa patnjom, potrebno nam je više hrabrosti negoli za umreti." – Napoleon

***BILI SU TU KADA SE RODIO,
BILI SU SA NJIM KADA JE PJEVAO,
BILI SU TU KADA JE BILJELO,
BILI SU UZ MENE KADA JE OTISAO***

MOG DRUGA JOVANA POZNAJEM OD PREDŠKOLSKIH DANA.

SRELI SMO SE U VRTIĆU. BILI SMO MALI, ALI SMO OD PRVOG DANA IMALI NEKE ZAJEDNICKE TEME.

BILO JE TU I ONIH DJEČIJIH NESTAŠLUKA, PA KAO DJECA U IGRI, ZNALI SMO BACATI STVARI JEDAN DRUGOM KROZ PROZOR. TAKO SU NAŠE KAPE I JAKNE ČESTO ZNALE ZAVRŠITI NA OBLIŽNJEM DRVETU PORED SAMOG PROZORA.

KADA SMO KRENULI U PRVI RAZRED, BILO JE ONE POZITIVNE TREME KAKO NAUČITI PRVA SLOVA. ZNAO SAM ČESTO DA GA PITAM "JOVANE, KAKO ONO BIJAŠE"? A ON, KAO I UVIJEK MI JE POMAGAO SA PUNO LJUBAVI.

TAKO SE SJEĆAM I NAŠE PRVE ČESTITKE ZA 8. MART NAŠIM MAMAMA. UCITELJICA NAM JE POMAGALA, A MI SMO TREBALI DA NAPIŠEMO ČESTITKE. JA I JOCO SMO SE DOGOVORILI KAKO CEMO. SMISLILI SMO PLAN DA MI JOCO POMOGNE. POŠTO SMO SJEDELI U ISTOJ KLUPI, JOVAN JE PISAO I REKAO DA GLEDAM I RADIM ŠTO I ON. BILI SMO MALI, I JA SAM TO BUKVALNO SHVATIO. TAKO JE ČESTITKA MOJOJ MAJCI OD MENE GLASILA: "MAMA, VOLI TE TVOJ JOVAN".

KASNIJE KADA SMO PORASLI STALNO SMO SE SJEĆALI I SMIJALI TOJ ČESTITCI. NARAVNO, UCITELJICI NI JA, NI JOCO NIJESMO HTJELI PRIZNATI DA SMO PREPISIVALI. JOCO JE ZNAO RECI: "MOJ NEMANJA, KAKVE SMO TUKE BILI".

UVIJEK SMO IMALI RJEŠENJE ZA SVE. BILI SMO DRUGOVI KOJI SU ZNALI ŠTA JE DRUGARSTVO.

SJEĆAM SE TAKOĐE LJETA KADA NAS JE JOVANOVA MAMA POVELA NA MORE. BILI SMO MALI.

JOVAN SE BOJAO I MORA I MRAKA. JA SAM BIO HRABRIJI, BOJAO SAM SE SAMO MRAKA. JEDNE NOĆI SJEDECI NA TERASI KUĆE U KOJOJ SMO BILI SMJEŠTENI, PRIČALI SMO KAKO SE OSLOBODITI STRAHA. BILA JE NOĆ. "PALA" JE OPKLADA IZMEĐU NAS DVOJICE. KO UHVATI KRUG OKO KUĆE, DA JE KRALJ, A KO OSTANE DA JE KRALJICA.

DUZE VRIJEME ZA STOLOM SU SJEDELE DVIJE KRALJICE.

JA SAM KRENUO I NA POLA PUTA STAO, MOJ STRAH JE BIO JAČI OD MENE. OKRENUO SAM SE I VRATIO NAZAD. SRCE MI JE UBRZANO KUCALO.

TE NOĆI SMO OSTALI DUGO BUDNI, PRIČALI SMO O STAHU.

POLAKO, KORAK PO KORAK SAM SE OSLOBODIO STRAHA. ZNAM DA BI SADA JOCO REKAO: "NEMANJA NEMOJ ME "PROVALITI" DA JA NIJESAM SMIO", PA ZATO ĆU I SADA PREĆUTATI. BILI SMO IPAK JA I ON DVA KRALJA.

IŠLI SMO I DO MOG DJEDA I BABE U KOLAŠIN. BILO NAM JE LIJEPO KAO I UVIJEK KADA SMO SKUPA.

PUTOVAO JE JOCO SVUDA PO SVIJETU SA NJEGOVOM MAMOM, ALI JE UVIJEK U SRCU NOSIO MOJE IME.

BIO JE JOCO DRUG, PRIJATELJ, JEDNOM RIJECJU **LEGENDA**. PROVODILI SMO DOSTA VREMENA ZAJEDNO I VAN SKOLE.

SVAKI TRENUTAK PROVEDEN SA JOVANOM, BIO MI JE ZA PAMCENJE, KOJE CE MI BITI UREZANO U TRAJNOM SJEĆANJU.

DRAGI DRUŽE NEZABORAVNI

BILO JE LAKO VOLJETI TE, JER SI SAM BIO LJUBAV. TESKO SAM PODNIO TVOJ PRERANI ODLAZAK IZ OVOG ZIVOTA, A JA ZNAM DA NECU IMATI TAKVOG DRUGA KAO STO SI TI BIO. ŽIVJET CES SAMNOM U MISLIMA I USPOMENAMA NA DANE RADOSTI, ALI I NA DANE KADA SI BOLOVAO I DOK SAM SE NADAO DA ĆEŠ POBIJEDITI BOLEST, JER SI BIO BORAC KOJI JE UVJEK POBJEĐIVAO.

TVOJ NAJBOLJI DRUG

Nemanja Vlahovic

Mnogo lijepih sjećanja me vezuje za Jovana, jer smo zajedno porasli.
Sjećam se raznih dogodovština (rođendana, maskembala, nove godine, žurki, šetnji).
Zadnje naše druženje proveli smo na Radovče.
Smijali se Jovanovom snu, pravili roštilj, kuvali vino, pjevali cijelu noć.

Uvijek se nasmejem kada god se sjetim naših druženja.

Jovanovi rođendani uvijek su bili za pamćenje.

Tako pamtim njegov rođendan, kada smo se takmičili u jedenju torti bez pomoći ruku.

Jovan nije imao u kući dovoljno kašičica za tortu, jer nas je bilo mnogo (preko 15), te je došao na ideju da se takmičimo, ko će prvi pojesti tortu bez pomoći ruku.

Ruke smo stavljali iza leđa i svi nabijali glave u tanjir, trudeći se da što prije pojedemo, jer je pobjednik dobijao nagradu.

Ne sjećam se ko je pobijedio, ali pamtim da smo svi bili umazani od šlaga.

Uvijek me je podržavao na takmičenjima sa riječima: **“Saro, pobijedićeš, najbolja si”**To su neke od mnoštva stvari koje će mi zauvijek ostati u sjećanju na Jovana, mog dragog druga.

Sara Jovanović

Jovan se **uvijek** prema meni odnosio zaštitnički, kao da sam mu rođena sestra.

Pričali su mi, da kada je bio mali, želio je da i njemu majka rodi Milicu, da i on ima sestru kakvu je imao Marko.

Jovan, Marko, Sara i ja smo od malena zajedno. Kada sam se ja rodila Sara je imala godinu, a Marko i Jovan četiri.

Tako smo od zajedničkih igračaka, do prvih ljubavi sve doživljavali zajednički.

*Zajedno smo jeli, istu garderobu nosili, sa istim igračkama se igrali.
Mnogo je uspomena ostalo iza nas.*

Možda zato što je to bila naša zadnja zajednička noć, ovaj događaj mi je najsmješniji.

Jednom prilikom nas četvoro smo zajedno spavali.

Tu noć nikada neću zaboraviti . Jovan je imao običaj da u snu priča. Tako je tu noć pričao , svađao se sa mnom i sa Sarom u snu, i rekao kako smo mu mi popili svo mlijeko, a umjesto njega mu sipali sok od jabuke. Mi smo svi bili budni i smejali mu se.

*Meni je govorio: **"Kokoško jedna, što ti nijesi otela Sari mlijeko, nego si je pustila da mi sve popije"**.*

*Sjutradan, svi smo se šalili na njegov račun i kada god je krenuo da uzme mlijeko, govorili smo mu : **"Provjeri da nije sok od jabuke"**.*

Milica Popov

Sa drugom Jovanom sam provodio mnogo vremena i imao toliko uzbudljivih dogodovština.

Jedan od njih mi je ostao u sjećanju i nikada ga neću zaboraviti.

Na proslavi Jovanove polumature smo se super provodili. To je bila noć prije mog rođendana.

Ne slusteći što će se desiti kasnije, ludo smo se provodili.

Poslije ponoći Joco je pripremio za mene jedno iznenađenje.

U lokal je poslije ponoći unijeta torta, bio sam ubijeđen da je torta povodom Jocove polumature. Svi su aplaudirali i pjevali, i ja sam zajedno sa njima.

*Odjednom tortu donose ispred mene i dalje nijesam shvatao o čemu se radi. Tortu je pratio orkestar. Tek kada su svi zapjevali pjesmu: “**Danas nam je divan dan, našem Marku rođendan**”. Shvatio sam da je torta namijenjena meni i da je to bilo Jocovo iznenađenje za moj rođendan.*

Bio sam prijatno iznenađen i oduševljen njegovim postupkom.

Ovo je samo jedan od mnogobrojnih događaja koji će mi ostati u sjećanju na njegovu plemenitu ličnost.

Marko Popo

Pidžama žurke, eh kakvi su to bili dani. Tvoja soba puna razdraganih lica, po nešto – neko osmijeh, neko dobro raspoloženje, a ti tvoj vedri duh koji ispunjava srca. Ti dani su u ovom dijelu bića rezervisani sa najljepše uspomene zbog tebe. Bili smo prijatelji u dobru i zlu.

Đurišić AnđelNaš Jovan ...

Jovan je bio poseban dječak ... od prvog trenutka sam u tim divnim pitomim okicama spoznala univerzum prerano shvaćen. Nikada ga nismo gledali očima... uvek smo ga slušali srcima i voleli svom dušlom. Bio je dobar i veran prijatelj.. mom Marku i ostaloj deci primer hrabrosti... dobrog vaspitanja i manira koje je crpio iz svoje anđelske duše. Njegova majka je najzaslužnija za njegov stav u životu, divno vaspitanje.. i pozitivan duh koji je plenio svakog. Jovan je doista svojim izgledom ličio na malog Anđela koji je prosto u očima gajio sve pitomosti koje jedan pogled i može milinom prosipati..... Volela sam to dete od prve sekunde kao svoje i nisam ga razlikovala od svog sina koji ga je voleo nekom posebnom zastiničkom ljubavi punom poštovanja i pravog drugarstva. Ponosna sam što je moj sin imao čast da upozna takvo dete i ima ga za prijatelja. Definitivno je svojim postojanjem oplemenio sve duše koje je dotakao svojom..

Rasli su zajedno ... provodili vreme zajedno ... možda nisu shvatili koliko je Jovanu teško ali su ga bez rezerve voleli i gledali kao sebi ravnima. Najlepši događaj koji je ikada mogao da se desi u njihovoj družini je dan kada je Jovan postao karatista i kada su svi zajedno počeli da osvajaju svaki kork i svaki pokret. Jovan je napredovao i deca su bila presrećna u tim poredama. Duhovna

nadgradnja naše dece je i na tim treninzima je bila mnogo značajnija nego koraci i potezi u karateu.. njihovi treneri Vesko i Jelica su toj deci uneli u život staloženost... razmišljanje.. osjećaj za zajedništvo.. borbu za uspehom na plemenit način.. stepen po stepen ih nagrađivali u stabilne i kvalitetne ljude.

24.oktobar 2007.g. Markov rođendan

Svi drugovi i naravno Jovan su bili pozvani na rođedansko slavlje.. Jovan je bio dete koje je pratilo potrebe i želje svojih drugova i voleo da ih iznenadi poklonom koji bi oni upravo želeli.. tako je i Marku doneo luk i strelu koju je želeo te godine. Igrali su razne igre u kojima je Jovan često pobjeđivao. Smejali su se i uživali opušteno u svojim dječjim igrama.. Kad je došlo vreme za tortu ... deca su se okupila oko nje i zajedno duvali svećice i jeli je slasno... Prišla sam Jovanu i pomogla mu oko torte i soka.. jeo je polako i na pola zalogaja mi je šapnuo tiho i staloženo... kao da me nije želio povrediti. "Teta Dubravka... torta je mnogo lepa i zaista mi se dopada ali je ja ne mogu više... znate ja jako malo jedem... jel ako manje jedemznate već"

Gledala sam to veliko biće pred sobom. Širokim otvorenim pogledom divljenja... ćutala sam i zadivljena sela.. nisam mogla progovoriti ni reč..Toliko zrelosti u tako malom biću ... osećala sam se kao mrvica pred njegovim grandioznim duhom.

Nikada neću zaboraviti tu lekciju života.. nikada. Bio je malo sunce i veliki dragi kamen u Markovom odrastanju.. toliko je ostavio traga u mom sinu da tu plemenitost svaki dan poljubim i zahvlim se bogu na takvom daru da je imao Jovana za prijatelja.

Za našeg Jovana s ljubavlju..

Marko Maračević i teta Dubravka

Sjećam se kako smo nekad bili srećni i bezbrižni, voljeli se kao braća.

U mom najtežem periodu života kada sam ostao bez oca, Jovan je bio tu da mi pruži utjehu , da mi da snage da koračam dalje. Sva njegova pažnja je bila okrenuta meni. Zvao me da što više vremena provodim sa njim kod njega kući i da bar na trenutak zaboravim na bol i stvarnost. Stvarnost koja je bila bolna za mene i moju porodicu.

Jovan je to tako radio sa puno osjećanja i nježnosti . Mnogo sam mu zahvalan na tome. Nažalost, obećanje koje je dao mome tati da će me čuvati kao stariji brat i biti pored mene nije mogao ispuniti. Smrt je bila brža od naših želja.

Sa njegovom vjerom u Boga pokazao mi je put, da vjerujem da i posle smrti duše ostaju sa nama da nas čuvaju.

Jovanovom smrću ja sam izgubio velikog prijatelja , a dobio još jednog anđela čuvara.

Zauvijek će ostati u mom srcu, Vučko.

O JOVANU I O NAMA

Sve je oduvijek bilo u suprotnostima kada je on u pitanju. Neizmijerna sreća jer je došao na svijet. Beskrajna bol kada se shvatilo da taj boravak među nama neće biti lak i strepnja da možda neće biti ni dug.

Zahvaljujući Svetlani, Jovanovo prisustvo nam je živote oplemenilo na različite načine. Kada bi nas izbezumljivale temperature, prehlade ili razni virusi, pomislili bi na dvoje vedrih samih ljudi koji u tamnom uskom potkrovlju svakoga dana iznova biju nove bitke. Bilo nas je sramota da pridajemo važnosti problemima koji su znali da obore našu djecu.

Sva sjećanja su puna i smijeha i sjete. Zauvijek nam je urezano u sjećanje Jovanovo krštenje. Sveti Jovan, januar, 95. Hladno zimsko jutro. Put do Ostroga uzan, krivudav, nimalo bezbjedan. Od auta do manastira se gazi putem po kome ima još tragova zaleđenog snijega. Svještenik rutinski zapisuje podatke u vezi krštenja . A onda pometnja i opšti smijeh. Nas petoro učestvujemo u Jovanovom krštenju: dvoje Vuksanovića, dvoje Popovića i jedna Dadić. Radoica krsti Jovana, ali sam nije kršten. Nijesu ni Svetlana ni Radovan. Znači, trebalo je obaviti kolektivno kršenje.

“Stanite! Ne može to tako! Da vidimo ko koga krsti!? ” brzao je zbunjeno sveštenik. Sve mu se pomiješalo:

“Ko je Vuksanović? S kim ste vi u srodstvu? Koga vi krstite? A ko vas krsti? I vi ste Vuksanović? A vi ste Popović? Ko vas krsti? A ko krsti Dadiće? Ko je Dadić ...”

Čvrsta velika građevina , hladnoća, snijeg. A mi razdragani. Ljutiti svještenik je opominjao strogim pogledom da se upristojimo jer se nalazimo u božjoj kući i valja biti ozbiljan. Pola sata smo tu tumačili porodične odnose, dok najzad nije odhnuo i on i mi. Međutim smjeh je tek nastao kada je trebalo da svako svoje kumče uzme za ruku.

Nama je bilo hladno, a ritual dugačak. Jednogodišnji Jovan je to podnosio stoički, bez suza i bez protesta. I uvijek tako u životu. Smireno i skoro vedro dočekivao je sve što je dolazilo.

Jovan se radovao rođendanu, a i poklonima. Ne mora da se donese poklon, ali kad se već donese onda se i gleda u njega. S obzirom da sam svakodnevno skupljala razbacane igračke po sopstvenoj kući i kesama slomljenih punila kontejnere , moj izbor za poklon je uvijek bio neki dječji avanturistički roman.

U početku je Jovan cijepao papir za uvijanje , gledao knjigu, slušao moje uputstvo o njoj i kao svaki lijepo vaspitani dječak , zahvaljivao kumi na poklonu. Kasnije bi pipnuo poklon i škrto se zahvalio. Jedanput sam izostala. Poklon su kupili Đorđe, Miloš i Radoica. Oduševljenje je bilo potpuno. Kupili su mu igračku. Otada se prepričavaju detalji o mojim poklonima i Jovanovim reakcijama.

Naš Đorđe je bezbroj iskustava stekao sa Jovanom. Prvi susret sa Djeda Mrazom je bio u Svetlaninoj organizaciji. Nestrpljivo se iščekivao njegov dolazak. A kad se pojavio – tajac. Niko nije bio spreman na dječji strah, na suze i drhtave glasiće. A onda prvi vatromet na travnjaku iza pozorišta i prva kutija petardi – da se puca do mile volje.

Prva rođendanska žurka u kafiću. I uvijek nešto novo, nešto drugačije.

I prvi doživljaj napuštanja. Jovanov odlazak. Mi o njemu ne možemo drugačije. Ne možemo upotrijebiti drugu riječ. Sve što smo zajedno doživjeli, sve čemu smo se veselili , sve što je suze izazivalo ostaje. Ostaju sjećanja , neka nova iskustva, zajednički život.

Ostaje Svetlana sama. Na nas može uvijek računati.

**Đorđe, Miloš,
Slavica i Radoica Vuksanović**

Moj brat Jovan je istina. On je božansko prisustvo i vječni život. On je unutar mene, na ovom mjestu dok ovo pišem. To je jednostavno tako i sada kada bih vam nešto više pisala o njemu, bilo bi za mene i pogrdno i izlišno.

Kao što se ponosim sobom, ponosim se njime i žao mi je ako ga niste upoznali. Možda jednom , ako me sretnete , uspijete prepoznati ga, tako što će zračiti iz mog bića i govoriti iz mojih rečenica.

On se odlučio za ljubav. Manje istinito za smrtnike i malo vjerovatno, ali je i plemenitije i ljepše. Tako sve ima više smila pa i Jovanova smrt i život.

Marija Popović

Mnogo je teško pisati o nekom ko mi je značio mnogo, koga sam voljela ... o nekom koga više fizički nema.

Imala sam tu sreću da Joco bude dio i moga života. Bio je posebno vješt, da dopre i očara svakoga ko je proveo makar malo vremena uz njega. Iako je i mene kupio ... Naše poznanstvo,, bolje reći ljubav, počinje kada je imao svega dvije godine. Odmah sam na poklon dobila nadimak "Boka", i nije prestajao da daruje sebe . Njegova bolest nije uspjela da promijeni njegovu prirodu. Bio je pun duha, uvijek spreman da razveseli, raspjeva i napravi povod za druženje u svakoj prilici. Često sam se pitala odakle izvire tolika živost, tolika strast i nesebična ljubav prema svima!

Teško mi je da opšem kakav je bio, malo je prostora na ovom papiru, jer on je pisao jedan roman dug za bar pet života. Bez ikakve rezerve i predumišljanja ostavljao je tragove i dokaze da život koliko god težak po nekada bio, a u njegovom slučaju je značio veliku borbu, treba ga podnijeti sa osmijehom i hrabro. E, upravo takav je on bio. A nije ni mogao biti drugačiji pored ljubavi koju je dobijao. Bila sam svih godina njegovog malog ali vrijednog života, svjedok da je ljubav koju je dobijao , prvenstveno od majke, pa i svih koji su imali sreću da ga upoznaju, bila u stvari temelj njegove živosti i volje da se bori sa svim preprekama , a bilo ih je i suviše puno ...

Ti i dalje postojiš.

BORKA

Evo 39 napunih u maju i jos uvijek se nisam udala.

Sjetim se, kako se Jovan "njezno" šalio sa mnom i upozoravao me da bih nešto trebala mijenjati kod sebe, ako mislim naći mladoženju! Tada ga nisam doživljavala ozbiljno, ali kako vrijeme prolazi uviđam da je imao „oko" za štošta! Kad bih pošla kući da ih vidim, onako neobavezno i opušteno obučena, nije propuštao priliku da me toplo savjetuje kako možda ne bi bilo zgorega da otkopčam koje dugme od košulje, skratim suknje koje liče na vreće i pokažem dekolte kao njihova kuma Duška, ne bih li tako prije muža našla!

Snebivala bih se ne očekujući takve komentare od djeteta, ali nije mario, morao je progovoriti pa da će na kičmu! Sve mi se čini da je došla voda do poda, poslušaću ga pa sta bude, da probam kao što

je on znao reći! Nadam se da će me odozgo čuvati i biti moja zvijezda vodilja, na putu do oltara, možda...?!

Maja Drijevic

SATIMA SEDIM SA OLOVKOM U RUCI I POKUSAVAM DA SVOJE MISLI, SEĆANJA I EMOCIJE PRENESEM NA PAPIR. KAKO IZDOVJITI DEO, JEDAN DAN, DVA ILI PET IZ JOVANOVOG ŽIVOTA KADA SU SVIH PETNAEST GODINA BILE ISPUNJENE POSEBNOŠĆU.

JA, NJEGOVA KUMA, BILA SAM UPRAVO DEO VELIKOG BROJA NJEGOVIH DANA. ON, TAKO MALI, A TAKO VELIKI U SVOJIM RAZMIŠLJANJIMA, NE MALO PUTA ME JE OSTAVIO NEMU PRED POSTAVLJENIM PITANJIMA.

TEŠILA SAM SE TIM DA NISAM JEDINA, JER JE TO ČINIO DOKTORIMA, PROFESORIMA I MNOGIM DRUGIM, STARIJIM I ISKUSNIJIM OD SEBE. ON MI JE DOKAZAO DA ČOVEK NE MORA BITI VELIKI AKO IZA SEBE IMA MNOGO GODINA ŽIVOTA JER ON SAM JE BIO TAKO VELIKI I SA SVOJIH 15 GODINA.

PRIVILEGIJE KOJE SAM IMALA KOD NJEGA, NIKO NIJE MOGAO POREMETITI, JER NJEGOVA KUMA DUŠKA JE MOGLA SVE ONO ŠTO JE DRUGIMA, KAO VELIKI KRITIČAR, ZAMERAO. VOLEO ME JE NA POSEBAN NAČIN, A ON JE BIO MALA KUMINA DUŠA.

UVEK JE MOJE USTAJANJE I SPREMANJE ZA ODLAZAK PREKIDAO SA: "KUMO, AJD' ZAPALI JOŠ JEDNU". TO MU JE BIO NAČIN DA ME ZADRŽI JOŠ MALO, I USPJEVALO MU JE.

I, SADA KADA JE U DRUŠTVU SA ANĐELIMA, JA PRE NEGO IZAĐEM OD NJEGOVE MAME, UVEK ZAPALIM ,TU JOS JEDNU JER ZNAM DA ME ON GLEDA SA OSMEHOM NA LICU NEGDE SA NEBA.

Kuma Duška

U životu možete da upoznate hiljade ljudi, ali rijetko će vam ko odmah prirasti za srce.

Meni se to događalo. Bila je to ljubav na prvi pogled.

Maleni četvorogodišnji dječak, ušuškan u toplu jaknu u krilu svoje majke, u hladnoj zimskoj noći, osvojio je moje srce.

Jovanova majka i ja smo i tada bile prijateljice, ali on je ubzro zauzeo njeno mjesto. Postao je moj najdraži mali prijatelj. Iako je bio samo dječak, od njega sam naučila kako se voli život.

A Jovana ste jednostavno morali voljeti. Bio je dobrodušan i plemenit, neobičan i maštovit, lijepo vaspitan i dobar dječak, poslušan sin i vrijedan đak. Uvijek spreman za akciju, nije znao šta je dosada.

Uprkos svojoj mladosti i nedostatku iskustva njegove riječi i djela su često mogle da postide odraslog čovjeka.

Moj maleni prijatelj je bio jako pažljiv. Tako da sam redovno za rođendan dobijala čestitku, buket cvijeća ili SMS poruku: "Srećan rođendan, Majo".

Kao i sva druga djeca, Jovan je mnogo volio slatkiše i kolače. Ne znam zašto, ali najviše je volio keks-tortu koju sam ja pravila. Iz tog razloga trudila sam se da je što češće pravim. Međutim, dogodilo se jednom da je iz nekog razloga nijesam duže pravila, ili se njemu to samo činilo jer je se baš dobro uželio.

Razgovarali smo tog dana telefonom. Prvo su uslijedila sva ona uobičajena pitanja. Kako ste, teta Majo? Šta radite? Kako su Vam djeca? Je li kod Vas sve u redu? Pa, kako Vam je na poslu? Pitanja je postavljao tolikom brzinom da sam jedva uspijevala da na sva odgovorim. Dobro smo i sve je kod nas u redu. Rekla sam. A onda iznenada i malčice začuđeno, on me upita. Pa kad je sve kod Vas u redu, a što nema one keks-torte odavno?!

Nasmijala sam se od srca, a i danas se rado i sa osmijehom sjećam tog našeg razgovora.

Takav je bio Jovan i takav će ostati zauvijek u mom srcu i mojim mislima... neposredan, iskren i duhovit, dječak snenog pogleda i velikog hrabrog srca.

Teta Maja Dabović

"Mama, kupio sam Milici petarde za Novu godinu".

"Šta će joj petarade, Jovane, pa ona je velika".

"Ali ona nema tatu da joj kupi petarde".

I sada mi stoji osmijeh na licu kada se sjetim toga dana kada mi je moja prijateljica Ceca ispričala njen i Jovanov razgovor. Blago je reći koliko sam bila dirnuta njegovim postupkom. Ipak je on bio mali čovjek, ali je "razmišljao" velikim srcem.

Malo vremena mi treba da se sjetim svega u vezi sa njim, ali trebalo bi puno da se sve to pretoči na papir. I ne želim pisati o mom Jovanu sa riječima klišea, jer on to ne zaslužuje, zato ću pomenuti samo to da je njegov osmijeh mogao da mi popravi dan. Nasmijan mali veliki čovjek, pun ideja, želja, ljubaznosti, uvijek me dočekivao kao svog najboljeg prijatelja.

Sve te pozitivne, kulturne i vaspitane stvari naučila ga je, svakako, mama Ceca, njoj se zahvaljujem što sam imala priliku da se družim sa nekim kao što je Jovan.

I možda će zvučati kao kliše, ali zaista mislim da moj prijatelj, jedan sjajan dječak, Jovan, pravi društvo anđelima, jer je i on sam jedan od njih. I možda baš mom tati priča kako je obavio njegovu dužnost i kupio mi petarde za Novu godinu.

Milica Nikač Mitrović

Svih trenutaka provedenih sa Jovanom, sjetim se sa osmjehom. Ne, ne čine me tužnom. Čine me sretnom jer sam imala priliku da ga poznajem, provedem dane sa njim i da te trenutke doživim.

Šta da izdvojim? Teško je, jer ih je bilo mnogo.. Da li da izdvojim naše učenje i sviranje prvih nota kada me naučio da ništa nije nemoguće ako to neko dovoljno želi, pažnju i ljubav koju sam imala od njega ili trenutke kada je znao da se naljuti na mene i vrlo otvoreno da do znanja, čisto da me napomene, da zaslužuje poštovanje i da u svakom trenutku ipak moram voditi računa kako razgovaram sa njim i ako je dijete. Ljutnja za sliku ujka koju sam slučajno izbrisala iz njegovog telefona prebacujući medodije. Rekao je da moram da pazim šta radim, i, ako nešto ne znam, da se u to ne upuštam jer sam izbrisala nešto što njemu puno znači.

Dosla sam na jedan od časova engleskog jezika i uzela svesku da provjerim kako je uradio domaći koji sam mu zadala. Kada sam otvorila stranu gdje je trebalo da bude domaći, vidjela sam crtež djevojke sa dugom kovrdžavom kosom koja je nakostriješena i kako vrišti sa dugim noktima podignutim uvis. Pitala sam ga: "Jovane, šta je ovo"? pogledao me, nasmiješio se i rekao: "Snežo, tako sam te zamislio kad vidiš da nisam uradio domaći. Izvini, nisam stigao da ga uradim ". Naravno da je prošao bez kritike.

Znao je da volim crvene ruže.. Jednom sam mu rekla da sam tužna jer mi je uvenula ruža koju sam dobila od njega za rođendan. Sačekao je 8. mart, pozvao me je da dojem kod njega na gibanicu i pošao do svoje sobe.. Izašao je sa velikom crvenom ružom od pliša, došao do mene, poljubio me i rekao: “ Evo Snežo, ova sigurno nikada neće uvenuti. Srećan 8. mart”

I love you sweety.. For ever...

Sneza Popović

Na sveopštu narodnu radost, otvorile se kladionice i u Crnoj Gori.

Sa posebnim nestrpljenjem čekala su se evropska i svetska prvenstva, pored kladjenja i „vađenja” na redovna fudbalska kola u nacionalnim ligama širom ove naše lepe planete. Rešili Jova i ja da zaigramo na kladionici i oprobamo sreću na nekoj od njih.

Popunjavali nas dvojica tiket za jedno od njih i Jova tipuje na reprezentaciju Hrvatske u utakmici protiv reprezentacije Italije. Ja ga ubeđujem da je Italija ipak jača, a Jova kaže da ovaj put Italija nema šanse da pobeđi. Tipujem ja, pored ostalih utakmica na tiketu ipak na reprezentaciju Italije.

Prošli smo, mojom krivicom, kao i većina kladioničara.

Osetili smo onu čuvenu: „ Samo me jedna bači!”.

NARAVOUČENIJE: Anđeli deci govore!

S poštovanjem malom anđelu!

Saša Milinić

JOVAN JE BIO DETE KOJE JE SVAKOG KOGA JE POZNAVAO DOVODIO U DILEMU, DA LI JE TO ČOVEK PUN ŽIVOTNOG ISKUSTVA PRERUŠEN U PETNAESTOGODISNJAKA.

VELIKOG DUHA, PUN OPTIMIZMA, SIGURAN U SEBE I SVOJE ŽELJE, ALI OZBILJAN, ODGOVORAN I PRIVRZEN.

NJEGOVA OZBILJNOST ME NIJE IZNENADILA KADA MI JE SVETLANA REKLA DA ON ŽELI DA PROSLAVI ZAVRŠETAK OSMOG RAZREDA KAO OZBILJAN I ODGOVORAN POLUMATURANT.

I MI SMO SE SPREMILI DA TAJ DOGAĐAJ PROSLAVIMO DOSTOJNO NJEGOVIM OČEKIVANJIMA.

PROSLAVA SE ORGANIZOVALA U JEDNOJ PRELEPOJ KONOBI.

A ISPRED KONOBE, KAO ODRASTAO ČOVEK, STAJAO JE JOVAN U ULOZI DOMACINA, SA SVIM PRATECIMA PROTOKOLOM.

PRE SVEGA NJEGOV IZGLED, UGLAĐENA FRIZURA, FRAK, KOŠULJA, KRAVATA.

“DOBRO VEĆE” SVAKOM KO JE PRISTIZAO, “KAKO STE”, “DOBRO DOŠLI”, “DRAGO MI JE ŠTO STE DOŠLI”, “IZVOLITE”, “OSEĆAJTE SE UGODNO”.

U JEDNOM MOMENTU SAM GA DOŽIVLJAVALA KAO VELIKOG GOSPODINA IZ FILMA “PROHUJALO SA VIHOROM”, A U DRUGOM KAO HARI POTERA, SVEMOGUĆI DEČAK KOJI NIKOGA NE OSTAVLJA RAVNODUŠNIM. SVE SE TO STOPILO U JOVANA KOJI JE TE NOĆI BLISTAO SREĆAN ŠTO JE OKRUŽEN SVOJIM NAJMILIJIM GOSTIMA.

A, KADA ME JE PRATIO KUĆI, PAMTIM NJEGOVE REČI: “HVALA STO STE UVELIČALI MOJE SLAVLJE I ZAO MI JE STO TAKO RANO IDETE”.

SMEJALA SAM SE KADA SAM USLA U TAKSI KOLIKO ODGOVORNOSTI I PONOSA VRI U DZENTLMENU I HARI POTERU.

JOVANE, HVALA TI ŠTO SI BIO DEO MOG ŽIVOTA I ŠTO SAM TE POZNAVALA.

TVOJA TETA LIDIJA

Čujem, piše se knjiga o Jovanu, mislim da bi to trebali biti romani! Jovana Popovića, jednog od naših «međunarodnih leptira» upoznala sam 2002. godine i sretala u više navrata do 2006. Prvi spomen njegovog imena, ne može a da nam se ne otme osmeh na licu. Nažalost, danas moramo reći da je on sklopio svoja krila i našao svoj mir, no sjećanje na njega definitivno izaziva osmeh.

Zašto? Zbog naših druženja, operacija, previjanja, uzimanja otisaka za nove rukavice a sve uz šale, viceve o Crnogorcima i diskusije o stručnosti kirurga koji ga je operirao (dr. Kljenak). Rijetko kada se tako teški zadaci obavljaju uz toliko smijeha, veselja i vedrine. Borac i veseli duh koji je samo mogao biti inspiracija svima nama koji se borimo za kvalitetniji život djece leptira. Moramo mu zahvaliti na primjeru, a naši ciljevi moraju biti viši i veći!

VLASTA ZMAZEK

PREDSEDNIK UDRUŽENJA DJECE SA
EPIDRMOLIZOM –DEBRA-ZAGREB

